

Dhjetor 2013
Numri: 69
E përmuajshme

Revistë edukative-kulturore - www.revistaetika.com

Shqipëri: 200 Lekë
Kosovë: 1.5 Euro
Maqedoni: 90 Den

ETIKA

SHËRBIMI
PËR HIR TË ALLAHUT
OSMAN NURI TOPBASH

KERIM BULLADË
FALËNDERIMI

DR. ALI AKBEN
USHQIME NATYRORE
APO PËRFORCUESE

THIRRJE PËR LIRI
IDRIS ARPAT

NJË SAHAB NGA NEXHIDI
ISMAIL LUTFI ÇAKAN

MESUT KAJA
MES LAPSIT DHE LETRËS

Cilësitë e BESIMTARIT

Hayatın Tatlı Yanı...

Dhjetor 2013

VITI: VII
NUMRI: 69

BOTUESI
Shtëpia botuese "Progresi"

DREJTOR
Albert Halili

KRYEREDAKTOR
Alban Kali

REDAKTOR
Zija Vukaj

LEKTOR
Albri Brahusha

KORREKTORE
Dr. Irida Hoti

PËRKTHYES
Albert Halili
Artur Tagani
Fatmir Sulaj
Ilir Hoxha

DIZAJN
Bledar Xama

ADRESA
Rr: Studenti, Sheshi "2 Prilli"
Shkodër; Shqipëri

MOBILE
+355 67 208 6767

E-MAIL
revistaetika@progresibotime.com

WEBSITE
www.revistaetika.com

KOSOVË
Rr: Ardian Zurnaxhiu; pn. Ralin
Prizren; Kosovë
Mob: +377 4411 9848

MAQEDONI
Drvarska 28; Stara Carsija
Skopje; Maqedonija
Mob: +389 7042 8245

ABONIMI VJETOR
Shqipëri: 2000 lekë
Kosovë: 15 Euro
Maqedoni: 900 Denar

Ju bëjmë të ditur se materialet e sjella në redaksi pavarësisht nëse botohen apo jo nuk i kthehen autorit. Koha e botimit të një materiali përcaktohet nga redaksia. Honoraret e shkrimeve autoriale ose përkthimeve duhet të vini t'i tërhiqni pranë Shtëpisë Botuese "Progresi" ose pranë zyrave të përfaqësimit në Kosovë dhe Maqedoni.

Shtyllat e besimit, të cilat përfshihen në fjalën **"Amentu"** përcaktojnë dhe paraqesin një strukturë personaliteti. Besimi tek Allahu, librat, pejgamberët, melekët, Dita e Gjykimit dhe tek caktimi i Allahut... Të gjitha këto shtylla janë pjesë të domosdoshme të besimit. Deklarimi **"besoj në Ahiret"** dhe të jetuarit në këtë botë sikur nuk ke për të dalë një ditë para Allahut për të dhënë llogari, kurrë në fakt nuk është **"besim në Ahiret"**. E njëjta gjë është edhe me librat. Deklarimi **"besoj librat"** dhe bërja e një jete krejtësisht në kundërshtim me mësimet e Kuranit, deklarimi **"besoj pejgamberët"** dhe ndërtimi i një jete në kundërshtim me mësimet e Pejgamberit (a.s.), nuk mund të konsiderohet një jetë brenda strukturës së imanit.

Udhëtimi niset me **"amentu"**, por nuk mbaron me të. Duhet që personi që pretendon besimin dhe lidhjen me Allahun të ndërtojë një jetë sipas mësimëve të besimit.

Nëse beson ekzistencën e botës tjetër dhe gjykimin në të, atëherë përpiku të bësh një jetë të atillë në këtë botë, që të dalësh faqebardhë atje.

Për të ndihmuar njeriun, Allahu i ka treguar atij të mirën dhe të keqen, të drejtën dhe të gabuarën.

Në Kuran ekzistojnë me qindra ajete, që fillojnë me **"O Besimtarë"**. Të gjithë këto ajete përcaktojnë kornizën e jetës sipas kriterëve hyjnore, përfshijnë të gjitha detajet e personalitetit të njeriut.

Ajetet përfshijnë një zinxhir sjelljesh, që zgjatet deri te mirësjellja dhe respektimi i prindërve.

Ecja me kryelartësi konsiderohet mendjemadhësi dhe diçka e padëshirueshme nga Allahu.

Thashethemet konsiderohen të pësh-tira, të ngjashme me ngrënien e mishit të vëllait të vdekur.

Përkëdhelja e jetimit, kujdesi dhe ruajtja e pasurisë së tij, ndihma pa kushte ndaj nevojtarëve... janë shkaqe për të fituar dashurinë e Allahut dhe Xhenetin.

Ironia, qesëndia dhe përqeshja janë të ndaluara.

Vargu i zinxhirit që vizaton personalitetin e besimtarit vazhdon me përgjegjësinë për veten, për pasurinë, fëmijët dhe të gjitha mirësitë e dhuruara nga Allahu, për të vazhduar më tej me zhvillimin e një ndjeshmërie sikur e shikon Allahun dhe vetëdijshmëria për vëzhgimin e vazhdueshëm të Tij mbi ne dhe afrimitetit të Tij.

Pejgamberi (a.s.), na informon se besimi përbëhet prej 73 pjesësh dhe më e çmuara është fjala **"La ilahe ilallah"**, kurse më pak e çmuara është pastrimi dhe heqja e diçkaje që pengon njerëzit nga rruga. Dhe turpi është prej imanit.

Konkludimi i parë që nxjerrim prej hadithit është: Besimi nuk është i kufizuar vetëm me gjashtë kushtet e besimit, por zgjatet deri te pastrimi i rrugës nga një pengesë.

Në fakt, këto 73 pjesë përbëjnë gjithë kornizën e personalitetit të myslimanit.

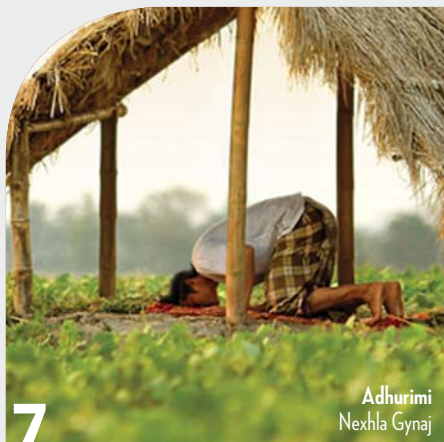
Ajetet që fillojnë me **"O Besimtarë!"** një personalitet të tillë ofrojnë dhe thurin për besimtarin.

Nga kjo që parashtroam, arrijmë në përfundimin se personaliteti i myslimanit është një i tërë dhe të gjitha ajetet që fillojnë me **"O Besimtarë!"** u drejtohen atyre që e ndejnë dhe e përkufizojnë veten si të tillë.

Përmbajtja

Thirrje për liri
Idris Arpat

30

7

Adhurimi
Nexhla Gynaj

Shërbimi për hir të Allahut
Osman Nuri Topbash

34

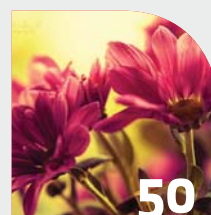
28

14

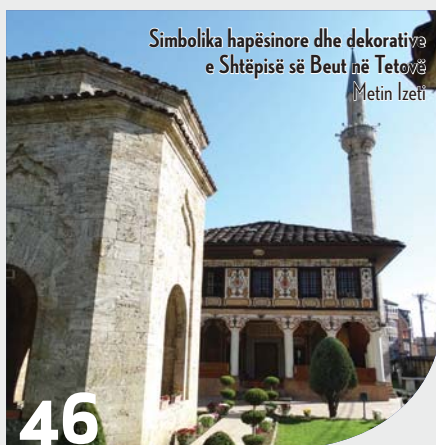
Ushqimet natyrore apo përforsuese?
Dr. Ali Akben

- 5 Korniza e personalitetit të besimtarit
Ahmet Tashgetiren
- 8 100 cilësitë e besimtarit
sipas Kuranit
Prof. dr. Omer Çelik
- 16 Kjo pajisje do ta ndryshojë botën
Dr. Mustafa Mahmud
- 19 Edhe nëse ti nuk e sheh Allahun,
Ai të sheh ty
Altin Torba
- 22 Një sahab nga Nexhidi
Prof. dr. Ismail Lutfi Çakan
- 24 Fjala, pasqyrë e shpirtit
Prof. dr. Hasan Kamil Jëllmaz
- 26 Përkufizimi i zemrës besimtare
Xhafer Durmush
- 32 Një Ajet - Një Hadith

50

- Cilësitë e një shërbyesi të aftë fetar 39
Shemsedin Kërësh
- Besimi tek Allahu 42
Prof. dr. M. Jashar Kandemir
- Mes lapsit dhe letrës 44
Lejla Ipekçi
- "Myslimanët dhe të krishterët, 48
a adhurojnë të njëjtin Zot?"
Husein Rizai
- Falënderimi 50
Kerim Bulladë
- Përse duhet të arratisemi 52
nga mendimi?
Nuredin Nazarko
- Uniteti i formës dhe përmbajtjes në ibadete 56
Prof. dr. Ramazan Altëntash
- Cilësitë e besimtarit 58
Alban Gorishti

Simbolika hapësinore dhe dekorative
e Shtëpisë së Beut në Tetovë
Metin Izeti

46

Fituesit dhe humbësit
Ali Riza Temel

54

Korniza e personalitetit të BESIMTARIT

Ahmet Tashgetiren

Termat me të cilët Zoti përmend disa lloje njerëzish në Kuran janë: besimtar, monoteist, i devotshëm, mysliman, ateist, mosmirënjohës, politeist, femohues dhe hipokrit.

Katër termat e parë shprehin tipet pozitive, kurse pesë termat e tjera shprehin tipet negative.

Kurani kërkon mbajtjen e personalitetit njerëzor me katër veçoritë e para dhe qëndrimin larg pesë veçorive të tjera.

Midis katër tipeve pozitive, tipi "besimtar" është më gjithëpërfshirësi. Besimi shpreh krijimin e komunikimit të njeriut me Zotin.

Besimi fillon me "amentu" (besoj), por nuk mbaron me "amentu".

Në Kuran është një ajet që thotë: **"O besimtarë! Besoni!"** (Nisa, 136.)

Por është edhe një ajet tjetër: **"Vërtet mendojnë njerëzit se do të lihen të thonë 'Ne besojmë', pa u vënë në provë?"** (Ankebut, 2.)

"Arabët e shkretëtirës deklarojnë: 'Ne besojmë'. Thua ju: 'Ju nuk keni besuar! Por më mirë thoni: 'Ne përulemi', pasi besimi ende nuk ka hyrë (si duhet) në zemrat

tuaja." (Huxhurat, 14.)

Ajeti i parë u kujton besimtarëve besimin, u kërkon atyre forcimin, pastrimin, mbajtjen gjallë dhe të freskët të besimit në zemrat e tyre. Ajeti sikur thotë që puna e besimit nuk mbaron thjesht me të qenit besimtar, por atij i duhet shtuar përpjekja dhe veprimi.

Edhe dy ajetet e tjera po të njëjtën gjë theksojnë.

Surja Ankebut na informon që pas besimit ka sprovë dhe vetëm pas këtij testi dhe provimi, besimi konsiderohet i vërtetë dhe i sinqertë.

Kurse ajeti i sures Huxhurat na informon se deklarimi verbal **"Amentu" (besova)** i siguron njeriut vetëm hyrjen në Islam, sepse çështja e besimit është shumë më e thellë dhe e gjerë, madje sipas ajetit nuk mjafton vetëm deklarimi verbal, nuk konsiderohet **"iman"** vetëm shqiptimi me gojë i besimit. Allahu në mënyrë të qartë dhe qortuese u thotë: **"Ju nuk keni besuar."**

Pse nuk kanë besuar?

Sepse **"Besimi ende nuk ka hyrë në zemrat e tyre."**

Nga kjo pjesë e ajetit kuptojmë që njeriu duhet të realizojë një udhëtim drejt zemrës së tij dhe besimi i tij do ta fitojë vlerën e vërtetë vetëm përmes realizimit të këtij udhëtimi.

Ajeti **“O besimtarë! Besoni...”** na tregon se për një besim cilësor duhet ndërtimi i një strukture të personalitetit sipas atij besimi.

Pra çështja nuk mbaron me deklarin verbal.

Në fakt shyllat e besimit, të cilat përfshihen në fjalën **“Amentu”** përcaktojnë dhe paraqesin një strukturë personaliteti. Besimi tek Allahu, librat, pejgamberët, melekët, Dita e Gjykimit dhe tek caktimi i Allahut... Të gjitha këto shtylla janë pjesë të domosdoshme të besimit. Deklarimi **“besoj në Ahiret”** dhe të jetuarit në këtë botë sikur nuk ke për të dalë një ditë para Allahut për të dhënë llogari, kurrë në fakt nuk është **“besim në Ahiret”**. E njëjta gjë është edhe me librat. Deklarimi **“besoj librat”** dhe bërja e një jete krejtësisht në kundërshtim me mësimet e Kuranit, deklarimi **“besoj pejgamberët”** dhe ndërtimi i një jete në kundërshtim me mësimet e Pejgamberit (a.s.), nuk mund të konsiderohet një jetë brenda strukturës së imanit.

Udhëtimi niset me **“amentu”**, por nuk mbaron me të. Duhet që personi që pretendon besimin dhe lidhjen me Allahun të ndërtojë një jetë sipas mësimeve të besimit.

Nëse beson ekzistencën e botës tjetër dhe gjykimin në të, atëherë përpiku të bësh një jetë të atillë në këtë botë, që të dalësh faqebardhë atje.

Për të ndihmuar njeriun, Allahu i ka treguar atij të mirën dhe të keqen, të drejtën dhe të gabuarën.

Në Kuran ekzistojnë me qindra ajete, që fillojnë me **“O Besimtarë”**. Të gjithë këto ajete përcaktojnë kornizën e jetës sipas kritereve hyjnore, përfshijnë të gjitha detajet e personalitetit të njeriut.

Ajetet përfshijnë një zinxhir sjelljesh, që zgjatet deri te mirësjellja dhe respektimi i prindërve.

Ecja me kryelartësi konsiderohet mendjemadhësi dhe diçka e padëshirueshme nga Allahu.

Thashethemet konsiderohen të pështira, të ngjashme me ngrënien e mishit të vëllait të vdekur.

Përkëdhelja e jetimit, kujdesi dhe ruajtja e pasurisë së tij, ndihma pa kushte ndaj nevojtarëve... janë shkaqe për të fituar dashurinë e Allahut dhe Xhenetin.

Ironia, qesëndia dhe përqeshja janë të ndaluara.

Vargu i zinxhirit që vizaton personalitetin e besimtarit vazhdon me përgjegjësinë për veten, për pasurinë, fëmijët dhe të gjitha mirësitë e dhuruara nga Allahu, për të vazhduar më tej me zhvillimin e një ndjeshmërie sikur e shikon Allahun dhe vetëdijshmëria për vëzhgimin e vazhdueshëm të Tij mbi ne dhe afrimitetit të Tij.

Pejgamberi (a.s.), na informon se besimi përbëhet prej 73 pjesësh dhe më e çmuara është fjala **“La ilahe illallah”**, kurse më pak e çmuara është pastrimi dhe heqja e diçkaje që pengon njerëzit nga rruga. Dhe turpi është prej imanit.

Konkludimi i parë që nxjerrim prej hadithit është: Besimi nuk është i kufizuar vetëm me gjashtë kushtet e besimit, por zgjatet deri te pastrimi i rrugës nga një pengesë.

Në fakt, këto 73 pjesë përbëjnë gjithë kornizën e personalitetit të myslimanit.

Ajetet që fillojnë me **“O Besimtarë!”** një personalitet të tillë ofrojnë dhe thurin për besimtarin.

Nga kjo që parashtruam, arrijmë në përfundimin se personaliteti i myslimanit është një i tërë dhe të gjitha ajetet që fillojnë me **“O Besimtarë!”** u drejtohen atyre që e ndejnë dhe e përkufizojnë veten si besimtarë.

Në të drejtën islame është debatuar dhe trajtuar gjerësisht marrëdhënia besim-veprim. A është vepra pjesë e besimit apo jo?

Në përgjithësi është pranuar se vepra nuk është pjesë e besimit. Për shkak se humbja, dobësimi, dhe pakësimi i besimit është si humbja e gjithë njerëzimit, është preferuar mendimi se mungesa e veprës nuk e dëmton besimin. Por është pranuar gjegjësisht se disa vepra e dëmtojnë rëndë besimin. Për shembull, një fjalë e vetme nënçmuese për Kuranin dhe Pejgamberin (a.s.), e çon njeriun drejt blasfemisë.

Shuma e sjelljeve të inkurajuara nga Kurani, për besimtarin përbën tërësinë e personalitetit të tij, prandaj braktisja e çdo sjelljeje të urdhëruar dhe përfshirja e çdo sjelljeje të gabuar çon në rrënimin e së tërës. Për shembull, nëse personaliteti i myslimanit quhet i përmbushur me praninë e 100 cilësive dhe në një person gjenden vetëm 50 cilësi, atëherë tërësia është dëmtuar në masën 50 %.

Një dietolog, në mënyrë që të arrihen rezultatet e dëshiruara, kërkon prej pacientit zbatimin me përpikmëri të dietës. E njëjta gjë vërehet edhe në jetën e njeriut. Islami është një dietë hyjnore për njerëzimin.

Për të gjitha organet e njeriut ka dietë, si për dorën, këmbën, syrin, veshin dhe zemrën. Mirëfunksionimi i organizmit bëhet i mundur përmes mirëushqyerjes dhe jetës së rregullt, kurse kequshqyerja dhe jeta e çrregullt e bën të pamundur funksionimin normal të tij. E njëjta gjë ndodh edhe me sjelljet e njeriut. Braktisja e sjelljeve të mira dhe mbingarkesa me sjellje të këqija e bën të pamundur funksionimin normal të shpirtit të njeriut.

Prandaj, duhet bërë përpjekje për rritjen cilësore të jetës sonë fetare. Duhet të përpiqemi me gjithë qenien tonë për një jetë brenda kornizave hyjnore.

Sepse **“Kthimi është tek Ai.”** (Gafir,3.)

Në fund **“do të ktheheni tek Ai”**. (Bekare, 28.)

Kurse të dështuar: **“Sigurisht që janë të humbur ata që mohojnë takimin me Allahun!”** (En’am, 31.)

ADHURIMI

Nexhla Gynaj

Allahu Teala thotë në Kuranin Fisnik:

“Prandaj, lartësoje Zotin tënd duke e lavdëruar dhe bëhu prej atyre që i përulen Atij duke u falur! Adhuroje Zotin tënd derisa të të vijë vdekja!” (Hixhr, 98-99.)

Koha për të zbatuar urdhrat e fesë sublime të cilës i përkasim, është e caktuar. Çdo besimtar që del nga fëmijëria dhe arrin kohën e pubertetit, është i obliguar ta adhurojë Allahun Teala derisa t'i vijë vdekja.

Ai që nuk e vendos kurorën e ibadetit si kundërvlerë ndaj mirësive të pafundme të Zotit (xh.xh.), do ta humbasë shansin për të shkuar me anijen e shpëtimit në audiencën e Allahut të Madhëruar. Myslimani është i obliguar ta zbatojë Islamin në çdo fushë të jetës. Zbatimi i Islamit bëhet duke iu bindur urdhrave dhe duke u larguar nga ndalesat. Besimtari duhet ta programojë dhe sistemojë rrjedhën e jetës sipas Islamit.

Lidhja jonë me e fortë me besimin është ibadeti. Çdo kush që i kryen adhurimet pa mangësi, i jep vlerë permanente çdo fjale që nxjerr nga goja dhe çdo veprë që mund të bëjë. Të ndjerët e kënaqësisë së thellë e të qenët rob i Allahut Teala, nuk qetëson vetëm shpirtin, por, në të njëjtën kohë, rregullon edhe jetën e përditshme.

Allahu i Lartësuar thotë:

“Vërtet, numri i muajve te Allahu është dymbëdhjetë...” (Teube, 36.) Prandaj kërkon nga rob i ta sistemojë jetën brenda një plani, të mos i çojë dëm muajt, ditët e orët dhe të mos e nxjerrë nga mendja llogarinë që do të japë për to. Kur bëhet fjalë për ibadetet, myslimani nuk mund të shprehet kurrë: “Nuk po gjej dot kohë.” Ata që largohen nga adhurimi, duke u strehuar prapa preteksteve, nuk duhet të harrojnë se në asnjë mënyrë, nuk do të kenë mundësi të bëjnë pazarllëk me Azrailin.

Nënvlerësimi i afrimit të Allahut Teala me anë të ibadeteve, i shkatërron edhe ndjenjat shpirtërore. Atëherë, agjërimi shndërrohet në kur-

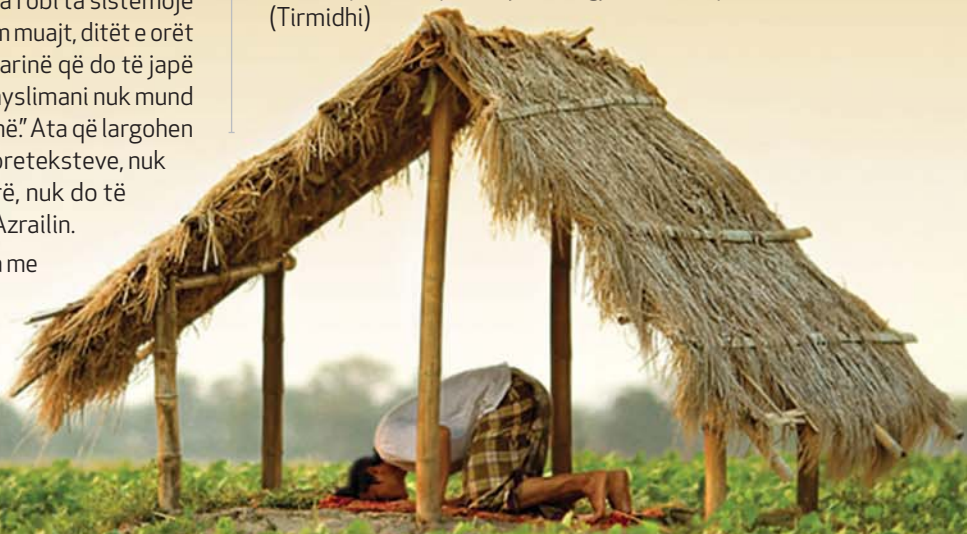
sim dhe bujaria në harxhim të tepruar.

Sa përplasje skandaloze është preteksti ndaj farzeve dhe suneteve të njeriut të sotëm, i cili ndan kohë për çdo lloj preokupimi që nxit dëshirat vetjake!.. Ndërkohë që njeriu e harxhon kohën bujarisht ndaj këshilluesve artificialë të kohës, ankohet se nuk gjen kohë për ibadete, për të mbajtur lidhjet me të afërmit dhe për të vizituar miqtë. Në këtë mënyrë, e humb kohën me justifikime të pavlefshme.

Shkalla e parë e ibadetit është namazi. Ky adhurim themelor, që i Dërguari i Allahut (a.s.), e përshkruan si “Shtylla e fesë”, i shkatërron të gjitha shqetësimet, pengesat dhe shtrembërimet e mëparshme. E rregullon drejtimin e të gjitha sjelljeve. Çdo fjalë dhe çdo veprë që nuk na afron te Krijuesi, nuk ka ndonjë dobi për jetën tonë, sepse jeta e merr vlerën nga Ai. Nuk ka njeri më të fortë se një rob që flet në namaz me Zotin e tij. Nuk ka njeri më të lirë se një rob që e ka bërë traditë kërkimin vetëm nga Zoti (xh. sh.), me lutjet e singerta, që i vijnë nga thellësitë e zemrës dhe i dalin nga gjuha.

Shqetësimet që vijnë nga vështirësimi i vetes dhe veseset e shejtanit përgjatë ibadeteve, e pjekin zemrën dhe e përsosin besimin. Le t'ia vëmë veshin sihariqit të të Dërguarit të Allahut (a.s.), në mënyrë që të mos bëhemi prej atyre që e konsumojnë jetën me pretekste:

“Lum për atë që e ka jetën e gjatë dhe veprat e mira!” (Tirmidhi)

100

cilësitë BESIMTARIT

sipas Kuranit

Prof. dr. Omer Çelîk

PARIMET E BESIMIT

1. Besimtari beson në një Zot të vetëm pa fillim, pa fund, i pangjashëm me askënd, i cili krijon, jep jetë, merr jetë, shikon, dëgjon dhe ka njohuri rreth çdo gjëje.

2. Besimtari beson në engjëjt, krijesa të krijuara nga drita, të cilat me bindje të plotë dhe dashuri kryejnë adhurimet, dhikrin dhe urdhëresat e Allahut.

3. Besimtari beson në librat e shenjtë, të shpallur nga Allahu si udhëzim, dritë dhe udhërrëfyes për gjithë njerëzimin. Myslimani beson pa asnjë dyshim te Kurani si fjalë e Allahut dhe përpiqet me gjithë qenien e tij të zbatojë në jetë mësimet e Tij.

4. Besimtari beson në të gjithë pejgamberët e përmendur ose jo në Kuran, si të dërguarit e posaçëm të Allahut për t'u komunikuar njerëzve shpalljen hyjnore.

5. Për të fituar dashurinë dhe amnistinë hyjnore, besimtari ndjek me përpikmëri rrugën e Pejgamberit (a.s.). Ai e pranon me gjithë zemër Pejgamberin (a.s.), si modelin më të përkryer për lumturinë e kësaj bote dhe botës tjetër. Ai beson në botën tjetër dhe përkujton vazhdimisht Allahun.

6. Njeriu i kufizuar në fuqi dhe dituri nuk arrin të kuptojë gjithë dinamikën e botës fizike dhe metafizike, ndërsa besimtari përballë kësaj gjendjeje beson dhe i nënshtrohet plotësisht caktimit hyjnor.

7. Besimtari beson në Ditën e Kiametit, në ringjalljen pas vdekjes, në gjykimin final dhe në ekzistencën e Xhenetit dhe Xhehenemit.

8. Përmes besimit me sinqeritet të parimeve të imanit, besimtari shijon ëmbëlsinë e vërtetë të besimit të tij.

BESIMET BESTYTNORE

9. Besimtari qëndron larg politeizmit, ateizmit dhe mosbindjes. Ai është i vetëdijshëm për dëmin dhe fatkeqësinë e madhe që i ka sjellë njerëzimit ateizmi, paganizmi dhe politeizmi.

10. Besimtari qëndron larg çdo lloj bestytnie, falli dhe besimi të kotë. Ai është i vetëdijshëm që bestytnitë dhe fallet nuk mund t'i sjellin as dëm as dobi atij.

11. Besimtari beson se magjistarët dhe magjia pa lejen e Allahut nuk mund të ketë asnjë ndikim mbi njeriun. Ai mbështet me besim të plotë tek Allahu për çdo të keqe dhe rrezik që mund t'i vijë.

12. Besimtari është i vetëdijshëm që shejtani është armiku i përbetuar i njeriut. Besimtari qëndron larg shejtanit dhe në asnjë mënyrë nuk e ndjek atë.

ADHURIMI

13. Besimtari është i pastër, ai kujdeset si për pastërtinë fizike, ashtu edhe për atë shpirtërore. Pastërtia është cilësia e pandashme e tij, sepse ai është i vetëdijshëm për dashurinë që Allahu ushqen ndaj atyre që tregojnë kujdes për pastërtinë.

14. Kur falet merr abdes, nëse është e nevojshme merr gusul dhe, nëse nuk gjen ujë merr tejemum. Në asnjë situatë dhe gjendje nuk e braktis abdesin, guslin dhe adhurimin.

15. Namazin e kryen me kujdes, duke i plotësuar të gjitha kushtet e tij. Gjatë namazit është tërësisht i përqendruar në të.

16. Namazi e pengon atë nga kryerja e çdo veprë dhe sjelljeje të keqe. Ai i fal të gjitha namazet në kohën e caktuar, përpiqet në arritjen e qetësisë dhe përqendrimit maksimal gjatë faljes së namazit. Në të njëjtën kohë, kujdeset për faljen e namazit me xhemat.

17. Kur këndohet ezani, braktis çdo punë që ka në dorë dhe vrapon drejt xhamisë. Kur mbaron namazi, kthehet për të filluar punën e lënë.

18. Besimtari kryen me entuziazëm dhe gëzim namazet e Bajramit dhe feston Bajramin. Në ato ditë të nderuara i lutet Allahut për mëshirë, falje dhe begati.

19. Besimtari gjithashtu tregon një kujdes të veçantë në kryerjen e namazit të natës. Sipas mundësisë që ka, përpiqet të falë namaz nate dhe të përfitojë nga mirësitë e tij. Besimtarë të tillë, i presin në Xhenet bukuri që nuk i ka parë syri, nuk i ka dëgjuar veshi dhe nuk i ka imagjinuar mendja.

20. Përveç namazeve obligative, besimtari tregon kujdes edhe në kryerjen e namazeve të tjera vullnetare. Ndërsa vazhdon me faljen e namazeve vullnetare, afrohet më shumë me Allahun, deri sa Allahu bëhet syri me të cilin shikon, veshi me të cilin dëgjon, gjuha me të cilën flet, dora me të cilën kap dhe këmba me të cilën ecën.

21. Beson bindshëm në obligimin e agjërimit të Ramazanit dhe në arritjen e gradës së devotshmërisë përmes tij.

22. Përveç agjërimit farz, përpiqet të kryejë edhe agjërime vullnetare, sepse në këtë mënyrë afrohet më tepër te Allahu.

23. Për të përfituar sa më shumë nga agjërimi, bën kujdes ditën dhe natën, sidomos në dhjetëditëshin e fundit, i cili këshillohet të kalohet në Itikaf, për t'iu përkushtuar me gjithë qenien Allahut të lartësuar.

24. Besimtari është bamirës, nga pasuria jep pjesën e zekatit. Ai jep më të mirën nga pasuria. Përveç zekatit që është farz, ai sipas mundësisë jep vazhdimisht sadaka.

25. Kur jep dhe bën bamirësi, qëndron larg përmendjes së mirësisë, sepse është i vetëdijshëm që kjo gjë fshin sevapet. Sinqeriteti dhe fshehtësia është aq e madhe, sa që kur jep dora e djathtë, nuk e merr vesh dora e majtë.

26. Ai nuk pret një kohë të caktuar për të dhënë. Ai jep ditën dhe natën, në bollëk dhe skamje. Sepse ai që

jep qëndron më lart se ai që merr.

27. Sapo të gjejë mundësi kryen Haxhin. Viziton Qaben, faltoren e parë për njerëzimin në rruzullin tokësor. Përmes këtij ibadeti, atij i bëhet e mundur të kthehet në shtëpi i pastruar krejtësisht prej mëkateve.

28. Brenda mundësive, besimtari kryen ritin e kurbanit. Ai është i vetëdijshëm që tek Allahu nuk arrin as gjaku as mishi, por devotshmëria e personit që pret kurbanin.

29. Besimtari lexon vazhdimisht Kuran, përpiqet me gjithë qenien për ta kuptuar dhe zbatuar në jetë.

HALLALLI - HARAMI

30. Besimtari ushqehet prej fitimit të ndershëm dhe të lejuar dhe për këtë vazhdimisht falënderon Allahun.

31. Ai qëndron larg çdo gjëje që Allahu e ka ndaluar; e di shumë mirë se askush nuk ka të drejtë përveç Allahut të ndërhyjë për ndryshimet ligjore të përcaktuara nga vetë Allahu.

32. Besimtari qëndron larg mishit të ngordhur, mishit të derrit, gjakut dhe mishit të prerë në emër të dikujt tjetër përveç Allahut.

33. Ai qëndron larg prej çdo lloj pijeje me veti dehëse, qoftë dhe në sasi të vogël.

34. Besimtari qëndron larg kumarit, i cili është një nga veset e këqija që shkatërron individin dhe shoqërinë.

35. Besimtari tregon kujdes me veshjet e tij. Ai vishet në atë mënyrë që është udhëruar në Kuran dhe sunet. Ai vishet bukur dhe pastër kur shkon në xhami.

36. Besimtarët respektojnë gjininë e njëri-tjetrit, respektojnë gjininë në të cilën janë krijuar dhe qëndrojnë larg perversiteteve. As burri nuk i ngjason gruas dhe as gruaja burrit. Nëse nuk e respektojnë këtë, atëherë përfshihen nga mallkimi i Pejgamberit (a.s.).

37. Të gjithë besimtarët ruajnë nderin dhe syrin nga shikimi haram.

38. Besimtari nuk i afrohet imoralitetit dhe për këtë qëndron larg të gjitha rrugëve që të çojnë në të.

39. Besimtari respekton dinjitetin, nderin dhe ndjeshmërinë e njerëzve të tjerë. Ai ruan dinjitetin e vet, të familjes dhe të besimtarëve. Ai e di shumë mirë që shpifja ndaj besimtarëve burra dhe gra është haram dhe ata që shpifin meritojnë mallkimin e Allahut dhe Pejgamberit (a.s.).

40. Besimtari nuk vret njeri, sepse e di se vrasja e një njeriu është si vrasja e gjithë njerëzimit dhe shpëtimi i një jete është si shpëtimi i gjithë njerëzimit. Ai beson fort se vrasja e një besimtari qëllimisht dënohet me zjarr të përhershëm.

41. Besimtari në asnjë mënyrë nuk kryen vetëvrasje, sepse e di që midis vrasjes së tjetrit dhe vetëvrasjes nuk ka asnjë dallim.

42. Besimtari nuk lejon vrasjen e fëmijëve në çfarëdo lloji mënyre qoftë, duke përfshirë edhe abortin.

43. Besimtari ndihmon në zbatimin e ligjit, siç është edhe dënimi me vdekje për personin që vret qëllimisht një të pafajshëm.

44. Besimtari në asnjë mënyrë nuk cenon pasurinë e tjetrit, ai qëndron larg çdo lloj vjedhjeje dhe ndihmon për parandalimin e saj.

45. Besimtari nuk shkakton dhe nuk merr pjesë në shkatërrim dhe prishje, qëllimi i tij është rregullimi, përmirësimi dhe ndërtimi, madje në mënyrën më të mirë.

MORALI I BUKUR

a. Morali i bukur ndaj Allahut

46. Besimtari do Allahun, krijuesin e gjithësisë, të

përhershmin, të plotfuqishmin me gjithë qenien e tij. Ai nuk do askënd tjetër më shumë se Zotin e vet. Ai është i gatshëm të sakrifikojë jetën, familjen, pasurinë dhe gjithçka për dashurinë e Allahut.

47. Për të arritur dashurinë e Allahut, ai ndjek rrugën e Pejgamberit (a.s.).

48. Ai vazhdimisht përmend Allahun, i lutet Atij gjithë përgjërëm në çdo moment. Kur kryen ndonjë mëkat, menjëherë kërkon falje prej të Gjithëmëshirshmit. Ai është i vetëdijshëm se dhikri e forcon besimtarin.

49. Besimtari është i vetëdijshëm se neglizhimi i përmendjes së Allahut sjell përballjen me vështirësi në këtë jetë dhe ringjalljen si i verbër në Ditën e Gjykimit. Ai e di shumë mirë se një person që harron Allahun, në fakt ka harruar vetveten.

50. Besimtari vazhdimisht falënderon dhe lëvdon Allahun, sepse vetëm Allahu e meriton të lëvdohet dhe falënderohet në kuptimin e vërtetë të fjalës. Ai e di që Allahu nuk i do mosmirënjohësit. Falënderimi sjell shtimin e begatave, kurse mosmirënjohja sjell dënimin hyjnor.

51. Besimtari jeton midis shpresës dhe frikës. Kur lexohen ajetet kuranore, atij i dridhet zemra dhe i shtohet besimi. Kjo gjë i sjell lehtësim, faljen e mëkateve, zgjidhjen e problemeve, shtimin e shpërblimit dhe begati në jetë.

52. Ai në mënyrë të vazhdueshme i kërkon falje Allahut, por veçanërisht i kërkon falje Allahut në kohën para agimit, sepse ajo është koha ku mëshira e Allahut vërshon në tokë.

53. Besimtari pendohet vazhdimisht, sepse është i vetëdijshëm që Allahu i do penduesit.

54. Besimtari mbështetet vetëm tek Allahu dhe vetëm prej Tij kërkon ndihmë. Sepse Ai është i vetmi që mund t'i japë zgjidhje çdo problemi dhe vështirësie.

55. Besimtari vazhdimisht i lutet Allahut, sepse e di që Allahu i dëgjon dhe i plotëson lutjet e njerëzve. Besimtari nuk lutet vetëm për vete, por për prindërit,

bashkëshorten, fëmijët, vendin dhe shoqërinë në përgjithësi.

56. Besimtari e mban fjalën që i ka dhënë Allahut.

b. Morali i besimtarit ndaj besimtarëve dhe njerëzve të tjerë

57. Besimtari flet vetëm të vërtetën. E vërteta është shkak për faljen hynore dhe përmirësimin e sjelljeve. Besimtari gjithmonë përpiqet të shoqërohet me njerëz të sinqertë.

58. Besimtari qëndron fort dhe i palëkundur në rrugën e drejtë të Islamit. Qëndrimi në rrugën e Islamit i siguron atij Xhenetin në botën tjetër.

59. Besimtari çon në vend amanetin dhe fjalën e dhënë; kur i besohet diçka, ai e ruan me kujdesin maksimal.

60. Besimtari është durimtar. Ai tregon durim përballë fatkeqësive, në qëndrimin larg haramëve dhe në kryerjen me përpikmëri të urdhëresave. Përballë provokimeve të jobesimtarëve, ruan qetësinë duke mos u përfshirë nga hakmarrja.

61. Besimtari është falës, ai e mund urrejtjen dhe mllëfin që mund të ketë për njerëzit që i bëjnë padrejtësi.

62. Besimtari nuk e kthen me të keqe të keqen që i bëhet, ai e fal të keqen e bërë ndaj tij, megjithëse ka mundësi të hakmerret, sepse e di që falja është më e virtytshme se hakmarrja.

63. Besimtari është altruist, bujar dhe sakrifikues. Nëse është e nevojshme, ai preferon vëllain besimtar kundrejt vetes së tij; në këtë mënyrë pastrohet krejtësisht nga egoizmi.

64. Besimtari qëndron larg fjalëve boshe që nuk i japin asnjë dobi as në këtë botë, as në botën tjetër, përkundrazi janë të dëmshme.

65. Besimtari qëndron larg ambienteve ku përqeshet dhe ironizohet feja. Nëse gabimisht gjendet në një ambient të tillë, menjëherë largohet prej atij vendi.

66. Besimtari është vëlla i të gjithë besimtarëve, ai nuk i ironizon dhe i përqesh ata, nuk i thërret me emra të shëmtuar. Kurrë nuk e merr nëpër gojë vëllain besimtar, sepse e di që përgojimi është si ngrënia e mishit të vëllait të vdekur.

c. Edukata

67. Besimtari nuk hyn në shtëpinë e tjetrit pa leje. Ai hyn në shtëpi duke trokitur, fëmijët nuk hyjnë në dhomën e prindërve pa trokitur dhe pa marrë leje.

68. Besimtari i përgjigjet me respekt dhe hijeshi ftesës.

69. Besimtari i përshëndet dhe u jep selam vëllezërve myslimanë, ai asnjëherë nuk e neglizhon selamin.

70. Besimtari është i matur në çdo gjë, ai është krenar dhe i ashpër ndaj ateistëve dhe i butë, i dashur dhe modest përballë besimtarëve. Ecja e tij në rrugë është plot modesti, ai nuk e lejon veten të përfshihet nga mburrja dhe mendjemadhësia.

71. Kur flet, flet ëmbël dhe butë pa e ngritur shumë zërin; për të krijuar komunikim me njerëzit përdor fjalët më të bukura dhe të ëmbla.

72. Besimtari nëpër mbledhje dhe tubime të ndryshme respekton tjetrin, duke i hapur rrugën apo liruar vendin. Ai është i gatshëm në zgjidhjen e problemit të vëllezërve myslimanë.

KËRKIMI I DITURISË

73. Besimtari bën të gjitha përpjekjet për të fituar çdo lloj diturie të dobishme, sepse dituria është ajo që e lartësoi njeriun mbi engjëjt dhe një nga elementët më të rëndësishëm që e fuqizojnë dhe lartësojnë njeriun. Ai e di, që urdhëresa e parë ishte "Lexo", që të diturit me të paditurit nuk mund të jenë të njëjtë.

74. Dijetari reflekton mbi krijesat e Allahut dhe nxjerr mësimë prej tyre. Atij i shtohet besimi nga bukuria e krijimit të Allahut.

MARRËDHËNIET ME TË AFËRMIT

75. Besimtari e ndërton familjen mbi dashuri, mëshirë dhe respekt. Bashkëshortët janë si dy pjesë që plotësojnë njëra-tjetrën. Ai preferon martesën me një besimtare, megjithëse e ka të lejuar martesën me gra të ithtarëve të Librit. Ai në asnjë mënyrë nuk martohet me politeiste dhe jobesimtare. Në zgjedhjen e bashkëshortes, besimtari preferon atë me moral më të bukur.

76. Ai këshillon familjen për namaz dhe kryerjen e adhurimeve të tjera, përpiket me të gjitha forcat t'i mbrojë ata nga zjarri i Xhehenemit.

77. Besimtari mendon për pasardhësit dhe lutet që ata të jenë besimtarë të mirë dhe të devotshëm.

78. Besimtari tregon një përkujdesje, dashuri dhe mëshirë të veçantë për prindërit.

79. Besimtari kujdeset për ruajtjen e lidhjeve fisnore; ai i ndihmon dhe përpiket në forcimin e lidhjeve fisnore.

80. Besimtari i jep siguri fqinjit të tij të afërt ose të largët, respekton detyrimet që ka ndaj tyre.

MARRËDHËNIET TREGTARE

81. Besimtari u qëndron besnik marrëveshjeve tregtare. Ai është i vetëdijshëm për obligueshmërinë fetare të respektimit të marrëveshjeve tregtare.

82. Besimtari i jep borxh vëllait të vet në fe dhe në rast se huamarrësi nuk mund ta kthejë borxhin në kohë, ai nuk e vështirëson atë.

83. Besimtari është i drejtë dhe korrekt në shitblerje. Në asnjë mënyrë nuk bën hile në peshë dhe matje. Ai e di se mashtrimi dhe hilja sjell përfundime të frikshme në këtë botë dhe në ahiret.

84. Besimtari qëndron larg mënyrave të fitimit të padrejtë. Sepse ai e di që fitimi i padrejtë është i ndaluar. Ai qëndron larg ryshfetit dhe korrupsionit. Ai nuk pranon dhurata, kur është në detyrë shtetërore.

85. Besimtari në asnjë mënyrë nuk e përdor fenë për qëllime përfitimi, sepse e di mirë se dënimi për këtë është zjarri i përhershëm.

86. Besimtari qëndron larg fajdes dhe interesit bankar. Ai lufton për të çrrënjësuar kamatën. Është i vetëdijshëm se kamata është luftë kundër Allahut dhe Pejgamberit (a.s.).

87. Besimtari është shumë i kujdesshëm ndaj mallit të jetimit dhe në asnjë mënyrë nuk e shpërdoron pasurinë e tij. Ai e di që cenimi i pasurisë së jetimit është si ngrënia e zjarrit. Ai përpiket me të gjitha mundësitë për të krijuar kushte sa më të mira për jetimët.

88. Besimtari në çështjet e trashgimisë respekton me përpikmëri dispozitat fetare.

MARRËDHËNIET ADMINISTRATIVE DHE JURIDIKE

89. Besimtari përpiket që detyrat e rëndësishme t'u besohen njerëzve të aftë dhe ekspertëve. Ai nuk kërkon post, por nëse i besohet e kryen me përgjegjësi, sepse e di që, nëse postet kalojnë në dorë të paaftëve është afruar Kiameti.

90. Besimtari gjykon me drejtësi midis njerëzve. Ai nuk mbron në asnjë mënyrë të padrejtët. Është dëshmitar i drejtë, edhe kur i duhet të dëshmojë kundër familjes apo të afërmeve të tij.

91. Në të gjitha punët besimtari konsultohet me besimtarët dhe të zotët e mendjes. Kur merr vendime, këshillohet me të diturit. Drejtuesi tregon kujdes të veçantë nga përfitimi i këshillimit dhe konsultës. Ai në asnjë mënyrë nuk drejton sipas dëshirave dhe egos së tij.

92. Për të mirën e njerëzimit besimtari urdhëron për mirë dhe ndalon nga e keqja.

93. Besimtari u bindet autoriteteve, sepse bindja ndaj tyre është obligim fetar.

XHIHADI DHE MARRËDHËNIET ME JOMYSLIMANËT

94. Besimtari mund të martohet me një grua të krishterë ose hebreje, ai mund të hajë mishin e prerë nga të krishterët dhe hebrejtë. Kurse martesë me ata të feve të tjera dhe ngrënia e mishit të prerë nga ata është e ndaluar.

95. Besimtari përveç kohës kur është gjendje lufte, jeton në paqe me pjesëtarët e feve të tjera. Ai krijon marrëdhënie miqësore me ta brenda kornizave fetare. Besimtari garanton jetën dhe pasurinë e jomyslimanëve që jetojnë në vendin e tij. Sillet me drejtësi dhe bamirësi me ta, përderisa ata nuk shfaqin shenja armiqësie, por nuk krijon miqësi me ata që i kanë shpallur luftë fesë islame.

96. Besimtari nuk krijon miqësi vëllazërore me jobesimtarët. Ai e di që ata dëshirojnë shkatërrimin e Islamit.

97. Besimtari është i gatshëm të luftojë në rrugën e Allahut, ai është gjithmonë vigjilent ndaj armikut dhe zhvillon teknologjinë e duhur për të përballur armikun.

98. Besimtari lufton trimërisht, pa pasur frikë nga vdekja, sepse është i gatshëm të vdesë për të mbrojtur fenë, jetën, nderin, atdheun dhe vlera të tjera sublime.

99. Besimtari ka mall për të rënë martir, ai e di që martirin e presin shpërblime të mëdha dhe të pafundme.

100. Nëse pala kundërshtarë ofron armëpushim dhe paqe, besimtari në vend të luftës preferon armëpushimin dhe paqen, sepse qëllimi kryesor i luftës është sigurimi i paqes, qetësisë dhe çrrënjësja e padrejtësive.

Ushqime natyrore apo përforcuese

Dr. Ali Akben

Nuk ka ditë që në median e shkruar të mos ndeshemi me artikuj apo lajme rreth ushqyerjes, shëndetit, jetës së gjatë dhe jetesës cilësore. Të dhënat e ndryshme dhe të shumta që formulohen në lidhje me jetesën e shëndetshme, duam apo s'duam, tërheqin vëmendjen e njerëzve.

Orientimet rreth ushqyerjes organike dhe natyrore, që vitet e fundit janë bërë edhe pak modë, pothuajse janë shndërruar në kamerdare shpëtimi për njeriun e sotëm që është i lodhur, i mërzhitur dhe i dëshpëruar.

Problemet e shumta shëndetësore dhe gjërat negative me të cilat përballemi, si rezultat i gabimeve të

pafalshme që bëjmë në të ushqyer, në stilin e jetesës dhe në jetën tonë, na përgatisin terrenin për të vepruar në mënyrë të pavarësisht.

Informimet e pabaza që dëgjohen andej-këndej, ose sensacionet e partnerëve e të miqve gjoja se kjo vitaminë i bën mirë filan sëmundjeje dhe numri i njerëzve që presin shërim për shqetësimet e tyre të ndryshme nga disa vitamina minerale përforcuese, po shtohet çdo ditë me shpejtësi.

Nëse jeni një njeri i painformuar mjaftueshëm nga aspekti i dijes shëndetësore, jeni pak i ndjeshëm ndaj dobive e dëmeve dhe lehtësisht i imponuar nga të tjerët, duhet ta lexoni këtë artikull. Duhet ta lexoni, sepse industria e vitaminave, ushqimeve përforcuese dhe ilaçeve nga e cila vendet perëndimore kanë shumë vështirësi për të dalë, ka filluar të bëhet problem edhe në vendin tonë.

Njeriu i sotëm po përballet me këto ushqime përforcuese sikur të ekzistonin disa sëmundje që janë bërë problem për njerëzit në kohëra të jashtëzakonshme, si luftë, tërmet apo zi buke. Vallë, sa janë të vërteta dhe të sinqerta këto këshilla dhe sugjerime që duken si të pafajshme e që na ngjiten pothuajse si rrodhe me logjikën, “unë e kam marrë dhe më ka bërë mirë, prandaj merre edhe ti”, gjë e cila transmetohet pareshtur në programet televizive apo që shkon gojë më gojë nga fqinji te fqinji tjetër!

Vitaminat A-D-E-K, që njihen edhe si ADEK, janë vitamina që nuk mund t'i hedhim lehtë, ngaqë mbarten në qelizat tona duke u shkrirë në dhjamë pasi të merren. Domethënë, teprica e tyre që organizmi nuk e nxjerr dot jashtë, mund të na helmojë duke u mbledhur në indet dhe qelizat tona.

Në të njëjtën mënyrë, edhe metalet, si: kalciumi, zhiva, fosfori dhe arseniku, që gjenden te disa ushqime përforcuese, të cilat quhen suplement, hyjnë në qelizat tona dhe shkaktojnë dëmtime të përhershme. Edhe disa prej problemeve më të rëndësishme të njeriut të sotëm, e dimë se janë dobësia, lodhja dhe gjumi i çrregullt që kanë lidhje me helmimin e rëndë të metaleve.

Kur studiojmë probleme, të tilla si sjelljet e çrregullta te fëmijët, mangësia e përqendrimit dhe shpërqendrimi i memories e vëmendjes, shohim se ata lindin nga ushqimet e rafinuara, pijet me gaz dhe kola, ushqimet me ngjyruar dhe ushqimet përforcuese.

Arritjet në shkencë e në art dhe zhvillimi marramendës në teknologjinë e përparimit të shpejtë në civilizim, i kanë bërë njerëzit e vërtetë pothuajse artificialë. Tashmë, mjaftohemi me aromën e frutave në vend të shijes dhe erës së tyre dhe jetojmë duke pandehur se kemi ngrënë fruta.

Përse vitaminat dhe ushqimet përforcuese, që na shfaqen si kamerdare shpëtimi nuk e japin efektin e pritshëm prej tyre, në mënyrë që të shpëtojmë nga shumë sëmundje, si: hiperaktiviteti, shpërqendrimi i vëmendjes, sëmundjet alergjike, astma, stresi, çrregullimi i gjumit, dobësia, kapitja, lodhja, dëshpërimi etj...

Përse nuk vijmë në vete prej sëmundjeve, edhe pse i bëjmë analizat dhe filmat me teknologjinë më të përpiktë? Përse nuk e arrijmë dot rezultatin e pritshëm në shumë sëmundje nga ilaçet dhe ushqimet përforcuese që na shfaqen si zgjidhje të mrekullueshme? Ne duhet ta pranojmë të vërtetën se nuk mund të arrijmë në një rezultat duke bërë letërsi zgjidhjesh e çajresh dhe duke shtuar pyetjet...

Nëse i hedhim një sy të shpejtë fabrikës së qelizës, që është guri më i vogël bazë i strukturës sonë, menjëherë mund të shikojmë përsosmërinë dhe natyrshmërinë e saj. Kjo fabrikë pothuajse ka një mbrojtje të veçantë kundrejt çdo gjëje që nuk është e natyrshme. Kur elementin e hekurit, ndaj të cilit ka nevojë për të prodhuar gjak, ta sigurojmë nga rrugë të natyrshme, ajo funksionon më me produktivitet dhe më shëndetshëm. Një qelizë gjaku e përpunon shumë më lehtë hekurin nga materialet e natyrshme, si: pekmezi, perimet me gjethe jeshile, fasulja, thjerrëza dhe mishi. Ndërsa hekurin e ushqimeve përforcuese të rafinuara, lëre që nuk e përpunon, por e ka shumë të vështirë edhe për ta thithur...

Ne mund të japim edhe shumë shembuj të tjerë, por përmbledhja e kësaj çështjeje është kjo: Kur të konsumojmë fruta e perime në stinën e tyre, duke marrë ushqime natyrale me masë e ekuilibër, nuk kemi nevojë ta mashtrojmë veten duke marrë preparate (përgatesa) të ushqimeve përforcuese apo të vitaminave. Uroj që nën dritën e maksimës “mbrojtje nga dëmi”, që është pranuar universalisht në mjekësi, ta mbajmë larg trupin tonë nga çdo gjë negative, të cilin Zoti (xh.xh.), na e ka dhënë amanet dhe na e ka bërë obligim ta ruajmë.

*Përse nuk vijmë
në vete prej sëmundjeve,
edhe pse i bëjmë analizat
dhe filmat me teknologjinë më të
përpiktë? Përse nuk e arrijmë dot
rezultatin e pritshëm në shumë
sëmundje nga ilaçet dhe ushqimet
përforcuese që na shfaqen
si zgjidhje të mrekullueshme?*

KJO PAJISJE DO TA NDRYSHOJË BOTËN

Dr. Mustafa Mahmud

Nga fundi i natës zbulova se kisha kaluar ulur gjithë ditën përpara televizorit. Nuk kisha bërë asgjë, përveç verbimit në ekranin e vogël, i cili më tërhiqte nga një program në tjetrin... nga filmi te kërcimet, këngët, lajmet, ndeshjet e futbollit dhe teatrot.. deri nga mesi i natës dhe unë shtrirë në shtrat i prangosur me dëshirën time, biles më shumë se prangosje, kam qenë i prangosur pa lëvizur. Gjithashtu, shqisaprangosur dhe i burgosur i vëmendjes në ekranin 22 polesh, duke mos mundur të shkoqitem prej tij.

Në kohën kur programi u mbyll me himnin mbretëror britanik, po fërkoja sytë dhe pyeta veten për ndikimin e kësaj pajisje magjike të çuditshme, e cila i ka përmbysur të gjitha parashikimet.

Tani ndikimi i televizionit të mirë është e kundërta e ndikimit të librit të mirë, sepse libri i mirë e çliron njeriun që e lexon, ndërsa televizioni i mirë e prangos atë, i cili e shikon... ia prangos gjymtyrët, imagjinatën dhe ia lidh duart e këmbët.

Dhe pyeta veten: "A thua këto janë prangosjet e përgjydhjes së re, në të cilat vendosen popujt modernë, duke ua shpëlarë trurin me këngë, kërcime, me filma të frikshëm dhe imoralitet, pastaj i mbush me orientimet e kërkuara dhe propagandën e dëshiruar?"

Çfarë lloj brezash të rinj mund të nxjerrin këto uni-

versitete televizionike amerikane? Nuk mendoj se ato do të nxjerrin llojin e vjetër të të riut, i cili luftoi dhe ndërtoi perandorizmin. Dhe nuk e mendoj se brezat e rinj në Evropë mund të luftojnë me pasion për çfarëdo çështjeje. I riu i joshur, pas një pune rraskapitëse javore nuk mendon, veçse në një shoqëri argëtuese, krahë të ngrohtë dhe gotë plot, që zhytet në të gjatë fundjavës.

Të rinjtë në Evropë punojnë me zell për të fituar shumë dhe për të shpenzuar shumë.

Ky është ai mentaliteti materialist, i cili udhëheq këtë kohë... nuk të lë ta humbasësh asnjë minutë..., merr prej tij maksimumin e asaj që mund t'i japësh duke fituar, shijuar dhe lezetuar... jeto ditët e tua përpara se të shkojnë e të mos kthehen më.

Kjo është ajo filozofia e sotme, për të cilën, i riu jeton me të dhe për të... pas një disku të ri, spektaklit të natës, kërcimeve dhe fustaneve të fundjavës. Filozofi që e përhap, e mbështet dhe e qarkullon pajisja e rrezikshme që quhet televizioni modern.

Pajisje e rrezikshme që do ta ndryshojë gjithë botën... do ta bëjë imoralitetin publik, degjenerimin gjë të zakonshme, pasimin e epshit parësor dhe kërkimin e kënaqësisë të ligjshëm, sikur një kartë furnizimi të nevojshëm.

Në anën socialiste komuniste të botës shohim kontrollin total dhe monizmin partiak që drejton i vetëm në pushtet, të cilin e gjejmë në një censurë të televizionit që ka arritur kulmin e saj në shpëlarjen e trurit dhe boshatisjen e mendjeve, duke i mbushur me dëshirat e udhëheqjes dhe kallëpet e sistemit. Programet, gati të gjitha ecin mbi një urë të varur, prej së cilës nuk shpëton asnjë fjalë.

Ndërkohë, në anën tjetër të botës demokratike të lirë gjejmë pluralizmin partiak, mendimet dhe gazetat e ndryshme, të cilat shfaqin pamje të shumta të kësaj lirie në programet televizive. Teleshikuesi do të shohë përpara tij më shumë se një mendim për ta dëgjuar dhe për ta përzgjedhur. Ai me këtë arratiset nga burgu politik i mendjeve në gjysmën komuniste të botës, por bie në burgun tjetër të epsheve, që nxisin programet e lakuriqësisë dhe imoralitetit të dëshirave të tërbuara që ia bllokojnë (prishin) mendjen.

Ne, në të dy gjendjet jemi përpara një pajisjeje të rrezikshme, e cila ka një aftësi formësuese për mendjen dhe intelektin. Ai (televizori) me përsëritjen dhe vazhdimësinë, do të krijojë një lloj familjarizimi për ngjyrat e programeve argëtuese, saqë pas kësaj do të jetë i pamundur ndryshimi, apo ndalimi i tyre.

Do të bëhemi përpara njerëzve si fëmija që është familjarizuar me biberonin, apo shishen e qumështit, të cilit kur ia heq nga goja qan dhe bërtet.

Sikur ndonjë reformator popullor të kërkojë ndalimin e këtyre programeve argëtuese, shndërrimin e programeve televizive në lloj universiteti popullor dhe zëvendësimin e medias argëtuese me një media edukuese, shembulli i këtij reformatori do të përballët me kritika e protesta të vetë kësaj mase njerëzish... masa e njerëzve të këngës, puthjeve, serialeve filmike të frikshme, gjakut, seksit dhe futbollit...

Kështu që këto programe na janë bërë tani opium, biberon dhe qumështore, të cilat teleshikuesi i përtyp me kënaqësi, argëtohet me helmin e tyre, fle nën drogimin e tyre dhe është e pamundur t'ia heqësh, përveçse me përdorimin e forcës detyruese..., e forca detyruese do të na shpjerë në një burg më të keq, ai i censurës mediatike, për të cilin ankohet gjysma e botës komuniste... pra ne ndodhemi mes dy zjarreve. Dilema na çon drejt një rruge të mbyllur.

Kjo pajisje magjike, me mënyrën e saj të krijimit të ndryshimeve në mendjen njerëzore do të jetë, me keq-

ardhje, negative dhe jo pozitive.

Brezat e televizionit të ardhshëm nuk do të jenë më të mirë, bile do të jenë më keq se sa brezat e kohës përpara televizionit.

Syri familjarizohet me shthurjen dhe degradimin duke u bërë për shkak të shfaqjes përpara tij një e gjë zakonshme, pa pikë çudie në të... bëhen puthjet, përqaftimet dhe shtrirjet gjëra të zakonshme, sikur dhënia e dorës.

Televizori e shton ndikimin e tij te njeriu, duke ditur se ne mund t'i shikojmë programet edhe kur ndodhemi të shtrirë në shtrat në gjendje çlodhjeje të plotë, apo në kolltuk të rehatshëm të veshur me pizhame e përreth nesh fëmijët duke "përpirë" me sytë e tyre çdo lëvizje dhe pëshpëritje. Kjo gjendje e bën njeriun të hapur e të gatshëm për kalitjen e çdo ideje që i paraqitet.

Tani kemi filluar të shikojmë fëmijë që kryejnë vepra krimi, vrasjeje e dhune dhe studentë universiteti që fami-

ljarizohen me bandat. Me shfaqjen botërisht të tyre përhapen veprat e dhunës, rrëmbimit, pengjeve dhe shpërthimet e bombave... dhe në qytetet e mëdha të Evropës, pothuajse nuk gjen asnjë vajzë, pas të 16-tave, të ruajë virgjërinë e saj.

Në Amerikë, sociologët thonë se këto rezultate janë të natyrshme, sepse i riu amerikan akoma pa arritur në moshën 18-vjeçare, deri atëherë ai ka parë më shumë se 10 mijë krime vrasjeje, përdhunimi, imoraliteti dhe vjedhjeje që kryhen përpara tij në ekranin e televizorit.

Pra, pas gjithë kësaj, çfarë çudie ka që trupi lakuriq të humbë paprekshmërinë e tij, ligji të humbasë prestigjin dhe traditat morale të humbasin mbizotërimin e tyre?

Syri familjarizohet me shthurjen dhe degradimin, duke u bërë për shkak të shfaqjes përpara tij një e gjë zakonshme, pa pikë çudie në të... bëhen puthjet, përqaftimet dhe shtrirjet gjëra të zakonshme, sikur dhënia e dorës.

Një e shtypur butoni është bërë garant për të shfaqur gjithë këtë produksion të këtij qytetërimi të çuditshëm me imoralitet, lakuriqësi, art, ideologji, shkencë, të mirën dhe të keqen e saj... vetëm për një sekondë.

Vërtetë që televizori shfaq në realitet arte të bukura dhe ide botërore. Ai paraqet fenë, virtytet e larta dhe këshilla të mira krahas krimeve, imoralitetit e degradimit, por fesadi (shthurja) vjen në të me shije dhe ngacmim. Ai (fesadi) i këndon shpirtit me dëshirat dhe ia ofron ato në pikën e dobët të tij. Ai i jep një premtim të shpejtë e të menjëhershëm të kënaqësisë, ndërkohë që këshillat fetare paraqesin premtime të mëvonshme dhe jo të shoqëruara me shije artistike dhe zbukurime

poetike, muzikë dhe këngë, të cilat ia drogojnë shqisat. Dhe momentet e fesadit sjellin përpara tyre të gjithë ngacmuesit e bukur... teleshikuesit flenë çdo natë në krahun e kënaqësisë mashtruese të problemit.

Ne jemi përpara një pajisjeje të rrezikshme, që hyn tinëzisht deri edhe në dhomat e gjumit.

Përpara programeve, përsëritjes dhe metodave të caktuara të sjelljeve, të cilat fëmijët dhe të rinjtë i përpijnë dhe qarkullimit nëpër enët e gjakut të tyre të shoqëruara me çaj, kafe dhe cigare, ato shndërrohen në zakone që nuk mund të largohesh prej tyre..., pastaj shndërrohen në sjellje..., pastaj bëhen natyrë, veçori dhe karakteristikë e kohës.

A jemi ne përpara një pajisjeje që do ta ndryshojë botën?

Ndonjë mund të përgjigjet se problemi qëndron edhe në vendet, të cilat censurën e televizionit e kanë të rreptë dhe kanë të ndaluar hapjen e kinemave publike... por edhe pse ndalimi, mbikëqyrja dhe censura ekzistojnë, janë shfaqur fatkeqësi edhe më të rrezikshme, e ato janë video-kasetat kontrabandë, serialet dhe filmat pornografikë që shikohen fshehurazi edhe nëpër shtëpitë e familjet e ndershme. Në ato kaseta ka shthurje, ndyrësi e fëlliqësi shumëfish më tepër se sa nëpër kinematë e lejuara. Përmes këtyre video-kasetave kontrabandë ngrihet një tregti botërore e organizuar dhe qendra mafioze seksi të specializuara, që punojnë për përhapjen, regjistrimin dhe qarkullimin e këtyre plaçkave degraduese. Derdhen shuma marramendëse parash për të joshur aktoret me famë kundrejt disa minutave sekuecash seksi të fëlliqura për të ngacmuar oreksin e klientëve dhe tërheqjen e tyre drejt këtij lloji.

Viktimat e tregut të ri të skllavërisë elektronike janë me miliona.

Kështu bëhen të larmishme llojet e joshjes, të cilat u ekspozohen banorëve dhe kush shpëton nga media komuniste majtiste, bie në kurthet e medias fashiste djathtiste. Dhe kush shpëton nga shpëlarja e trurit prej të dyja anëve bie viktimë e mjeteve të informacionit të degjeneruara të sistemit perëndimor demokratik. Dhe kush drejtohet nga vendet konservatore, të cilat ia mbyllin vetes dyert dhe dritaret, ku udhëheqin censurat e ndalimit dhe të mbikëqyrjes nuk janë të sigurt nga hyrja poshtë derës e video-kasetave me filma pornografikë...

Pas gjithë kësaj, ngrihet tregu i drogës, kokainës, heroinës, tabletat e ekstazës dhe injeksioni makston foret që përgatit ambientin dhe bën gati klimën.

Tufani i ngacmimeve na çon në epokën e Sodomit e Gomorës së re dhe trazirave, që edhe durimtarit qëndron në dilemë përpara tyre.

Pyetësit pyesin: A ka zgjidhje?

Megjithatë... e me gjithë aleatët e zullumit të kësaj kohe, unë e refuzoj dhunën si zgjidhje dhe nuk besoj, veçse në vetëdije, liri, ringjallje të ndërgjegjes dhe debatit të lirë e të hapur dhe hapjes së dritareve për të shikuar të metat, pranimin e mangësive e mjekimin e tyre.

Nuk ka kthim prapa dhe nuk ka refuzim të arritjeve të shkencës.

Televizori, kinemaja dhe radioja janë pajisje neutrale të pafajshme. Janë shenja të përparimit, ndërsa ato bëhen shenja të prapambetjes për shkak të asaj që shfaqet në to.

Zgjidhja është drejtimi i mjeteve të informacionit (medias) nga një tryezë e rrumbullakët, ku dialogun në të e udhëheqin njerëzit e urtë të kohës dhe mendimtarët, në përpjekje për të ngritur parime të reja të mbikëqyrjes së vetëdijshme të fjalës së transmetuar.

Ndërsa bandat e seksit dhe të drogës, ato luftohen me mënyrat e tyre.

Pastaj, pas gjithë kësaj mbetet që çdonjëri prej nesh, së pari të triumfojë në luftë me veten e tij dhe kush humbet luftën me veten e tij, ka humbur në çdo fushë dhe nuk ka ligj, sistem, apo organizatë që e shpëton. Sepse ai ka thyer të gjitha ligjet në kohën që ka ulur armën dhe është dorëzuar përpara epshit në fillim të betejës.

Atëherë, kush mund ta shpëtojë këtë njeri, i cili nuk arriti të shpëtojë veten e tij?

Zoti ynë thotë në Librin e Tij famëlartë, në ajetin më të bukur të tevekkulit (mbështetjes): **"Dhe dijeni se Allahu ndërhyrë mes njeriut dhe zemrës së tij dhe se te Ai do të tuboheni** (ringjalleni)". (Enfal, 24.)

Kjo është ajo ndërhyrja hyjnore e mëshirshme në momentet e dilemës, ndërkohë që ndonjëri prej nesh ndodhet në pragun e rrënimit të tij. Atëherë vjen vullneti hyjnor e ndërhyrë mes ndonjërit prej nesh dhe epshit të zemrës së tij, duke e shpëtuar atë.

Kjo është ajo shpresa, të cilën Allahu e hap për kërkuesit e shpëtimit dhe përgjëruesit, në kohën që të gjitha dyert e tjera janë mbyllur, kur tufani ia ka behur dhe kur urtësia dhe mendja nuk të bëjnë dobi, kur Allahu dëshiron përfundimin e mirë.

Lutuni me mua për një përfundim të mirë.

Londër, e xhuma, shtator 1980¹.

1. (Autori e ka shkruar këtë shkrim dekada më parë. Sikur sot të ishte gjallë, patjetër që do të kishte përmendur edhe teknologjitë e tjera të reja, internetin, telefoninë e lëvizshme etj., të cilat po prangosin për ditë e më tepër njeriun. L.H)

Edhe nëse ti nuk e sheh

Allahun, Ai të sheh ty

Altin Torba

Sa më shumë ta njohim Zotin tonë dhe sundimin e Tij absolut, aq më tepër do ta madhërojmë dhe besojmë Atë, aq më tepër do ta duam, aq më tepër do e kemi frikë dhe shpresë, aq më tepër do t'u bindemi urdhrave të Tij dhe si rezultat, aq më tepër do të fitojmë shpërblimin dhe do të shmangim ndëshkimin e Tij...

Ateistët, mosbesimtarë dhe injorantët e pranojnë realitetin e një materieje të përhershme dhe pa zanafillë, por nuk e pranojnë Krijuesin e përhershëm dhe pa zanafillë.

Ateistët vazhdojnë në humbjen e tyre, teksa e vërteta qëndron se:

Së pari, "materien e përhershme" e ka hedhur përfundimisht poshtë teoria shkencore e "Big Bang-Shpërthimi i Madh", përmes së cilës shkencëtarët e pranojnë faktin e padiskutueshëm se materia që shpërtheu dhe e "vulli" krijesën, ishte një lëndë e mbingjeshur që në preludin e saj ishte fare e vogël dhe që dikur as që ekzistonte...

Së dyti, faktin se materia nuk është e përhershme, por ka një zanafillë, e vërteton edhe ligji i "Termodinamikës-Shndërrimit të nxehtësisë", që praninë e trupave të nxehtë në gjithësi e sheh si dëshmi të zanafillës së tyre, pasi përndryshe, nëse gjithësia do të kishte qenë e pafillim, të gjithë trupat me kohë do të ishin ftohur dhe do të kishin marrë temperaturën minimale prej minus 375 °C të hapësirës gjigande kozmike, ku gjenden dhe

kjo do të kishte ndodhur edhe me diellin tonë...

E pra, materia dikur nuk ekzistonte... pyetja që lind me këtë rast është:

Çfarë ekzistonte kur materia nuk ekzistonte?

Përgjigjen vjen dhe na e jep Mesazhi Hyjnor Islam, i cili për këtë infinit kohor thotë:

"Allahu ka qenë kur asgjë tjetër nuk ka qenë..."; duke hedhur dritë në këtë hadith për kohën kur nuk ekzistonte as lënda dhe as ligjet materiale si koha, pesha, graviteti etj...

Vetëm përhershmëria e Allahut para se materia të ekzistonte, arrin ta shpjegojë prezencën e tanishme të krijesave, përndryshe i bie që krijesat të kenë ardhur në ekzistencë nga asgjëja?...

Allahu i Lartësuar thotë:

"A mos vallë, ata janë krijuar nga hiçi...?" (Tur, 35), pra, paraekzistenca dhe të gjitha ekzistencat pas saj, a erdhën nga asgjëja?...

Kësisoj, arsyes dhe njerëzve të arsyeshëm u mbetet vetëm të binden se kur koha dhe krijimi nuk ekzistonin, atëherë ekzistonte Krijuesi që e solli në këtë ekzistencë kohën dhe krijimin, i Cili është tërësisht i pavarur nga koha dhe krijimi i Tij; dhe i Cili nuk kishte se si të vinte nga asgjëja, porse është i Përhershëm...

Kjo është e vërteta dhe pikërisht lidhur me këtë të vërtetë madhështore Allahu i Lartësuar thotë në Kuran:

"Ai është i Pari dhe i Mbrami, i Dukshmi (me argumente) **dhe i Padukshmi** (me sy)..." (Hadid, 3.)

Besimtari mysliman e sheh Allahun përmes Kuranit, Librit të Tij, përmes Muhamedit (a.s.), Profetit të Tij, përmes krijesës së krijuar prej Tij, nën parimin e pa-kontestueshëm: "Gjurma tregon për gjurmëlënësin"...

Allahu i Lartësuar thotë në Kuran: **"...shikoji gjurmët e mëshirës së Allahut..."** (Rum, 50.)

Fizikani i famshëm Isak Njutoni, arriti ta bindë shokun e tij që nuk besonte në ekzistencën e Allahut, duke i thënë: "Mekanizmi laboratorik i sistemit diellor s'është veçse një imitues i sistemit diellor të vërtetë, e kur nuk mund të pretendohet se ky mekanizëm laboratorik është bërë pa një projektues, atëherë si mund të pretendohet se, sistemin e vërtetë diellor nuk e paska bërë një Krijues? Për më tepër, kur dihet se ndërtuesi i mekanizmit laboratorik të sistemit diellor s'ka bërë gjë tjetër përveçse ka imituar origjinalin?"... Asgjë prej gjërave dhe orendive që na rrethojnë nuk është bërë vetvetiu apo rastësisht, porse atë e ka bërë dikush e për më tepër qeniet e gjalla, që janë shumë më të mahnitshme dhe shumë më të ndërlikuara në krijimin e tyre se sa sendet pa jetë, nuk mund të pretendohet se kanë ardhur në këtë ekzistencë pa një Krijues që është i Urtë dhe i Gjithëdijshtëm?"...

Allahu i Lartësuar thotë: **"Vallë, a mund të dyshohet në Allahun, Krijuesin e qiejve dhe të Tokës?"** (Ibrahim, 10.)

"...Atij i lutet gjithkush që ndodhet në qiej dhe në Tokë, e në çdo kohë Ai ushtron fuqinë e gjithëmbarshtme. (faljen e mëkateve, largimin e brengave, dhurimin dhe marrjen e jetës, ndryshimin e gjendjes etj.)" (Rahman, 29.)

Shkenca bashkëkohore thotë: "Njeriu 90 % të bindjes që posedon, e ka krijuar falë informacionit që i ka ardhur nga e përtej shqisorja". Allahu i Lartësuar e përmend në fillimin e Kuranit tek cilësitë e lavdëruara besimin në të fshehtë që vjen nga burimet informative të besueshme: **"Ky është Libri në të cilin nuk ka dyshim. Ai është udhërrëfyes për të devotshmit, të cilët besojnë në të fshehtë"** (Bekare, 2-3.)

Që njeriu të kushtëzojë t'i shohë dhe provojë vetë e pastaj t'i besojë gjërat që ndodhin jashtë sferës së ngushtë të shqisave të tij, kjo do të thotë të anulojë dhe mbyllë shkollat ku çdo gjë mësohet në teori, të anulojë historitë e kombeve dhe mbarë njerëzimit, të anulojë gazetatat, revistat dhe median e shkruar në përgjithësi, radiot, shumicën e njohurive dhe të dhënave që propagandohen në televizion, etj.

Për besimin lidhur me atë çfarë na thonë historianët e besueshëm, shkencëtarët e sigurtë të fushave të ndryshme të shkencës apo edhe doktori i besueshëm, kur vizitohemi te ai dhe na diagnostikon sëmundjen e

për të na jep ilaçet; për gjithë sa në fjalë të kushtëzohesh vetëm me shikimin, nuk është veçse injorancë.

Në të vërtetë, besimi Islam e ka shpëtuar njeriun nga skllavërimi në kufijtë e ngushtë dhe të kushtëzuar të pesë shqisave e, në të kundërt, çfarë ndryshimi do të kishte midis njeriut dhe kafshës?

Myslimani beson në të fshehtë që ndodh jashtë sferës së shqisave të tij, porse ai, këtë besim të tijin e bazon në kushtin e fuqishëm, që informacioni në lidhje me të fshehtë të vijë nga një burim informativ i besueshëm.

Falë këtij kushti hyjnor, myslimani ekuilibrohet midis ateizmit, që në parim mohon të besuarit në çdo gjë që ndodh jashtë sferës së ngushtë të shqisave dhe midis kotësive që i kanë hedhur sa e sa prej njerëzve në humbëirat e fantazive dhe besëtytnive pa frerë.

Me gjithë sa përmendëm, ka ndodhur që dikush të kërkojë ta shohë Allahun?

Një nga ata që dëshiruan ta shihnin Allahun në këtë botë, ishte edhe një prej profetëve të Tij të ndritur, Musai (a.s.), që pasi kishte zotëruar diturinë dhe bindjen totale të argumentuar me argumente të pakontestueshme logjike mbi ekzistencën e Allahut, kërkoj nga Allahu i Gjithëfuqishëm që kësaj bindjeje të paluhatshme që kishte, t'i shtonte dhe argumentin e shikueshmërisë... Ja si është memorizuar në Kuran kjo ngjarje:

"Kur Musai erdhi në kohën e caktuar dhe Zoti foli me të, ai tha: "O Zoti im, shfaqu që të të shoh" Zoti tha: "Ti nuk mund të më shohësh! Por shiko në atë mal: nëse ai mbetet në vendin e vet, atëherë ti do të më shohësh Mua". E kur Zoti i tij iu shfaq malit, e thërrmoi atë dhe e bëri pluhur, ndërsa Musait i ra të fikët. Kur erdhi në vete, ai tha: "I lavdëruar qofsh Ti o Zot! Kthehem te Ty i penduar. Unë jam i pari i besimtarëve!" (Araf, 143)

Lidhur me këtë, na vjen informacion edhe nga një hadith i Profetit Muhamed (lavdërimi dhe pagja e Allahut qoftë mbi të), ku ai thotë: "Allahu nuk fle dhe nuk i shkon Atij të flejë, Manteli i Tij është prej drite (në një transmetim tjetër "nga zjarri"), nëse e zbulon atë, Madhështia e Fytyrës së Tij, do kishte djegur krijesat deri ku të arrinte Vështrimi i Tij".

Kjo Mbështjellje Hyjnore e mbron krijesën të mos digjet nga Nuri i Superfuqishëm i Fytyrës së Allahut...

Kështu pra, njeriu naiv, që nuk mund t'u bëjë ballë rrezeve përvëluese të diellit të gushtit dhe paskëtaj kërkon ta shohë Allahun në këtë botë, vetëm sa ka kërkuar për veten shkatërrimin, pasi nurit të Allahut që nuk mundi t'i bëjë ballë mali solid, si do mund t'i bëjë ballë trupi i brishtë i njeriut...

Për vetë profetin Muhamed (a.s.), momentet kur ai e kishte parë Xhebrailin (a.s.), në pamjen e tij reale, ishin

momentet më të vështira emocionale dhe fizike në këtë dynja... e kur kjo i ndodh një profeti, që është njeriu më i fuqishëm, me një prej krijesave të Allahut, që nga frika e Zotit të tij qëndron si rroba e rënë nga varësja, çfarë mund të thuhet mbi rezistencën e njeriut për ta shikuar Allahun; s'ka dyshim se e tillë gjë për njeriun do të thoshte dënim me vdekje...

Kjo nxjerr në pah edhe arsyen kryesore se përse ne njerëzit, madje krijesat mbarë, nuk mund ta përballojmë të shikuarit e Allahut...

Gjithashtu, ka edhe arsye të tjera, të cilat bëjnë që njeriu të mos ketë mundësi ta shikojë Allahun, por ne do të mjaftohemi duke përmendur dy më kryesoret prej tyre:

1. Allahu i Lartësuar na dhuroi mendjen, këtë superdhuratë të çmuar hyjnore dhe përmes saj, të lirë dhe të paimponuar, vendosi të na provojë se: "A do ta besojmë Allahun pa e parë...?"

Në krahun tjetër, nëse njerëzit do ta shihnin Allahun, kjo do kishite bërë që të gjithë ta besonin dhe t'i bindeshin Allahut me pahir nga frika; jo falë arsytimit dhe mendjes, jo me dëshirë...

2. Një arsye tjetër, për të cilën ne nuk mund ta shohim Allahun, është faktori i largësisë sonë të pamatshme prej Allahut...

Ne njerëzit, edhe po të vëmë në dispozicion teknologjinë më të fundit që disponojmë, nuk do mund ta shohim as fundin e plejadave yjore e jo më atë të qiellit të parë... Të dhënat shkencore tregojnë se distanca midis nesh dhe yllit më të afërt është katër vite drite, që për t'u kthyer në kilometra duhet shumëzuar me 300 mijë km/s, që është shpejtësia e dritës dhe pasi t'i kemi kthyer katër vitet në sekonda (4 x 365 x 24 x 3600), i bie të jetë në kilometra afërsisht numri 4 me 13 "0-zero" pas. Por midis nesh dhe Allahut, mbi universin e parë janë edhe 6 universe të tjerë, dhe mbi to Kursija Madhështore dhe mbi të Arshi Fisnik...

Kjo distancë e paanë në vendndodhje, hapësirë dhe kohë është një tjetër arsye gjigande e pamundësisë sonë për të parë Allahun...

*"Kur Musai erdhi
në kohën e caktuar
dhe Zoti foli me të, ai tha:
"O Zoti im, shfaqu
që të të shoh" Zoti tha:
"Ti nuk mund
të më shohësh! Por shiko
në atë mal: nëse ai mbetet
në vendin e vet, atëherë
ti do të më shohësh Mua".
E kur Zoti i tij iu shfaq
malit, e thërrmoi atë
dhe e bëri pluhur, ndërsa
Musait i ra të fikët.
Kur erdhi në vete, ai tha:
"I lavdëruar qofsh Ti o Zot!
Kthehem te Ty
i penduar. Unë jam i pari i
besimtarëve!"*

(Araf, 143)

- Allahu i Lartësuar e vlerëson shumë përdorimin e mendjes, madje zotërimin e aftësisë për të menduar dhe për më tepër, arritjen e moshës së pjekurisë (mendore), i ka bërë kusht për të fituar përgjegjësinë e ngarkimit me zbatimin e detyrave hyjnore.

Detyra primare për të cilën njeriu duhet ta vërë mendjen në punë, është argumentimi i vërtetësisë së burimit informativ, që jep informacion mbi Allahun e Lartësuar dhe udhëzimet e Tij dhe pas kësaj njeriut s'i ngelet veçse t'i nënshtrohet këtij informacioni...

Një pyetje e fundit, që mund të lindë në kuadrin e këtij subjekti është, nëse: **"Në Botën Tjetër, a do mund ta shikojnë njerëzit Allahun?"**

Përgjigjen për pyetjen në fjalë e jep Shpallja Hyjnore Islame, që thotë se të vetmit që do ta shohin Allahun në Botën Tjetër janë besimtarët në Xhenet, gjë kjo që do të jetë kulmi i kënaqësisë që do të përjetojnë banorët e Xhenetit, kurse mosbesimtarët nuk do ta kenë mundësinë ta shikojnë Allahun, edhe pse do të binden për ekzistencën e Allahut, teksa do të vuajnë ndëshkimin e tyre të merituar për shkak të mospërdorimit të mendjes

së tyre për ta njohur Atë që i krijoi dhe abuzimit të tyre me detyrimet që kishin karshi Tij...

Lutje:

O Zot, ki mëshirë për ne, kur djersët e ftohta të agonisë së vdekjes të na duken në ballë dhe mendtë të na shkojnë vërdallë; kur doktori na pret shpresat dhe dashamirët tanë për ne fillojnë të qajnë.

O Zot, ki mëshirë për ne, kur të na hedhin në varr; dhe njerëzit tanë më të afërt të na thonë "lamtumirë"; dhe kënaqësitë e kësaj jete të na braktisin.

O Zot, ki mëshirë për ne kur askush më s'na i përmend emrat dhe varret tona më nuk njihen; dhe trupat tanë janë brejtur; dhe kapitujt janë mbyllur; dhe në varret tona nuk shihen më vizitorë; dhe askush më nuk na mban mend...

Sa keq, vërtetë sa keq, për një njeri që lindi, jetoi dhe vdiq, pa njohur Zotin e tij...

Një sahab nga Nexhidi

Prof. dr. Ismail Lufti Çakan

Në Mishkatu'l-Mesabih, në kreun "besimi", zë vend një transmetim tërheqës, që ndoshta sot më shumë se kurrë duhet ta shtjellojmë me hollësi. Hadithi fisnik transmetohet nga Talha b. Ubejdillah, (r.a.), i cili ishte prej dhjetë sahabëve të përgëzuar me xhenet që kur ishte gjallë. Ai thotë:

"Një njeri me flokë të prishur (me pamje prej varfanjaku) nga Nexhidi, erdhi te i Dërguari i Allahut, (a.s.). Nga larg, zëri i tij nuk dëgjohej qartë, prandaj nuk e kuptonim se çfarë thoshte. Kur u afrua shumë, e kuptuam se po pyeste se cilat janë obligimet (farzet) e Islamit që një mysliman duhet të zbatojë.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), iu përgjigj:

"Të falësh pesë kohët e namazit në një ditë dhe një natë." Burri i tha:

"A ka ndonjë gjë tjetër përveç namazit?" I Dërguari i Allahut (a.s.), i tha:

"Jo, përveç nëse fal vetë namaz tatavvuan (nafile) (dispozita e tij është tjetër)." Pastaj (a.s.), i tha:

"Është edhe agjërimi i ramazanit." Burri tha:

"A ka ndonjë gjë tjetër përveç agjërit për të cilin jam i obliguar?" I Dërguari i Allahut (a.s.), i tha:

"Jo, vetëm nëse mban vetë agjërim tatavvuan (nafile)."

Talha b. Ubejdillah, radijallahu anhu, thotë: "I Dërguari i Allahut, (a.s.), i tha edhe për zekatin. Ai pyeti përsëri:

"A ka ndonjë gjë tjetër përveç zekatit?"

I Dërguari i Allahut, (a.s.), përsëri i tha:

"Jo, përveç nëse jep vetë tatavvuan (nafile)."

Kur sahabi nga Nexhidi u ngrit për të ikur, tha:

"Për Zotin! Nuk do bëj ndonjë gjë më tepër apo më pak se këto!"

Kur i Dërguari i Allahut, (a.s.), i dëgjoi këto, tha:

"Nëse thotë të vërtetën (nëse e bën atë që thotë), do të jetë prej të shpëtuarve!"

NJË - DY PIKA

Në këtë ngjarje, i Dërguari i Allahut (a.s.), nuk flet për shehadetin, që është kushti i parë i Islamit. Sepse sahabi nga Nexhidi ishte mysliman dhe po pyeste për detyrat që Islami ia obligon një myslimani. Kjo bëhet e qartë në shprehjen: "Më njofto për ato gjëra që Allahu m'i ka bërë farz!" - që përmendet në dy transmetime të Buharit.²

Në hadith nuk bëhet fjalë edhe për haxhin. Ka shumë mundësi që haxhi të mos ishte bërë farz në atë kohë.

Po ashtu, nuk flitet edhe për namazin e vitrit. Kjo buron nga fakti se vitri nuk ka qenë urdhëruar deri atë kohë ose ka qenë i pranuar brenda namazit të jaxisë.

KUPTIMI I NGJARJES

Shprehja më e rëndësishme sa i përket kuptimit të hadithit është fjala e sahabit nga Nexhidi, i cili tha se "nuk do të bëj asgjë nafile, por nuk do të lë asnjë gjë mangut prej atyre që Allahu ka bërë farz". Kjo fjalë, në literaturë ka kaluar në formën: "Për Zotin, Nuk do të bëj ndonjë gjë më tepër apo më pak se këto!"

Kjo shprehje mbart dy kuptime të ndryshme sipas gjendjes së sahabit prej Nexhidi, identiteti i të cilit nuk është bërë i qartë, por që flitet se mund të ketë qenë Dimam b. Thalebe. Pra, bëhet fjalë se ka qenë apo jo i

dërguar i fisit të tij. Nëse këto i ka pyetur për shkak të detyrës si i dërguar i fisit dhe këtë fjalë e ka thënë pas përgjigjeve që ka marrë, atëherë kjo fjalë e tij është një pohim që thekson rëndësinë e detyrës së predikimit dhe do të thotë:

“Kur t’ia predikoj Islamin fisit tim, nuk do t’u shtoj asgjë këtyre, por edhe nuk do të lë gjë mangët. Edhe vetë kam për t’i zbatuar.” Nëse është kështu, atëherë vështirësohet kuptimi dhe komentimi i përgëzimit të Hz. Pejgamberit (a.s.), i cili i tha:

“Nëse bën atë që tha, do të shpëtojë.” Por, nëse këto pyetje i ka bërë pa pasur ndonjë detyrë si përfaqësues dhe është shprehur në këtë mënyrë, atëherë do të thotë se sahabi nga Nexhidi zotohet se do të jetë shumë i kujdesshëm dhe i përpiktë ndaj farzeve dhe se do të mjaftohet vetëm me to. Në disa transmetime thotë:

“Nuk do të bëj asgjë nafle (la etetavvau shej’en).” Madje këtë fjalë e përforcon edhe duke u betuar. Nëse është kështu, atëherë vlerësimi i Pejgamberit (a.s.), fiton një cilësi dhe kuptim shumë tërheqës.

PËR SHPËTIMIN

Nga ana tjetër, kjo fjalë e sahabit nga Nexhidi si pohim në formën, “mjaftim me më të paktën”, disa myslimanë të sotëm ndoshta e nënvlerësojnë duke u nisur thjeshte nga aspekti sasiorë. Por sidoqoftë, ne nuk duhet të harrojmë se, nëse farzet kryhen siç duhet, të shpiten te shpëtimi nga aspekti i cilësisë dhe përmbajtjes. Kjo kuptohet nga shprehjet e vlerësimit dhe përgëzimit që Hz. Pejgamberi (a.s.), ia drejtoi sahabit nga Nexhidi.

Në këtë mënyrë, kuptohet se ndaj cilave gjëra myslimanët duhet të bëjnë kujdes. Atëherë le të dëgjojnë me shumë vëmendje ata myslimanë, që harxhojnë të gjithë mundin dhe përpjekjen e tyre duke vrapuar pas nafleve, aq sa në pavetëdije neglizhojnë farzet.

Ngjarja e sahabit prej Nexhidi, që bëri objekt diskutimi mjaftimin me Islamin në shkallën e farzeve, absolutisht nuk vërteton nënvlerësimin e suneteve nafle, traditën e të Dërguarit të Allahut (a.s.) dhe nuk mbart kuptimin se ata që përpiqen të kryejnë nafle janë duke bërë një përpjekje boshe.

Kjo ngjarje tregon vetëm faktin se një mysliman që dëshiron të mjaftohet vetëm me farzet, nëse i kryen ato me sukses, do ta arrijë shpëtimin që premtori Islami. Kjo pikë duhet të perceptohet shumë mirë.

Qoftë kjo ngjarje e sahabit nga Nexhidi, apo qoftë fjala e bedunit në transmetimin nr. 14 në Mishkat⁵, i cili thotë:

“Për Zotin, Nuk do bëj ndonjë gjë më tepër apo më pak se këto!”, - duhet të kuptohet në këtë formë: “Dis-

pozitave të Islamit nuk do t’u shtoj dhe nuk do t’u lë mangët ndonjë gjë.”

Ky kuptim i jep fund çdo lloj debati dhe mundësie për të debatuar. Sepse kjo fjalë, me kuptimin që mbart, është një pohim i nënshtrimit të plotë ndaj Islamit. Në këtë mënyrë, i Dërguari i Allahut (a.s.), ka vendosur para nesh rregullin, “Zbatimi i Islamit mjafton për të hyrë në xhenet”, duke thënë:

“Nëse e mban fjalën, do të shpëtojë”, apo “Kush dëshiron të kënaqet duke parë një banor të xhenetit, le të shikojë këtë njeri!”⁶

PËRPARËSIA NË PREDIKIM DHE ORIENTIM

Nisur nga ato që thamë më lart, do të ishte shumë me vend që njerëzve të sotëm, të cilët përpëliten në rrëmujën e vlerave dhe sjelljeve, t’u sugjeronim dhe t’u këshillonim si një mundësi të madhe dhe një fillim të mirë nga aspekti i lumturisë në dynja e ahiret, përgëzimin se do të hyjë në xhenet kushdo që e zbaton parimin “përpikmëri ndaj farzeve”, që përfshin edhe largimin nga haramet.

Një sugjerim i tillë ka shumë mundësi të ndikojë pozitivisht në inkurajimin për zbatimin e fesë. Sepse, një njeri që i kryen me sukses farzet, është shumë normale që të ndjejë interes ndaj nafleve dhe t’u drejtohet atyre.

PËRFUNDIM

Hadithi fisnik na sugjeron të mos i nënçmojmë dhe të mos i qortojmë fetarisht myslimanët që i kryejnë farzet me përpikmëri dhe përpiqen të jetojnë siç kërkohet prej Islamit.

Nuk duhet duhet të harrojmë se një zbatim i tillë i fesë, pra mjaftimi me kryerjen e farzeve, është i mjaftueshëm për të shpëtuar.

Korniza e kuptimit të hadithit: “Ka shpëtuar ai që është bërë mysliman.”⁷ - fillon me përpikmërinë që duhet të shfaqet ndaj farzeve në aspektin e veprave.

Hadithi fisnik është një garanci e madhe edhe sot për njerëzit që nuk mund t’i kryejnë shumë naflet, si sahabi nga Nexhidi, nëse farzet i kryejnë me sukses.

Shënime: 1) Buhari, Iman 34, Savm 1, Shehadat 26; Hijel 3; Muslim, Iman 8-9; Nesai, Salat 4, Sijam 1, Iman 23; Darimi, Salat 208; Ebu Davud, Salat 1; Muvatta, Sefer 44; Ahmed b. Hanbel, *Musned*, I, 162. **2)** Shik. Buhari, Savm 1, Hijel 3. **3)** Buhari, Savm 1, Hijel 3. **4)** Buhari, Savm 1; Hijel 3; Nesai, Sijam 1; Darimi, Salat 208. **5)** Shik. Buhari, Zekat 1; Muslim, Iman 14, 15; Ahmed b. Hanbel, *Musned*, II, 342-343; III, 472-473; V, 372. **6)** Buhari, Zekat 1; Muslim, Iman 15. **7)** Shik. Muslim, Zekat 125; Ahmed b. Hanbel, *Musned*, II, 168, 173.

FJALA, PASQYRË E SHPIRTIT

Fjala është mjeti kryesor i komunikimit njerëzor. Njeriu i shpreh ndjenjat dhe mendimet ndaj të tjerëve përmes fjalës. Prandaj fjala zë një vend të rëndësishëm në historinë e njerëzimit.

Në komunikimin verbal ekzistojnë tre elementë: dhënësi, mesazhi dhe marrësi. Mesazhi, pra fjala, merr vlerë si nga aftësia e dhënësit për ta përcjellë qartë, por edhe nga aftësia e marrësit për ta kuptuar saktë. Lutja e Musait (a.s.), drejtuar Allahut për t'i dhënë fuqi shprehëse dhe Harunin si ndihmës për këtë është shumë domethënëse.

Për të shprehur diçka, për të treguar një ngjarje, për të trajtuar një problem dhe për të hedhur një teori, së pari personi mbështetet te fjala, pastaj kërkon një person që t'i kuptojë ato. Sepse vlerën e fjalës e rrit personi që e kupton saktë dhe drejt atë. Prandaj, të gjithë pejgamberët dhe mendimtarët, krahas preukopimit për ta shprehur saktë dhe drejt fjalën, kanë qenë të preukopuar edhe për gjetjen e njerëzve të aftë për t'i kuptuar drejt fjalët e tyre. Thirrja e Isait (a.s.): **"Kush janë ndihmësit e mi në rrugën e Allahut?"** (Al 'Imran, 52.), së pari është një thirrje për të mbështetur dhe përforcuar fjalën, mesazhin e Tij. Kurse Mevlana, duke iu drejtuar Hysamedin Çelebiut i thotë: "Unë flas sipas aftësisë tënde të të kuptuarit dhe po largohem nga kjo botë me mallin për të gjetur një njeri që kupton më shumë".

Vlera e fjalës është e fshehur në thellësitë e botës së zemrës, sepse gjuha është pasqyra e zemrës. Zemra si vatër e ndjenjave dhe gjuha si pasqyrë e saj, përcaktojnë vlerën e fjalës. Këtë raport të ngushtë midis zemrës dhe gjuhës e shpreh shumë bukur ndodhia mbresëlënëse midis Davudit (a.s.) dhe Lokman Hekmit. Davudi (a.s.), i kërkon Lokmanit t'i sjellë dy pjesët më të mira të mishit të një deleje të prerë. Lokmani i sjell gjuhën

dhe zemrën. Mbas disa ditësh, Davudi (a.s.), i kërkon Lokmanit të presë përsëri një dele, por kësaj radhe e porositi që t'i sjellë dy pjesët më të këqija. Lokman Hekimi përsëri i sjell zemrën dhe gjuhën. Kur e pyeti për urtësinë e kësaj, Lokman Hekimi iu përgjigj: "Nëse këto të dyja janë të mira, nuk gjen më të mira dhe, nëse janë të këqija, nuk gjen më të këqija se këto".

Fjala i drejtohet personit që kupton, madje thuhet që fjala e gjatë është për të marrin. Nëse doni të flisni shkurt, duhet të gjeni njerëz që të kuptojnë. Të urtit i mafton një shenjë, një mimikë për të kuptuar.

Është shumë i vështirë komunikimi dhe krijimi i marrëdhënieve normale me një peson që nuk kupton apo i kupton fjalët gabim. Gjithë çështja qëndron në gjetjen e njerëzve që flasin dhe kuptojnë drejt.

Tregohet një ngjarje shumë interesante, që i ka ndodhur në burg poetit të famshëm turk Namik Kemalit me shokun e qelisë. Namiku ia recitonte poezitë e shkruara shokut të qelisë. Ai i dëgjontë me lot në sy. I sugjestionuar nga kjo gjendje, Namik Kemali gjithmonë thoshte me vete: "Sa njeri i ndjeshëm!" Në një letër dërguar një shoku, i shkruante kështu: "Jam në burg, por jam shumë i lumtur, sepse në qeli gjeta një shok burgu që më kupton, unë recitoj ai loton, ai loton unë recitoj".

Një ditë, Namiku i drejtohet shokut të qelisë me këto fjalë: "Çfarë ndjen që qan kaq shumë kur dëgjon poezitë e mia?" Shoku i përgjigjet: "Kur ti lexon poezitë, të dridhet mjekra dhe kjo gjë më kujton kecin në fshat që e doja aq shumë". Namiku dërrmohet përballë kësaj përgjigjeje, sepse pritshmëria nuk përputhej gjëkundi me realen.

Për të kuptuar fjalën, më tepër se shikim dhe dëgjim duhet zemër. Aliu (r.a.), thotë: "Fjala që del nga zemra shkon në zemër, kurse fjala që del nga goja nuk e kalon

veshin." Një fjalë që del nga zemra arrin në adresën e duhur. Ndikimi i fjalës mbi njerëzit është i lidhur ngushtë edhe me të qenit model në karakter, personalitet dhe moral i personit që flet.

Njeriu, ashtu si një veten pandeh edhe tjetrin. Fjalën e kupton dhe interpreton sipas gjendjes shpirtërore. Prandaj është e këshillueshme t'u flasësh njerëzve sipas aftësisë së tyre të të kuptuarit.

Madje, Allahu e urdhëron Musain (a.s.), që edhe Faraonit t'i flasë me urtësi dhe mirësjellje. **"Shkoni te Faraoni! Ai, me të vërtetë, i ka shkelur të gjithë kufijtë! Flitini atij fjalë të buta, se ndoshta kujtohet a frikësohet!"** (Taha, 42.)

Fjala e ëmbël ka një ndikim të jashtëzakonshëm në marrëdhëniet ndërnjerëzore. Nuk ka gjë më mbresëlënëse për zemrat sesa fjala e ëmbël. Fjala e ëmbël shuan zemërimin dhe hidhërimin në zemrat e njerëzve.

Lektorin e bën të flasë auditori. Fjala e urtë "shes, sa të blesh" shpreh pikërisht këtë. Interesi për të dëgjuar rritet kur fjala e lektorit zbret në zemrat e auditorit. Interesi për të dëgjuar e entuziazmon lektorin. Prandaj është shumë e rëndësishme që të dyja palët të jenë të gatshëm dhe të aftë për komunikim.

Fjala është për atë që kupton. Komunikimi me një person që nuk kupton, është shumë i vështirë. Prandaj është e nevojshme që midis dy palëve si mjet komunikimi të përdoret një gjuhë që e flasin dhe kuptojnë të dyja palët. Në Mesnevinë e famshme të Rumiut, në lidhje me këtë tregohet:

Një turk, një arab, një persian dhe një bizantin po udhëtonin së bashku. Njëri prej tyre nxjerr disa monedha dhe i thotë tjetrit të shkojë në treg, të blejë diçka. Por, ngaqë gjuha e të katërtve ishte e ndryshme, ranë në mosmarveshje.

Njëri nga ata tha: "Me këtë para, engur të blejmë..."

Tjetri, që ishte arab, tha: "La, jo! Unë dua ineb, s'dua engur, ore!..."

I treti ishte turk; ai tha: "Unë s'dua ineb, por yzym!..."

I katërti ishte bizantin, ai tha: "Lërinin këto, unë dua istafill!..."

Pastaj filluan të grindeshin me njëri-tjetrin, sepse s'e njihnin tek emrat të fshehtën...

E grushtonin njëri-tjetrin për marrëzi, se ishin kokëbosh e pa dituri...

Më në fund, takojnë një njeri të urtë dhe i tregojnë për problemin. Kur i pyeti të katërt një e nga një, u thotë: "Në fakt, ju të katërt dëshironi të njëjtën gjë. Por, ngaqë nuk flisni të njëjtën gjuhë, nuk kuptoheni me njëri-tjetrin. Nëse do të flisnit të njëjtën gjuhë, do të merreshit vesh shumë mirë!"

Gjuha e kryen funksionin e saj komunikues, kur është e kuptueshme nga të dyja palët, përndryshe ajo nuk

mund ta kryejë funksionin e saj të komunikimit. Nëse një person zotëron disa gjuhë, kur personi përballë nuk njeh asnjërën nga këto, atëherë komunikimi bëhet i pamundur.

Këtë të vërtetë e ilustron shumë bukur kjo anekdotë popullore turke. Temeli dhe Dursuni ishin ulur në oborrin e Xhamisë Blu. Në këto momente u vjen pranë një grup turistësh dhe i pyesin nëse dinë anglisht, frëngjisht, italisht, gjermanisht apo spanjisht. Temeli dhe Dursuni krejt natyrshëm u përgjigjën se nuk dinin asnjërën nga ato gjuhë. Përballë kësaj gjendjeje, Dursuni i thotë Temelit: "Jemi në shekullin XXI dhe nuk dimë akoma një gjuhë të huaj. Ka ardhur koha të mësojmë një gjuhë të huaj." Temeli, gjithë qetësi i përgjigjet: "Zotnia dinte pesë gjuhë dhe nuk mundi të merrej vesh, kurse ti dëshiron që me një gjuhë të huaj të merresh vesh. Nëse nuk di edhe personi me të cilin do të flisni, nuk ka kuptim të dini vetëm ju."

Në të vërtetë, fjala, krahas rolit si mjet komunikimi nxjerr në pah aftësitë dhe dobësitë tona. Përmes fjalës mund të kuptohet shumë lehtë urtësia apo injoranca e personit. Prandaj të urtët gjithmonë kanë këshilluar heshtjen për ata që nuk kanë dituri. Fjala e urtë thotë: "Nëse di, fol që të marrin mësim njerëzit, nëse nuk di, hesht që të të pandehin njeri." Kjo është një këshillë shumë e bukur për të diturit, që të ndajnë diturinë dhe njohuritë me të tjerët dhe për të paditurit, që të ruajnë dinjitetin e tyre. Oratoria është e lidhur ngushtë me heshtjen. Për të dëgjuar shumë, Zoti na ka dhënë dy veshë dhe për të folur pak na ka dhënë një gjuhë.

Fjala nuk është për gjithëkënd. Sepse fjala është si shigjeta, që kur del nga harku, nuk kthehet më. Njeriu është zotëruar i fjalës deri sa nuk e ka nxjerrë nga goja, në momentin që fjala del nga goja, atëherë njeriu nuk është më zotëruar, por skllavi i saj.

Është shumë e rëndësishme të dihet koha dhe vendi ku do të thuhet fjala. Përveç aftësisë për të thurur bukur fjalët, është shumë i rëndësishëm përdorimi në vendin dhe kohën e duhur.

E rëndësishme është që fjala të thuhet atje ku kuptohet. Në një vend ku nuk të kuptojnë, fjala më e mirë është heshtja. Rritja e nivelit të gjuhës duhet të shoqërohet me rritjen e nivelit të folësit dhe dëgjuesit. Gjuha e pasur e një njeriu tregon kulturën e madhe, kurse gjuha e varfër tregon nivelin e dobët të tij. Pasurimi i gjuhës sjell zhvillimin e kulturës personale.

Cilësia dhe thelbi i njeriut është i fshehur nën gjuhë. Gjuha e ëmbël dhe e bukur shpreh botën e pasur shpirtërore të personit. Mbrujtja e jetës me mësimet kuranore sjell rritjen e vlerës së fjalës dhe botës së brendshme. Mbërritja shpirtërore sjell përsosmërinë e fjalës, sepse fjala është pasqyrë e shpirtit.

Përkufizimi i zemrës besimtare

Xhafer Durmush

Si përkufizohet zemra besimtare në Kuranin Fisnik? Si duhet ta përfytyrojmë zemrën e mbushur me besim?

Në Kuran, siç përkufizohen zemrat e sëmura dhe të vulosura të jobesimtarëve, ashtu informohemi edhe për nivelet e larta shpirtërore të zemrave të besimtarëve. Tërhiqet vëmendja në aspekte të ndryshme drejt cilësive shpirtërore të besimtarit, i cili ka arritur me metodën e tij të fesë të disiplinojë të ecurit, të ngrënët, të pirët, të komunikuarit dhe të qeshurit.¹ Në suren el-Hashr ka dy ajete që na tregojnë si mund të arrihen gradat e larta:

“Ndërsa ata që banojnë në Medinë dhe që e kanë pranuar besimin që më parë, i duan mërgimtarët që vijnë në Medinë dhe në zemrat e tyre nuk ndejnë kurrfarë rëndimi për atë, që u është dhënë atyre, por duan t’u bëjnë më mirë mërgimtarëve sesa vetes, edhe pse vetë janë nevojtarë. Kushdo që ruhet nga lakmia e vetvetes, me siguri që do të jetë fitues.

Edhe ata që erdhën pas tyre, thonë: “O Zoti ynë, falna neve dhe vëllezërit tanë, të cilët kanë besuar para nesh dhe mos lejo që në zemrat tona të ketë asnjë të keqe ndaj besimtarëve! O Zoti ynë, Ti je vërtet i Butë dhe Mëshirëplotë!” (Hashr, 9-10.)

Ajeti i parë që përbën temën tonë është ajeti që tregon se kujt do t’i jepet më parë plaçka e luftës. Ai thekson edhe rëndësinë e bujarisë dhe të sakrificës së ensarëve të nderuar. Ndërsa në ajetin pas tij, tregohet një synim sublim për brezat e ardhshëm hallkë pas hallke, duke filluar nga tabiinët dhe tebei tabiinët.

Në ajetin fisnik shprehet domosdoshmëria e mbrojtjes nga koprracia e egos, si kusht për të arritur shpëtimin, sepse askush nuk mund të mbrohet nga ngushtimi i zemrës pa ndihmën e Allahut Teala. Nisur nga kjo, krahas përpjekjes së veçantë, duhet edhe lutje e veçantë për këtë.

Fjala “shuhha” në ajet, në arabisht shpreh dorështrëngimin dhe koprracinë. Por kur kjo fjalë i atribuohet egos, kuptimi i saj bëhet më gjithëpërfshirës dhe do të thotë: i

ngushtë në mendime, smirëzi, koprrac dhe egoist. Ajo është një fjalë kyçe, që tregon me përmbledhje disa sëmundje shpirtërore në mënyrë më përfshirëse nga shprehja “koprracia e egos (vetes)”, që preferohet në përkthim. Nisur nga kjo, *shuhha* konsiderohet edhe si shkak i koprracisë.

Ibn Umeri, (r.a.), e përkufizon kështu fjalën *shuhha*: “Shuhha nuk është thjesht shtrëngimi që njeriu i bën pasurisë së tij, por lakmimi i asaj që nuk është e tij.” Sepse ai që e mbart këtë cilësi të shëmtuar është koprrac edhe për pasurinë e tjetrit dhe nuk dëshiron të shohë bujari. Pothuajse i ngushtohet zemra nga kjo.²

Nisur nga ato që thamë më sipër, pastrimi i vetes nga kjo cilësi e shëmtuar është konsideruar prej kushteve të shpëtimit. Edhe i Dërguari i Allahut, (a.s.), e konsideronte koprracinë e nefsit si burim shkatërrimi dhe ka thënë:

*“Kini kujdes nga shuhha, sepse ajo i ka shkatërruar popujt e mëparshëm.”*³ Ndërsa në një hadith tjetër, që transmetohet nga Ebu Hurejra, radijallahu anh, ka thënë:

“Besimi dhe koprracia e nefsit, nuk mund të qëndrojnë bashkë.”

Besimtari duhet të ketë kujdes për zemrën e tij, duhet të kërkojë shembuj të përsosur, që e mbartin atë te grada e butësisë dhe mirësjelljes dhe duhet të vendosë për t’u bërë një hallkë e zinxhirit të të mëvonshmëve që lavdërohen në ajet.

Enesi (r.a.), transmeton:

Një ditë, kur i Dërguari i Allahut (a.s.), po qëndronte me shokët e Tij dhe po u thoshte:

“Tani do të vijë pranë jush një burrë, që është prej banorëve të xhenetit.” Pastaj erdhi një burrë prej ensarëve, të cilit i rridhte nga mjekra uji i abdesit.

Ky përgëzim u përsërit tri herë në mexhlisin e sahabëve dhe çdo herë vinte i njëjti ensar. Nisur nga kjo, biri i Amr bin Asit, Abdullahu (r.a.), vendosi ta ndiqte burrin e përgëzuar

2. Shik. Elmallëllë Hamdi Jazër, Hak Dini Kuran Dili, komentimi i ajeteve në fjalë.

3. Shik. Muslim.

1. Shik. El-Haxh, 22/35, el-Gafir 23/60, er-Ra’d 13/28.

me xhenet, në mënyrë që të mësonte se çfarë vepronte. Ensarit i kërkoi leje që të rrinte në shtëpinë e tij si mysafir, duke i thënë se ishte zemëruar me babain. Pasi qëndroi tri ditë si mysafir, e ndjeu të nevojshme t'i tregonte të vërtetën e çështjes. I tha:

“O rob i Allahut! Unë nuk kam pasur ndonjë zemërim apo mosmarrëveshje me babain tim. Por kur po qëndronim me të Dërguarin e Allahut, (a.s.), ai tha tri herë:

“Tani do të vijë pranë jush një burrë, që është prej bano-rëve të xhenetit.” Sa herë që thoshte kështu, vije ti.

Unë u solla kështu për të mësuar veprat prej të cilave u përgëzove me xhenet, por nuk pashë se bëje shumë. Çfarë ke bërë ndonjë gjë që i vërteton ato që ka thënë i Dërguari i Allahut (a.s.), për ty?

Ensari i përgëzuar me xhenet iu përgjigj: “Siç e pe, unë nuk kam ndonjë vepër të madhe. Por në zemrën time nuk gjendet dredhi kundrejt asnjë myslimani. Askënd prej robërve të Allahut nuk e kam zili për ndonjë mirësi që i është dhënë.”

Abdullahu (r.a.), i tha: “Ja, kjo është ajo që të ka ngritur në këtë gradë. Këtë nuk mund ta bëjnë të gjithë.”⁴

Islami është një det i pastër dhe i begatshëm. Çdo virtyt që e zotëroni prej tij, ju shpie te kënaqësia e Allahut

4. Shik. Ibn Kethir, Kometimi me Hadithe i Kuranit Fisnik, shpjegimi i ajetit në fjalë.

Teala. Virtyti më i vlefshëm, sigurisht është paqja shpirtërore, kapërcimi i egoizmit e lakmisë dhe bashkimi me umetin...

Tani po i mbyll sytë dhe po mendoj për një zemër besimtare, të pastër dhe të dëlirë nga kopraccia.

Po mendoj për një ndërgjegje që është bërë peshore e përpiktë në ndarjen e së vërtetës nga e gabuara.

Po përfytyroj një zemër që u jep përparësi vëllezërve në fe ndaj vetes, edhe pse është në nevojë.

Po mendoj një zemër, zotëruesi i së cilës ka një kraharor të gjerë, saqë mund të përqafojë të gjithë botën. Kur i hap duart për t'u lutur, i fut në përgjërimin e tij të gjithë besimtarët me të djeshmen, të sotmen dhe të nesërmen e tyre. Thotë: “O Zot! Mos lër në zemrën time urrejtje kundrejt besimtarëve!” Në këtë mënyrë, kjo zemër që s'e zë as toka, e as qielli, bëhet e tëra e përkushtuar ndaj Rrahmanit. Në këtë kohë, kur mënyra e jetës me në qendër unin është bërë më e vlefshme dhe kur nefsi hidhet duke thënë “së pari unë”, kur bëhet fjalë për interesa, ai mund të thotë: “Jo! Së pari vëllai im.” Ai nuk mbart në zemër urrejtje kundrejt asnjë myslimani dhe nuk mendon për të bërë dredhi. Kapilarët e zemrës së tij ushqehen me virtytet e moralit Islam.

Kur vetëdija e kërkimit të një zemre të tillë të jetë e gjallë dhe kur, së pari, të fillojmë nga vetja jonë, do të thotë se jemi në rrugë të drejtë.

Lexo, Mendo

Çfarë do të thotë kalbi selim?

“Ditën, kur askujt nuk do t'i bëjë dobi as pasuria, as fëmijët, përveç atij që vjen me zemër të pastër tek Allahu! Atë ditë xheneti do t'u afrohet besimtarëve të devotshëm, ndërsa xhehenemi do t'u tregohet atyre që kishin humbur.” (Shuarra, 88-91.)

Zotëruesi i zemrës së pastër është ai që e ka pastruar atë nga çdo lloj dyshimi e shirku dhe ka besuar me sinqeritet. Said ibni Musejjeb (r.a.), thotë: “Zemër e pastër është zemra besimtare e shëndetshme shpirtërisht, sepse zemrat e mohuesve dhe të hipokritëve janë të sëmura shpirtërisht.”

I ndjeri, Hz. Sami Efendi, e përkufizon kështu zemrën e pastër: “Të mos lëndosh askënd dhe të mos lëndohesh nga askush.” Dhe shton: “Të mos lëndosh është e lehtë, ndërsa të mos lëndohesh është e vështirë.”

Dridhja është shenjë e ndjeshmërisë

“Besimtarë të vërtetë janë vetëm ata që zemrat e tyre dridhen kur përmendet Allahu. Kur u lexohen shpalljet e Tij, u forcohet besimi dhe vetëm te Zoti i tyre mbështeten.” (Enfal, 2.)

Besimi që është shenjë treguese e gjallërisë së zemrës, nuk shfaq një natyrë të ngathët. Përkundrazi, ai është një strukturë e volitshme për t'u zgjeruar dhe përmirësuar. Siç e ul cilësinë e tij mohimi i një të vërtete, pranimi e vërtetimi e zhvillojnë atë.

Nëse besimtari dridhet nga përdëllimi kur lexohen ajetet e Allahut Teala, kjo tregon gjallërinë e zemrës së tij. Po ashtu, tregon se do t'i kryejë me sinqeritet edhe ibadetet e përmendura në ajetet vijuese.

NGA STRESI NË DEPRESION

Prof. dr. Nevzat Tarhan

Stresi i pakontrolluar çon në depresion të thellë dhe vetëvrasje.

Organizata Botërore e Shëndetësisë e shpalli se në të ardhmen, depresioni do të jetë problemi më i madh shëndetësor i njerëzimit. Në Amerikë, nga sëmundjet që e bëjnë njeriun të paaftë për punë, depresioni zë vendin e dytë, pas sëmundjeve të zemrës.

Çdo ditë në botë kryejnë vetëvrasje mbi njëmijë vetë. Në Angli, numri i njerëzve që vdesin nga vetëvrasja është më i madh se numri i njerëzve që vdesin nga aksidentet rrugore. Kurse në Amerikë çdo vit 10% e popullsisë kalon në gjendje depresioni. Probabiliteti i çdo njeriu për t'u kapur nga depresioni është 20%. Në Shqipëri nuk ka statistika të sakta për depresionin, por ka statistika për vetëvrasjet, ku sipas të dhënave të

Organizatës Botërore të Shëndetësisë, për periudhën 1987-2003 shifra e vetëvrasjeve ka arritur në 4.3 në 100.000 banorë.

Depresioni nuk është dobësim, lodhje e përgjithshme apo rënie shpirtërore, por është një sëmundje patologjike, e cila ka mënyrat e veta të kurimit. E rëndësishme në kurimin e kësaj sëmundje është gjetja e shkaqeve që çojnë në depresion.

ÇFARË ËSHTË DEPRESIONI?

Përkufizimin e depresionit do ta bëjmë duke u nisur nga simptomat që shfaq depresioni. Simptomat e depresionit janë:

1. Humbja dhe rënia e interesit për aktivitetet jetësore,

2. Gjendja e dobët dhe e trishtuar shpirtërore,
3. Rënie ose shtim në peshë,
4. Probleme gjumi ose gjumë i tepërt,
5. Shqetësime, pavendosmëri dhe gjendje paniku,
6. Ndjesia sikur je i pavlefshëm, i paaftë dhe fajtor,
7. Rënie e përqendrimit dhe kujdesit,
8. Ndjesia e plakjes dhe rënies së produktivitetit,
9. Mendimet e përsëritura mbi vdekjen
10. Ndryshim interesi në jetën seksuale.

Nëse zotëroni 2 ose 3 nga simptomat e mësipërme, duhet ndjekur terapi sipas kritereve klinike të depresionit.

DEPRESIONI ËSHTË NJË SËMUNDJE

Ndjesia e gjendjes së dobët shpirtërore, konsiderimi i vetes si i pavlerë dhe i paaftë, herë-herë i ndodh çdo njeriu. Kjo nuk është një dobësi. Nëse këto ndjesi shndërrohen në depresion, atëherë duhet ndjekur terapi dhe ndihmë mjekësore. Me ndihmën e terapisë gjendja përmirësohet ndjeshëm.

Një grua biznesmene e suksesshme e moshës 45 vjeçe, tregonte se kishte 25 vjet që nuk përjetonte momente buzëqeshjeje dhe gëzimi, nuk merrte asnjë kënaqësi nga jeta dhe për këtë arsye nuk u martua, përveç punës nuk i interesonte asgjë tjetër, madje as prej pushimeve nuk ndjente asnjë lloj kënaqësie. Vitet e fundit kishte pasur shqetësime në stomak dhe dëshirën për punë e kishte humbur krejtësisht. Vazhdimisht ndihej e lodhur dhe e përgjumur. Përballë kësaj gjendjeje nuk gjente asnjë asye për të jetuar.

Shkoi për vizitë mjekësore. Në klinikë i bëjnë analizat dhe testet e duhura. I matet profili bioelektrik i trurit dhe niveli i stresit. Gjendja e saj shfaqte të gjitha shenjat e depresionit. Qendrat hormonale përgjegjëse për kënaqësinë, gëzimin, trishitmin kishin pësuar dëmtime. Pas gjashtë javësh terapi, gjendja u përmirësua 70-80%. Pas terapisë filloi të ndjente dhe të merrte kënaqësi nga jeta. Filloi të përjetojë buzëqeshje dhe gëzime.

Të tilla raste, kur njerëzit humbin ndjenjën e kënaqësisë ndaj jetës, janë të shumta. Këto lloj depresionesh ndikojnë shumë negativisht në jetën e përditshme të njeriut. Depresioni është sëmundje që shërohet me ndjekjen e një kure rigoroze dhe profesionale. Por e rëndësishme është t'u ndërpritet rruga dhe të merren masa ndaj shkaqeve që çojnë në stres.

DEPRESIONI I FSHEHUR

Simptoma kryesore e depresionit është niveli i lartë i dëshpërimit dhe trishtimit. Kurse në depresionin e fshehur nuk evidentohen këto shenja karakteristike për depresionin. Në raste të tilla depresioni e shfaq veten përmes shqetësimeve fizike, si dhimbje kronike

në vende të ndryshme të trupit, marrje mendsh, dhimbje koke, dhimbje stomaku, vjellje, pështjellim, alergji, probleme me kujtesën, me gjumin, me jetën seksuale dhe përdorimin e lëndëve narkotike.

Pas analizave dhe testeve, mjekët i tregojnë të sëmurit se është problem nervor. Në momentin e parë, njerëzit në përgjithësi e refuzojnë. Por në fakt, ashtu siç sëmuren organet e tjera, si: veshka, zemra, stomaku, sëmuret edhe sistemi nervor. Krizat e zemrës dhe hemorragjia cerebrale në moshë të re, në përgjithësi vijnë si shkak i përjetimit të një stresi intensiv.

DEPRESIONI TEK FËMIJËT

Edhe fëmijët shfaqin shenja depresioni, kur janë larg nënës. Kur fëmija mbi gjashtë muajsh largohet nga nëna, ai menjëherë fillon të qajë, ndjen frikë dhe rrezik. Nëse ndarja vazhdon për një kohë të gjatë, fëmijës i ikën oreksi, dobësohet, zhvillimi fizik ndalon, vuan nga të vjellat dhe diarea, është i plogësht, i heshtur, qesh rrallë. Nëse nëna nuk kthehet mbas dy muajsh ndarjeje, fëmija fillon të mbyllet nga brenda, bëhet i ndrojtur. I humbet interesi për mjedisin që e rrethon. Nëse nëna kthehet në muajin e tretë, fëmija fillon të përmirësohet. Nëse nuk kthehet dhe vendin e saj nuk e zë një njeri i përshtatshëm, atëherë mund të përfundojë edhe me vdekje të papritur.

Te fëmija në gjendje depresioni fillojnë të shfaqen sjellje anormale, fillon të thithë gishtin, edhe pse ushqimi dhe trajtimi mund të jetë shumë i mirë, zhvillimi fizik ndalon. Hormoni që është përgjegjës për rritjen e trurit, nuk prodhohet në sasinë e duhur, në këtë mënyrë fillojnë problemet psikike.

Nuk duhet menduar që te fëmijët nuk lind depresioni. Ajo që fëmijën e lidh me jetën është nëna. Midis nënës dhe fëmijës ekziston një lidhje shpirtërore. Mjafton era e nënës, për t'i dhënë fëmijës ndjesinë e sigurisë dhe qetësisë. Fëmija e ndjen veten të sigurt pranë nënës. Nuk ka qetësues më të mirë për një fëmijë se sa një nënë e dashur dhe e dhembshur.

Fëmija e ka investuar gjithë dashurinë te nëna. Në momentin që e humbet atë, e ndjen veten në rrezik. Kur rritet, njeriu fillon ta investojë dashurinë tek njerëz dhe gjëra të tjera. Por të gjitha këto dashuri janë të përkohshme dhe humbja e tyre mund të shkaktojë depresion te njerëzit. Nëse depresioni te fëmijët zgjat shumë, atëherë shfaqet autizmi dhe kemi një fëmijë që jeton në një botë tjetër ndjenjash.

Ashtu si një lule nuk mund të jetojë pa ujë dhe kujdesje edhe fëmija i privuar nga dashuria dhe interesimi vyshket, nuk zhvillohet.

Thirrje për liri

Ne kemi lindur në një kohë, të cilën nuk e kemi zgjedhur dhe në një botë që nuk e kemi njohur. Kundrejt një surprize të tillë, duhet të mendojmë gjatë se çfarë kërkojmë në këtë botë, përse kemi ardhur këtu dhe si duhet ta vlerësojmë kohën ndërmjet ardhjes dhe largimit nga dynjaja. Por, ngaqë në jetën tonë të përditshme kanë hyrë shumë gjëra të tjera, derisa kemi arritur moshën për t'i menduar këto, nuk kemi pasur pothuajse aspak mundësi për t'u preokupuar me çështje të tilla. Apo, edhe nëse kemi pasur mundësi, nuk i kemi kuptuar.

Kur mendja jonë filloi të kuptonte, e gjetëm veten në një garë që kishte filluar kohë më parë. Kjo është një garë konsumi, që del në pah nga shumë rendje që

përfshijnë çdo fushë të jetës, duke filluar nga provimet e deri te jeta e punës, nga familja e deri në treg. Para se të hynim në këtë garë, shpresonim se teknologjia do na jepte shumë mjete të rehatshme. Veçanërisht në këto dhjetë vitet e fundit, teknologjia na ka falur më shumë nga sa shpresonim. Por ne shpresonim që kjo teknologji, bashkë me mjetet e tjera, të na shpinte te qetësia dhe lumturia.

Ja pra, këtu nuk e gjetëm dot atë që kërkonim. Madje, u zhgënjyem. Siç nuk na i dha ato që shpresonim, na i mori edhe shumë gjëra të cilat i kishim. Lumturia, që shpresonim ta arrinim, ngeli shumë larg si një imagjinatë. Krahës qetësisë, na humbën edhe shumë prej vlerave dhe ndjenjave tona njerëzore. Pastaj, dalëngadalë u larguam nga të afërmit, nga njerëzit, nga natyra, nga mjedisi dhe nga jeta.

Civilizimi perëndimor, që i ka shfrytëzuar burimet e kësaj bote pa përgjegjësi dhe që i ka kaluar kufijtë e përballimit të planetit tonë, edhe pse njerëzve të tij u ka dhënë shumë lodra, nuk u ka dhënë dot lumturinë. Ndërsa pjesa tjetër e botës nuk mori dot as lodra nga ai civilizim. Madje, në vend që të merrnin një pjesë nga ajo lumturi, morën pjesë nga armët, bombat dhe raketat.

Që kur fjala e civilizimit perëndimor ka filluar të jetë vendimtare në tokë, asnjëherë nuk kanë munguar luftërat. Fituese e këtyre luftërave asnjëherë nuk doli ndonjëra prej palëve që e zhvilluan. Gjithmonë fituan ata që i futën këto palë në luftë. Perëndimi u shiti armë njerëzve që nuk kishin bukë për të ngrënë dhe ujë për të pirë. Vranë, prenë dhe i shkatërruan vendet e këtyre njerëzve. Prapëseprapë nuk u ngopën me paratë e armëve që shitën dhe të atyre që i vranë. Përsëri i zhvatën vendet e tyre gjoja se po i rindërtojnë, dhe sërish nuk u ngopën dot.

Qytetërimi perëndimor e ka bërë konsumin fe. Një kokë e ngatërruar e njerëzve mbart rëndësi jetike për zbatimin e padiskutueshëm të urdhrave të "fesë së konsumit".

Kjo fe e re ka dy urdhra: njëri për njerëzit dhe tjetri për ekonominë.

Njerëzve u thotë: "Duhet të konsumoni!" Njerëzit dëgjojnë dhe binden. Për këtë arsye, feja e re, së pari i bëri të pakënaqur ata, pastaj u vendosi përpara synime të reja. Njerëzit nuk duhet të mjaftoheshin me artikujt e punuar me dorë. Ata duhet të orientoreshin nga mallrat e reklamuar, prodhuar dhe ambalazhuar në fabrikë. Njeriu gjithmonë duhet të ketë nevojë të reja dhe të orientohej nga kënaqësia që japin ato.

Natyrshmëria e njeriut ka një të vërtetë. Ajo është fakti se të gjitha kërkesat nuk mund të realizohen dhe se çdo kërkesë që realizohet, i hap rrugën një kërkesë tjetër. Si rezultat, përpara nesh hapet një fushë e pakufishme nga aspekti ekonomik. Ka kërkesa të reja dhe sapo të plotësohen këto kërkesa, u hapin rrugë kërkesave të tjera të pafundme.

Feja e re e urdhëroi ekonominë: "Duhet të rritesh!" Ekonomia filloi të rritet. Ajo u rrit pa njohur asnjë lloj pengese.

Sipas kësaj feje, ekonomia dhe njerëzit nuk duhet të thonë "mjaf".

Shpeshherë preokupohemi me gjëra që na shqetësojnë dhe kur i rregullojmë ato, pandehim se do arrijmë lumturinë. Por një jetë e lumtur, e qetë dhe e kënaqshme nuk është një jetë që nuk ka probleme. Ky është një fat që mund ta kenë vetëm ata njerëz, që e dinë pse jetojnë dhe që e jetojnë jetën në përputhshmëri me këtë synim.

Në fillim mund të mendojmë se e kemi vendosur lumturinë në një vend të lartë, ku s'e arrin askush. Të dish se pse jeton dhe të jetosh në përputhshmëri me këtë synim, është një punë që mund ta bëjnë shumë pak njerëz në këtë botë. Edhe tabloja e shoqërisë e vërteton këtë mendim. Nëse e dini se çfarë duhet të bëni në këtë botë, do të thotë se jeni pjesë e pesë përqindëshit të njerëzve, por nëse e jetoni jetën në përputhshmëri me këtë synim, jeni pjesë e dy përqindëshit të tyre. Kryerja me sukses e dy punëve në të njëjtën kohë, e kapërcen fuqinë e 98 për qind të njerëzve; duket si diçka e largët dhe nuk na lejon t'i afrohemi.

Kërkimi është kaderi i njeriut. Ndërsa rezultati më i rëndësishëm është zbulimi i synimit të jetës. Pasi të zbulohet ai, vendosja në vendin e duhur e gurëve që kanë ngelur, nuk merr shumë kohë.

Një ditë, sidoqoftë, do ta harxhojmë edhe pjesën e fundit të jetës që na ka ngelur. E gjithë çështja lidhet me faktin se kur të vijë ai çast, do të ngelim apo jo të kënaqur nga mënyra si e kemi jetuar jetën që do lëmë pas.

Për një njeri që ka mësuar ta jetojë jetën me pasuritë e saj shpirtërore, çdo ditë në të cilën lind dielli, është një pjesë e re dhe kureshtare e një aventure kuptimplotë. Mirësitë që do të na sjellë ajo ditë, nga njëra anë e kaplojnë shpirtin tonë si një emocion i ëmbël, ndërsa nga ana tjetër, caktojmë hapat që do të hidhen për të arritur qëllimin që kemi vendosur për atë ditë.

Në sajë të kësaj, çdo ditë të jetës sonë dhe në çdo moment të ditës, do t'i kuptojmë, zbulojmë dhe përjetojmë mirësitë që na shfaq jeta, duke qenë të qetë, ngaqë kemi qëndruar larg paqartësive, të sigurt nga kursi ynë dhe nga kryerja në kohë e obligimeve. Në këtë mënyrë, arrijmë një stil jete që ia vlen të jetohet.

Ne i kemi përcaktuar dy kushtet e para themelore të një "jete të vetëdijshme". I pari, të kesh një synim për jetën. I dyti, sistemimi i çdo lloj harxhimi sipas mënyrës së qëllimit të jetës, duke marrë parasysh se çdo harxhim i bërë është një harxhim nga jeta jonë.

Civilizimi i konsumit vazhdimisht e inkurajon njeriun për të marrë, gëlltitur, bluar dhe konsumuar. Këto na i vendos përpara si një qëllim të jetës.

Për të dëgjuar thirrjen e jetës dhe të kësaj bote, pjesë

e së cilës jemi, për të kuptuar mesazhet që dërgon dhe për të perceptuar mirësitë e saj në çdo moment, para së gjithash, jemi të detyruar të pastrojmë parazitët dhe ta pushojmë zhurmën.

Tani le të shpjegojmë me disa shembuj se çfarë na ka ikur nga jeta dhe nga çfarë gjërash e kemi privuar veten tonë:

Nëse është privim mospasja e një makine apo shtëpie, a nuk është privim edhe pamundësia për ta prituri stinën e pranverës me lule të verdha, me luleshqerra, me nuselale dhe me pemë që çelin lule dhe gjelbërojnë sipas radhës?

A nuk është privim qëndrimi larg bukurisë madhështore të rrezeve të bardha, të verdha, të kuqe, blu dhe të gjelbra, të yjeve që mbushin çdo mbrëmje qiellin e natës?

A nuk është privim pamundësia për të parë lindjen dhe perëndimin e diellit apo moskuptimi i kësaj, edhe pse është mundësia?

A nuk është privim pamundësia për të dëgjuar koncertet e cicërimave të zogjve, që na jepen pa pagesë çdo ditë, që nga lindja e agimit e deri në rënien e muzgut të mbrëmjes? A nuk është privim pamundësia për t'i shijuar këto koncerte, nëse i dëgjojmë?

Disa mund të qeshin me këto që thamë më lart. Sidoqoftë, këto janë gjëra që të gjithë i kanë në çdo çast dhe pa pagesë. Nëse këtë çështje e shikojmë nga këndvështrimi që na ka dhënë civilizimi i konsumit, gjërat për të cilat nuk paguhet dhe të cilat nuk na bëjnë të ndryshëm nga të tjerët nuk konsiderohen mirësi.

Për fat të keq, ne nuk kemi dijeni për një parim shumë të bukur.

"Përjetimi i jetës me të gjitha dimensionet e saj."

Një njeri që ia del mbanë për të shpëtuar nga ambiciet e vetes, pa kaluar shumë kohë, e gjen veten ballë për ballë me përgjegjësi në një fushë që fillon nga njerëzit më të afërt e që shtrihet deri në skajet më të largëta të kësaj bote. Ndoshta një vetëdije e tillë ndodhet në natyrën e njeriut. Kur pengesat, si interesi, lakmia dhe egoizmi që ndodhen para tij të hiqen, kjo krijesë menjëherë fillon të reagojë.

Sapo njeriu ta hedhë hapin në një jetë modeste, njihet përsëri me ndjenjat e dhembshurisë e dashurisë dhe e gjen veten në mjedisin e një familjeje të madhe sa e gjithë bota.

Njeriu modern, me të vërtetë është lënë inorant në çështjen e jetës. Ai nuk njeh as lulen në tokë dhe as yllin në qiell. Jeta është e vlefshme dhe e bukur, aq sa ia vlen ta jetosh me të gjitha dimensionet e saj dhe joshjet më tërheqëse të kësaj bukurie janë të fshehura në misterin e saj.

Herët a vonë, njeriu modern do ta kuptojë se atë që kërkon, nuk do ta gjejë në çmendurinë e konsumit. Shpresojmë që kur ta kuptojë, mos të jetë shumë vonë.

*"Në të vërtetë, Ne i kemi nderuar bijtë e Ademit:
Ua kemi bërë të mundur që të udhëtojnë në tokë dhe në det,
u kemi dhënë ushqime të mira e të lejuara
dhe i kemi ngritur lart mbi shumë prej atyre që kemi krijuar."*

(Isra, 70)

Historianët që shkruajnë historinë e së drejtës e konsiderojnë perëndimin si epiqendrën e përparimit të të drejtave të njeriut. Një këndvështrim i tillë nuk merr aspak në konsideratë kontributin e qytetërimeve të tjera në zhvillimin e të drejtave të njeriut. Një qasje e tillë shpreh një vizion dhe mendësi shumë të ngushtë. Sepse është e pamundur të anashkalosh kontributin e feve dhe qytetërimeve të tjera gjatë historisë së njerëzimit, në përparimin e të drejtave të njeriut.

Zhvillimi i të drejtave të njeriut në perëndim, në asnjë mënyrë nuk tregon neglizhencën e qytetërimit islam ndaj të drejtave të njeriut. Në literaturën e së drejtës islame gjenden qortime të rënda për keqtrajtuesit e kafshëve. Një qytetërim që i jep kaq rëndësi respektimit të të drejtave të kafshëve, nuk mund të anashkalojë njeriun, përfaqësuesin e Zotit në tokë.

Në lidhje me të drejtat e njeriut, së pari është shumë e rëndësishme pozita që i ka përcaktuar Islami njeriut në tokë. Njeriu është qenia me e nderuar dhe e zgjedhur në tokë dhe si i tillë është begatuar me mirësi të shumta nga Krijuesi i gjithësisë. Allahu e krijoi njeriun në formën më të bukur. Allahu urdhëroi engjëjt të binin në sexhde në shenjë nderimi për Ademin (a.s.). Një fe që i ka dhënë këtë rëndësi dhe pozitë njeriut, nuk mund të harrojë dinjitetin dhe nderin e tij në shoqëri. Islami kërkon ndërtimin e një sistemi ku mbrohen të drejtat e njeriut. Në historitë e pejgamberëve shikojmë përpjekjen e tyre për të çrrënjësuar shtypjen dhe padrejtësitë ndaj njerëzve. Pejgamberët kanë luftuar për ta nxjerrë njeriun nga robërimi ndaj njëritjetrit, në robërimin ndaj Krijuesit. Kurani e

thekson fort ofrimin e ndihmës për të varfrit. **"Ç'keni ju që nuk luftoni në udhë të Allahut dhe për shpëtimin e të shtypurve: për meshkujt e pafuqishëm, gratë dhe fëmijët, të cilët thërrasin: 'O Zoti ynë! Nxirrna nga ky qytet, banorët e të cilit janë keqbërës! Na cakto një mbrojtës dhe na dërgo nga ana Jote dikë që të na ndihmojë!'"** (Nisa, 75)

Pejgamberi (a.s.), gjatë gjithë jetës ka qenë përkrahës i të dobhtëve dhe të pafuqishmëve. Gjatë gjithë jetës punoi për të lartësuar dinjitetin e njeriut. Pejgamberi (a.s.), në një rast kur ndodhej pranë Qabes dha këtë mesazh universal: **"O Qabe! Sa e bukur dhe e këndshme që je! Sa madhështore dhe e shenjtë që je! Por i betohem Allahut, në duart e të cilit është jeta ime se shenjtëria e besimtarit është më e shtrenjtë tek Allahu se shenjtëria jote, pasuria dhe jeta e tij është e shenjtë, për besimtarin mendojmë vetëm mirë."** (Ibn Maxhe, Fiten, 2.)

Të drejtat e njeriut në Islam janë të lidhura ngushtë me besimin dhe ibadetin, sepse një person që adhuron Allahun nuk mund të imagjinohet që të shkelë të drejtat e tjetrit. Të drejtat e njeriut në Islam vlerësohen në rrafshin juridik dhe moral. Pra, shkelja e të drejtave të njeriut konsiderohet njëkohësisht faj dhe mëkat.

Islami përmes imanit dhe moralit, por edhe përmes penalizimit ka sjellë një sistem shumë efikas në mbrojtjen e të drejtave dhe dinjitetit të njeriut. Një tjetër karakteristikë, që e dallon Islamin nga të tjerët është edukimi i vazhdueshëm i egos, që është përgjegjësi kryesor për padrejtësitë e njeriut.

Pejgamberi -sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem-, ka thënë:

"Besimtari që lexon Kuran është si portokalli, era dhe shija e të cilit është e mirë. Ndërsa besimtari që nuk lexon Kuran, është si hurma arabe, e cila nuk ka erë, por shija e saj është e ëmbël. Ndërsa hipokriti që e lexon Kuranin, është si borziloku, era e të cilit është e mirë, por shija e hidhur. Ndërsa hipokriti, që nuk e lexon Kuranin, është si kungulli i egër, i cili nuk ka erë dhe ka shije të hidhur."

(Muslim)

Në fakt, vlerën e vërtetë të njeriut e përcakton afrimiteti që ka me Allahun. Sa më i gjallë të jetë komunikimi i njeriut me Allahun, aq më shumë rritet vlera e tij. Treguesi më i saktë i komunikimit me Allahun është Kurani, sepse personi që flet me Kuranin komunikon me Allahun, personi që ndjek mësimet e Kuranit fiton dashurinë e Allahut. Hadithi i lartpërmendur e shpreh në mënyrë shumë sensacionale ndikimin e Kuranit mbi jetën e njeriut.

Marrëdhënia e një besimtari të vërtetë me Kuranin është shumë e gjallë dhe e ngrohtë. Kurani është udhërrëfyesi i besimtarit për çdo çështje dhe çdo kohë. Besimtari është i vetëdijshëm për vlerën dhe urtësitë e paçmuara që përmban Kurani, prandaj gjatë leximit ai përqendrohet plotësisht për të përfituar sa më shumë nga thesaret e Kuranit.

Të njëjtin interes dhe kujdes që besimtari tregon gjatë leximit dhe marrjes së mesazhit, e tregon edhe në jetësimin e Kuranit në jetën e tij, sepse ai e di që Kurani është fener ndriçues dhe udhëpërshkrues i pagabueshëm në jetën e njeriut. Gjatë leximit të Kuranit besimtari është dëshmitar i fjalëve të tilla si: **"Ky (Kuran) është një libër i bekuar, që Ne ta kemi zbritur ty (Muhamed), për të përsiatur mbi vargjet e tij dhe për t'u këshilluar me mendarët."** (Sad, 29)

Kurani duhet të jetë pjesë e pandashme e jetës së besimtarit, në mënyrë që të zbukurohet me moralin dhe ndriçohet me dritën e Tij. Por besimtari nuk mjaftohet vetëm me përfitimin individual, por dëshiron që nga bukuritë e Kuranit të përfitojnë edhe të tjerët. Besimtari i mbrujtur me moralin e Kuranit i përngjason portokallit, i cili prej brendësisë së tij të shijshme përhap aromë të këndshme. Kurse personi që beson, por që ka mangësi në leximin dhe zbatimin e Kuranit është si hurma, e cila është e ëmbël, por i mungon era e këndshme.

Kurse hipokriti që lexon është si borziloku, sepse ai mund të ndikojë dhe mund të bëhet i dashur në mesin e njerëzve përmes Kuranit, por Kurani që lexon ai nuk zbret në zemër. Kurse hipokriti që nuk lexon Kuranin i përngjan kungullit të egër, i cili shijen e ka të hidhur dhe erën të keqe. Sepse është i privuar nga fjalët e bukura, përmes të cilave mund të ndikonte tek njerëzit.

Pejgamberi (a.s.), përmes këtij Hadithi i inkurajon besimtarët të rishikojnë marrëdhëniet me Kuranin. Sepse hadithi përcakton katër lloje marrëdhëniesh me Kuranin. T'i lutemi Allahut të na zbukurojë me bukurinë e Kuranit.

Një Hadith

Mësimet që nxjerrim nga hadithi:

1. Rëndësia e leximit të Kuranit në ndërtimin e karakterit të njeriut.
2. Vlera e lexuesit të Kuranit tek Allahu.
3. Stili i bukur i Pejgamberit (a.s.), në përshkrimin e gjendjes së njeriut në marrëdhënie me Kuranin.

SHËRBIMI PËR HIR TË ALLAHUT

Shërbimi në rrugën e Allahut është një përgjegjësi shoqërore, që Zoti i Madhëruar na e ka ngarkuar si detyrë neve, robërve të tij. Jeta e besimtarit që u shërben krijesave, fiton thellësi shpirtërore, begati dhe madhështi. Ai që ekzistencën e vet të përkohshme ia kushton shërbimit në rrugën e Allahut, arrin ta çlirojë përjetësisht shpirtin e tij të pavdekshëm.

Një besimtar që e ka përsosur botën e tij të brendshme, duke shpëtuar nga robëria e dëshirave të egos, gjendet gjithmonë në kërkim të zgjidhjes së problemeve të vëllezërve të tij besimtarë. Nëse një vëlla i tij besimtar është i sëmurë, shërbimin dhe përpjekjen për të gjetur rrugën e shërimit të tij, e konsideron si një mirësi për të. Ai u gjendet pranë të mjerëve, të vetmuarve, të pashpresëve dhe të hidhëruarve. Bëhet ortak me vuajtjet e vëllezërve të tij dhe përpiqet me sa mundet t'i zgjidhë vështirësitë e tyre.

Çdo besimtar i pajisur me urtësinë e besimit, e kupton se çështjet më të rëndësishme, për të cilat duhet të shqetësohemi në këtë botë, janë ato që kanë lidhje me Ahiretin, pra me jetën e botës tjetër. Për këtë arsye, mundi dhe përpjekjet që shpenzon për zgjidhjen e çështjeve të botës tjetër, janë më të mëdha se ato që shpenzon për probleme të përkohshme të kësaj bote.

Rruga më e rëndësishme për të shpëtuar nga mundimet e botës tjetër, është zbatimi i frytit të parë të besimit: mëshirës dhe dhembshurisë. Kjo, sepse në Ditën e Gjykimit më shumë se për çdo gjë, do të kemi nevojë për Mëshirën dhe Dhembshurinë e Allahut të

Lartmadhëruar. Dhe për të fituar mëshirën e Allahut, duhet të vrapojmë në **“shërbim”** të të gjitha krijesave të Allahut (xh.sh.), sepse shërbimi në rrugën e Tij, është pasqyra më e bukur, e cila reflekton nivelin e pjekurisë së ndërgjegjes. E shprehur ndryshe, është kartëvizita e ndërgjegjes së personit.

Thelbi i moralit islam është kthimi me sinqeritet dhe dashuri tek Allahu (xh.sh.). Dhe treguesin më të rëndësishëm të këtij kthimi, padyshim që e gjejmë tek shërbimi në rrugën e Allahut. Në bazë të parimit, **“kush ndihmon, ndihmohet”**, shërbimi konsiderohet një ndër shkallat më të larta shpirtërore. Një shkallë e tillë, sa që të gjithë ata të cilët kanë shijuar takimin hyjnor dhe shpërblimin e përjetshëm, pra, pejgamberët, të dashurit e Allahut, besimtarët e sinqertë e besnikë, janë ngritur gjithmonë në sajë të shkallës së shërbimit për hir të Allahut.

Nga kjo pikëpamje, rruga e niveleve më të larta shpirtërore për robërit, kalon përmes shërbimeve të kryera me zemër të sinqertë. Madje edhe një punë e vogël, e cila arrin të ftojë kënaqësinë hyjnore, mund të jetë më e madhe se shumë adhurime nafile (vullnetare).

Njëherë, kur bënte një i nxehtë i madh, **Hz. Muhamedi** (a.s.), dhe shokët e tij qëndruan në një vend të përshtatshëm për të pushuar. Një pjesë e shokëve të tij agjëronte dhe një pjesë jo. Ata që agjëronin i zuri gjumi nga lodhja. Ata që nuk agjëronin ngritën çadrat për hije, morën ujë për abdest dhe për kafshët, duke shërbyer kështu edhe për ata që agjëronin. Kur erdhi

koha e iftarit, Pejgamberi (a.s.), tha:

"Sot, ata që nuk agjëruan fituan më tepër shpërblim."
(Buhari, Xhihad 71; Muslimi, Sijam, 100-101; Nesaiu, Sarm 52.)

Gjithashtu Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

"Kujt i zbardhet qoftë edhe një fije floku në rrugën e Allahut, ajo do të jetë dritë për të në Ditën e Kiametit."
(Tirmidhiu, Fedail-xhihad 9/1635, Nesaiu, xhihad 26.)

"Të ecësh (qoftë edhe) pak në rrugën e Allahut, në mëngjes apo në mbrëmje, është më e dobishme se gjithë bota dhe gjithçka ka në të..." (Buhariu, Xhihad 6.)

Ndërsa Mevlana i nderuar, në lidhje me pjekurinë shpirtërore që përfiton njeriu nga shërbimi për hir të Allahut, shprehet:

"Nëse shikoni me syrin e zemrës, të cilin e përfitoni nga adhurimet, dhurimet, mirësitë dhe shërbimet që bëni, do të shihni edhe ngjyra të tjera përveç atyre që shihni zakonisht. Në vend të gurëve të rëndomtë, do të shihni perla e xhevahire. E çfarë është perla në fund të fundit? Ti vetë bëhesh det, bëhesh diell, që lundron e shëtit në qiell."

Zemra e thellë dhe e ndjeshme e shërbyesve për hir

"Të ecësh (qoftë edhe) pak në rrugën e Allahut, në mëngjes apo në mbrëmje, është më e dobishme se gjithë bota dhe gjithçka ka në të..."

të Allahut, e cila është gatuar me vuajtjet e të përvuajturve, vlon si një mahsher. Ky përvëlim zemre e sjell atë deri tek pragu i derës që hapet drejt mëshirës dhe faljes së Allahut. E kushedi se çfarë të fshehtash të veçanta shfaqen aty dhe çfarë pamjesh të mrekullueshme shihen?..

Allahu (xh.sh.), në shërbim ka vendosur një të fshehtë të madhe. Shërbimi ndaj njeriut, një krijesë, e cila është krijuar vetëm për të adhuruar Allahun, është një lloj grade, e cila dëshmon për devotshmërinë ndaj Allahut. Allahu (xh.sh.), merr përsipër zgjidhjen e vështirësive personale të atyre që shërbejnë për fenë e Tij dhe që merren me zgjidhjen e problemeve të robërve të tjerë. Kurse ata që merren vetëm me interesat dhe problemet personale, Ai i lë vetëm për vetëm me problemet e tyre.

Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

"...Kush ia plotëson nevojën një vëllai të tij mysliman, edhe Allahu (xh.sh.), ia plotëson nevojën e tij. Kush ia lehtëson

një vështirësi një myslimani, Allahu (xh.sh.), ia lehtëson atij një nga vështirësitë në Ditën e Kiametit..." (Buhari, Mezalim, 3; Muslimi, Birr 58.)

Një person erdhi te Pejgamberi (a.s.) dhe e pyeti:

- O Pejgamber! Cili nga njerëzit dhe cilat nga punët janë më të dashura tek Allahu?

Pejgamberi (a.s.), iu përgjigj:

- Njeriu më i dashur tek Allahu (xh.sh.), është njeriu më i dobishëm për të tjerët. Ndërsa punët më të dashura tek Allahu, janë të lumturosh zemrën e një myslimani, ta gëzosh atë, t'i lehtësosh një vështirësi, t'ia paguash borxhin ose t'ia shuash urinë. **Kjo është aq e vërtetë, saqë për mua është më mirë të eci me një vëllai mysliman dhe t'ia lehtësoj atij një vështirësi, sesa të mbyllem një muaj për itikaf (adhurim) në xhaminë time në Medinë.** Atij që e përmban veten dhe nuk zemërohet, Allahu (xh.sh.), ia mbulon gabimet. Atij që e kapërdin zemërimin e tij, edhe pse ka mundësi të kundërpërgjigjet, Allahu (xh.sh.), në Ditën e Kiametit ia mbush zemrën me shpresë, paqe e siguri. Atij që ecën me vëllain e tij për të parë nevojat e tij dhe ia plotëson ato, Allahu (xh.sh.), ia forcon këmbët e tij në ditën kur këmbët do të rrëshqasin. (Hejsemi, VIII, 191.)

Gjithashtu, Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

"Kush udhëton për të plotësuar nevojën e një vëllai të tij, Allahu (xh.sh.), e merr atë nën hijen e shtatëdhjetë e pesë mijë melekëve. Këta melekë luten për të dhe, derisa ta mbarojë këtë punë gjendet në detin e mëshirës së Allahut. E kur e plotëson përfundimisht nevojën e vëllait të tij, i shkruhet shpërblimi i një haxhi dhe umreje..." (Hejsemi, II, 299, VIII 193.)

Një ditë, ndërsa **Abdullah bin Abas** (r.a.), ishte ngujuar në itikaf në xhaminë e Pejgamberit (a.s.), vjen një person, i jep selam dhe ulet. Ibn Abas (r.a.), i thotë:

- Vëllai im! Po të shoh të trishtuar e të mërzhitur.

Ai i përgjigjet:

- Po, o djalë i xhaxhait të Pejgamberit, jam i trishtuar. I kam borxh filan personi dhe për hir të së vërtetës së këtij që prehet në këtë varr (ku prehej Hz. Pejgamberi), këtë borxh nuk mund ta paguaj dot.

- A të flas unë me të, për ty?

- Nëse dëshiron, fol.

Ibn Abasi (r.a.), veshi këpucët dhe doli nga xhamia. Personi në hall i thërret dhe i thotë:

- Harrove që je në itikaf, pse dole nga xhamia?

Ibn Abasi (r.a.), i dha këtë përgjigje:

- Jo! Nga ky njeri i nderuar që prehet në këtë varr dhe sapo është ndarë nga ne (duke thënë këto fjalë i rrodhën lot nga sytë), kam dëgjuar se:

"Kushdo që mundohet t'ia plotësojë nevojën një vëllai mysliman dhe ia plotëson atë, për të është më e mirë se dhjetë vjet qëndrim në itikaf. Ndërsa, kush hyn një ditë në itikaf për hir të Allahut, Ai krijon tri hendeqe

"Kur Allahu (xh.sh.),
i dëshiron mirësinë
një robi të tij,
i jep atij mundësinë
që të plotësojë nevojat
e njerëzve."

mes tij dhe xhehenemit; gjerësia e çdo hendequ është sa largësia ndërmjet lindjes dhe perëndimit." (Bejhaki, Shuab III, 424-425. shih. Hejsemi VIII, 192.)

Allahu (xh.sh.), u ka dhuruar robërve të Tij mirësi pa fund dhe, në këmbim të kësaj, i ka urdhëruar ata që duke përdorur mirësitë që kanë, t'u shërbejnë krijesave të Tij. Nga kjo pikëpamje, çdo besimtar duhet të mendojë: "Çfarë mundësish më ka dhuruar Allahu i Lartmadhëruar dhe si mund të shërbej me këto mundësi në rrugën e Tij?" Ata që mendojnë vetëm për vete dhe nuk shërbejnë në rrugën e Allahut, duke bërë një jetë boshe, megjithëse kanë mundësi dhe mirësi të panumërta, janë si një pemë pa kokrra. Këtë mund ta ilustrojmë me një shembull të tillë:

Rrapi është një pemë madhështore, që mund të jetojë një mijë vjet. Mirëpo, nuk ka fruta. Madje, nuk bën as për dërrasë, por vlen vetëm si dru zjarri. Kurse ulliri, megjithëse në pamje të jashtme nuk ka ndonjë madhështi të veçantë, një vit pasi mbillet fillon të lidhë kokrra.

Po ashtu edhe njeriu, nëse jeton pa fryte si pema e rrapit, megjithëse mund të ketë mirësi të ndryshme, si pasuri, shëndet, dije dhe mundësi, e çon dëm veten.

"Një person që ishte duke ecur në rrugë, pa një degë ferre dhe e largoi nga rruga. Allahu (xh.sh.), u kënaq shumë nga veprimi i tij dhe ia fali gabimet."

Një njeri i mençur, duhet të jetë si pema e ullirit, të japë shumë fryte pa humbur kohë, duke u munduar të jetë sa më i dobishëm. Dhe "fryti" i tij kryesor, është shërbimi ndaj krijesave të Zotit.

Përkushtimi i jetës dhe pasurisë në rrugën e Allahut, e afron robin me Zotin e tij. Ndërsa shpenzimi i mirësive dhe mundësive, të cilat janë amanete të Zotit, vetëm për dëshirat vetjake, e largojnë robin nga Zoti i tij.

Nga ana tjetër, kush e konsideron shërbimin si parim të jetës së tij, pavarësisht se çfarë pozite ka në shoqëri, ai, tek Allahu (xh.sh.), ka një pozitë shumë të lartë. Si rrjedhojë, edhe shpërblimi i tij do të jetë po aq i madh.

Pejgamberi (a.s.), njërin prej sahabëve që i shërbente, e pyeste shpesh:

"A ke ndonjë nevojë apo dëshirë?"

Një ditë, kur i bëri të njëjtën pyetje, sahabi tha:

- E kam një dëshirë, o pejgamber i Allahut!

- Cila është dëshira jote? - e pyeti Pejgamberi (a.s.).

Ai u përgjigj:

- Të ndërmjetësosh për mua Ditën e Kiametit!

Atëherë Pejgamberi (a.s.), e pyeti:

- Kush të mësoi të kërkoje këtë gjë prej meje?

- Zoti im! - i tha sahabi.

Pas kësaj, Pejgamberi (a.s.), tha:

- Atëherë edhe ti duhet të më ndihmosh në këtë çështje, duke bërë shumë sexhde! (Ahmedi III, 500.)

Gjithashtu, Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

"Dikush pa një degë peme në rrugë dhe tha: "Betohem në Allahun se do ta largoj këtë degë peme, që të mos i pengojë myslimanët!" Pastaj e largoi dhe për këtë fitoi xhenetin." (Muslimi, Birr 128.)

"Një person që ishte duke ecur në rrugë, pa një degë ferre dhe e largoi nga rruga. Allahu (xh.sh.), u kënaq shumë nga veprimi i tij dhe ia fali gabimet." (Buhariu, Ezan 32, Muslimi Birr 127, Imare 164.)

Nuk duhet harruar se ndonjëherë, shpërblimi i Allahut fshihet në një punë të vogël, që bëhet me singëritet. Prandaj, pa marrë parasysh nëse është e vogël apo e madhe, kënaqësia e Allahut, duhet kërkuar duke vrapuar vazhdimisht pas çdo shërbimi të dobishëm. Kjo, sepse t'u shërbesh të tjerëve vetëm për hir të Allahut, është puna më e pranuar tek Ai. Në fakt, edhe qëndrimi në rrugën e drejtë, nuk është gjë tjetër përveç shërbimit ndaj njerëzve dhe të qenit i dobishëm për ta.

Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

"Më i miri ndër njerëzit, është ai më i dobishmi për të tjerët" (Bejhaki, Shuab VI, 117; Ibn Haxher, I 264.)

"Kur Allahu (xh.sh.), i dëshiron mirësinë një robi të tij, i jep atij mundësinë që të plotësojë nevojat e njerëzve." (Sejhati, II 4/3924)

Shejh Sadi, në lidhje me konsiderimin si mirësi të mundësisë për të shërbyer, shprehet:

"Falënderojë Allahun (xh.sh.), që të dha mundësi të bësh mirësi, sepse Ai nuk të privoi nga mirësia e Tij. Ai që i shërben padishahut, nuk mund pretendojë mirënjohje prej tij. Përkundrazi, ti duhet t'i jesh mirënjohës atij që të mori në punë."

Për rrjedhojë, shërbimi në rrugën e Allahut, është një nga cilësitë më të dukshme të besimtarëve të devotshëm. Besimtari që e ka zemrën të mbushur me dashuri për Allahun dhe të Dërguarin e Tij, është njeri i aftë për të shërbyer.

Kur dëshira për shërbim, e cila ushqehet me dashurinë e besimit, zë vend në zemër, e bën robin udhëtar të pafundësisë. Zemra pastrohet nga ngurtësia e Haxhaxh tiranit dhe bëhet vendi i butësisë së Junusit (a.s.). Kur dija, arti dhe morali, zotërohen me një frymë të tillë, arrijnë një pafundësi të mrekullueshme. Nga kjo pikëpamje, shërbimet e singerta dhe të vërteta janë një kryevepër e pjekurisë së zemrës. Dhe zemra

të tilla, janë **“vend-shikimi hyjnor”**.

Shërbyesit në rrugën e Allahut i ngjajnë hënës dhe diellit në qiell, që u japin jetë edhe qosheve më të largëta. Ndërkohë që ndriçojnë përreth vetes, shkëlqimi i tyre shtohet edhe më tepër. Pra, nga një anë, shërbimi u sjell dobi të tjerëve, ndërsa nga ana tjetër, në varësi të përpjekjeve dhe sinqeritetit, ai bëhet shkak për lartësimin e atyre që shërbejnë. Madje, dobia që përfitojnë shërbyesit në rrugën e Allahut, është më e madhe se ajo që përfitojnë ata të cilëve u shërbehet.

Qofshim të vetëdijshëm apo jo, në fakt, ajo çka të gjithë ne kërkojmë, është shpëtimi i shpirtit tonë, pra arritja e paqes dhe qetësisë. Ky është një thesar shpirtëror, që mund të fitohet në sajë të shërbimeve që kryhen si adhurime ndaj Allahut. Për këtë arsye, një besimtar i pajisur me vetëdijen e shërbimit, në çdo situatë di të gjejë mënyrën dhe mundësinë e duhur për të shërbyer në rrugë të Allahut. Po ashtu, sakrificat që bën ai për hir të Allahut, janë më të mëdha se përpjekjet dhe ambiciet e atyre që vrapojnë pas interesave të kësaj bote.

Gjithashtu, besimtarët e pajisur me vetëdijen e shërbimit janë si një lumë i begatë, që teksa rrjedh në rrugën e tij të gjatë, u jep jetë e gjallëri një mijë e një gjallesave, si njeriut, tokës, pemës, trëndafilin, zymbylit, bilbilit etj. Caku përfundimtar i këtij lumi, është deti i takimit të përjetshëm me Allahun.

Nga ana tjetër, njerëzimi gjithmonë ka nevojë për angazhimin e besimtarëve në shërbim. Nevoja për

këtë ndihet edhe më shumë në ditët tona, kur lidhjet vëllazërore fetare janë dobësuar, kur paqja dhe qetësia sociale ka filluar të humbasë dhe kur egoizmi, urrejtja dhe armiqësia janë shtuar. Për një mirësi apo një shërbim të vogël, që mund të bëhet në kohë të tilla, Allahu Teala dhuron shumë shpërblime të mëdha.

Sa bukur shprehet **Imam Rabani** në lidhje me këtë çështje:

“Sa fatlum është ai, të cilit i është dhënë mirësia e ndjekjes së sunetit dhe urdhrave të Pejgamberit (a.s.)! Sot, edhe punët më të vogla, që bëhen duke besuar se feja e tij është e vërtetë, renditen në kategorinë e punëve të mëdha...” (Mektubati, Rabani, Letra 44.)

Nuk duhet harruar, se shërbimi në kumtimin e fesë, në një kohë kur jeta fetare është dobësuar dhe njerëzit kanë devijuar në rrugë të gabuara, bëhet detyra më e rëndësishme pas besimit. Pa u arritur përparim në kumtimin e së vërtetës dhe mirësisë, humbet edhe vlera e shumë punëve të dobishme. P.sh., ushqyerja e foshnjës me gjë nga nëna, është diçka e natyrshme që meriton respekt e nderim. Mirëpo, një nënë e cila shikon shtëpinë që digjet dhe vazhdon të ushqejë fëmijën me gjë, hyn në gjynah dhe është përgjegjëse për këtë, sepse në këtë rast është më e rëndësishme dhe më urgjente të bësh diçka kundër zjarrit, sesa të ushqesh fëmijën me gjë. Ja pra, angazhimi me punë të tjera në një kohë kur përfaqësimi i fesë ka pësuar disfatë dhe nuk gjendet një grup që të nxisë e të kumtojë të vërtetën dhe mirësinë, pesha e gjynaheve është më e madhe, sesa po të ndodhte në kohë të tjera.

Në ditët tona, të nxitosh në shërbimet për hir të Allahut e sidomos në veprimtaritë e edukimit shpirtëror, i ngjan ndihmës që i jepet një makine, e cila përpiket të ngjisë një malore. Kur makina del në rrugë të drejtë, ajo nuk ka më nevojë për ndihmë. Një përpjekje me vlerë të artë që bëhet tani, më vonë nuk do të ketë as vlerën e një letre të thjeshtë.

Pra, punët që bëhen në periudha të vështira, kur kanë humbur shumë cilësi morale dhe ndjeshmëri shpirtërore, Allahu (xh.sh.), i shpërblen me mirësi të veçanta. Këto punë, Allahu i pranon si **“një hua e mirë”** që i është dhënë Atij, të cilën e shpërblen shumëfish, njëlloj siç shpërblehet një nëpunës, i cili punon në vende të vështira e të rrezikshme.

Prandaj, për shkak të kushteve delikate të ditëve tona, në radhë të parë duhet ta kuptojmë mirë vlerën që ka shërbimi në rrugë të Allahut. Më vonë, duke përfshirë edhe vetveten, rrethin e afërt dhe brezat e rinj, duhet t'i zbukurojmë me pasionin dhe entuziazmin e shërbimit në rrugë të Allahut.

CILËSITË E NJË SHËRBYESI TË AFTË FETAR

Shemsedin Kërësh

Me termin “shërbyes fetar”, mund të kuptojmë çdo kënd që ka kryer të gjithë arsimin përkatës fetar dhe është ngarkuar me detyrën e zhvillimit të të gjitha adhurimeve fetare. Në përgjithësi, ky term përdoret në mënyrë të përbashkët për të gjithë myftilerët, hoxhallarët, vaizët, mësuesit e kurseve të kuranit etj.

Shërbimi fetar shpreh tërësinë e “punëve të mira”, të cilat përfshijnë çdo hap që bëhet për të kryer një punë sado të vogël në mësimin e fesë dhe në praktikimin e saj. Në Kuranin Kerim flitet për **“ndihmën ndaj Allahut”**. **“O besimtarë, nëse e ndihmoni Allahun, edhe Ai do t’ju ndihmojë dhe do t’ju bëjë të qëndroni fort në këmbët tuaja.”** (Muhamed, 7.) Allahu Teala e konsideron ndihmën që i bëhet fesë së Tij, si ndihmë që i bëhet Vetë Atij dhe këtë e vlerëson shumë. Në fakt, Allahu nuk ka nevojë për ndihmë, por feja e Tij ka nevojë për shërbyes.

Ekzistenca e Allahut dhe e një Dite Llogarie e bën të domosdoshëm faktin, që disa parime themelore fetare, të cilat rregullojnë jetën e përditshme, t’u njoftohen njerëzve, të cilët për arsye të ndryshme, nuk e kanë mësuar fenë dhe janë larg jetës fetare. Prandaj, çdo punë apo përgjegjësi që merret përsipër në lidhje me përhapjen dhe praktikimin e fesë së Allahut, është një ndihmë ndaj Allahut Teala. Në fakt, kjo është një përgjegjësi në nivelin e “farzit kifaje”, e cila qëndron mbi supet e shoqërisë islame. Këtë përgjegjësi Allahu nuk ia ka ngarkuar një kategorie të vetme, por të gjithë shoqërisë. Në lidhje me këtë çështje, mund të përmendim fjalën e Allahut Teala, i Cili urdhëron:

“Nuk është mirë që besimtarët të shkojnë në luftë të gjithë njëherësh, por prej çdo bashkësie, një grup të mbetet mbrapa, që të thellohet në mësimin e fesë dhe kështu të këshillojë popullin e vet, që

t’i frikësohet Allahut mbasi të kthehet nga lufta.” (Teube, 122.)

Ky ajet fisnik, na kujton një lloj mobilizimi për arsim. Një pjesë e besimtarëve shkojnë për xhihad, ndërsa një pjesë tjetër qëndrojnë për të mësuar fenë. Kjo është një gjendje e vërtetë mobilizimi. Pra, udhëzimi i shoqërisë është një punë urgjente dhe e domosdoshme, që kërkon mobilizim. Kjo, sepse, nëse shoqëria nuk ka udhëzues, ajo mund ta humbasë drejtimin nga çasti në çast.

Nga ky ajet, nuk del se shërbimet fetare duhet të kryhen vetëm nga një kategori e caktuar njerëzish, por kërkohet një shpërndarje punësh. Ndërkohë që jemi duke kryer detyrat si shërbyes fetarë, këtë fakt duhet t’ia shpjegojmë edhe xhematit. Përgjegjësia duhet ndarë me xhematin.

Parimisht, përgjegjësia e shërbimit fetar bie mbi të gjithë shoqërinë. Shumica e qëndrimeve dhe vlerësimeve të gabuara në lidhje me këtë temë, buron nga fakti se kjo përgjegjësi është konsideruar vetëm si detyrë e shërbyesve fetarë. Por kjo nuk është një barrë që mund ta mbajnë vetëm shërbyesit fetarë. Edhe shoqëria duhet të vetëdijësohet për këtë. Askush nuk e merr përsipër një barrë, të cilën nuk mund ta mbartë.

Megjithatë, është më e përshtatshme që shërbimin fetar ta llogarisim si “farz kifaje”. Farz kifaje do të thotë se, kur një grup i shoqërisë e merr përsipër një përgjegjësi, kjo përgjegjësi bie nga pjesa tjetër e shoqërisë. Farz kifaje quhet falja e namazit të xhenazes, mbrojtja e atdheut, studimi në fushën e mjekësisë etj. Pra edhe shërbimi fetar konsiderohet farz kifaje njëloj si këto. Farzet kifaje janë përgjegjësi që bien mbi të gjithë shoqërinë.

Kurani Kerim na tërheq vëmendjen se midis nesh duhet të ketë një grup që fton në punë të mira:

“Le të dalë prej jush një grup që të thërrasë për në mirësi, të urdhërojë për vepra të mira e të ndalojë prej veprave të shëmtuara! Këta njerëz do të jenë të shpëtuarit.” (Al ‘Imran, 104.)

Ftesa fetare është e domosdoshme, por edhe kjo ftesë ka një “sprovë”. Gjatë ftesës, nuk duhen humbur ekuilibrat e brendshëm dhe të jashtëm dhe në asnjë mënyrë nuk duhen theksuar ndryshimet shoqërore. Uniteti i myslimanëve duhet të ruhet me çdo kusht. Në kuptimin e ajeteve të mësipërme, nga një anë jepet mesazhi i domosdoshmërisë së ftesës fetare, ndërsa nga ana tjetër nënkuptohet: “ftojini njerëzit në fenë e Allahut, dhe mos i përçani!”. Aq sa është e domosdoshme ftesa fetare dhe shërbimi ndaj fesë, po aq i domosdoshëm është edhe realizimi i kësaj detyre në përputhje me qëllimin kryesor. “Allahu është i bukur dhe e do të bukurën”. Prandaj, punën që bëjmë, duhet ta bëjmë në mënyrën më të bukur.

Kryerja e shërbimeve fetare në mënyrën më të bukur është e mundur vetëm në sajë të shërbyesve fetarë të aftë. Le t’i përmendim disa prej cilësive më të rëndësishme që duhet të ketë një shërbyes fetar i aftë:

Cilësia e parë e shërbyesit fetar duhet të jetë sinqeriteti. Sinqeriteti në shërbimet fetare, është një provë shumë e vështirë, sepse pranimi i veprave është në varësi të sinqeritetit. Allahu Teala e ka begatuar sinqeritetin. Të arrish sinqeritetin e vërtetë, nuk është gjë e lehtë. Transmetohet, se Sufjan bin Ujejne, ka thënë: “Në jetën time nuk jam munduar për asgjë, më shumë sesa jam munduar për të rregulluar njiëtin”.

Pejgamberi ynë (a.s.), ka një hadith mbi të cilin shërbyesit fetarë duhet të mendojnë shumë. Një hadith, i cili na trondit me paralajmërimet e tij. Sipas këtij hadithi, në Ditën e Kiametit për herë të parë do të gjykohet një shehid. Kur Allahu Teala e pyet se çfarë ka bërë, ai do të thotë:

- Luftova në rrugën Tënde dhe rashë dëshmor. Mirëpo Allahu Teala i thotë:

- Gënjen! Ti luftove që të thonë, sa trim që je. Dhe ai njeri do të merret zvarrë e do të hidhet në xhehenem.

Më pas, sillet dikush që ka marrë e ka dhënë dituri dhe ka lexuar shumë Kuran. Edhe ai pyetet se çfarë ka bërë.

- Kam marrë dhe kam dhënë dituri. Për të fituar kënaqësinë Tënde kam lexuar edhe Kuran, thotë ai. Ndërsa Allahu Teala i thotë:

- Gënjen! Ti mësove dituri, që të të thonë i ditur. Ndërsa Kuranin e lexoje, që të thoshin sa bukur lexon. Dhe

në fakt, ashtu thoshin. Edhe ky njeri merret zvarrë dhe hidhet në xhehenem.

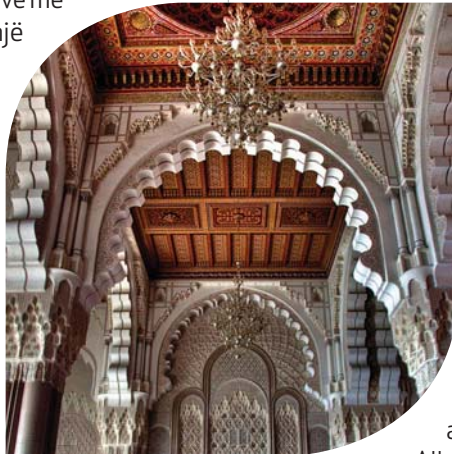
Në vazhdim të hadithit, tregohet se përpara Allahut sillet edhe një i pasur, i cili thotë se edhe ai e ka shpenzuar pasurinë për hir të Allahut. Por Allahu i thotë: “Edhe ti e ke shpenzuar pasurinë, që të të thonë “sa bujar që je”. Pastaj edhe atë do ta marrin zvarrë e do ta hedhin në xhehenem. (Muslim, Imare 152.)

Në kohën tonë është bërë shumë e vështirë të ruhesh prej dyfaqësisë. Vlera e dijetarëve nuk duhet matur vetëm me gradat apo me librat e artikujt që kanë botuar. Për shkak se kriteret e vlerësimit janë materializuar së tepërmi, shumica e shërbyesve fetarë nuk mund të largohen dot prej dyfaqësisë. Dhe kjo e pakëson ose e shkatërron komplet begatinë e punës. Ka njerëz të ditur e të devotshëm, të cilët nuk kanë as libra dhe as grada. Ata kanë shpirta të gjerë dhe të përkryer, gjë e cila i mjafton shoqërisë që të marrë frymëzim prej tyre.

Cilësia e dytë e shërbyesit të fesë, duhet të jetë mbështetja e plotë vetëm tek Allahu dhe largimi nga të gjitha frikërat e tjera gjatë kryerjes së shërbimeve fetare. Në ajetin që fillon me shprehjen, “ue leneblu-uennekum/patjetër që do t’ju sprovojmë” dhe më pas radhiten të gjitha gjërat me të cilat do të sprovohet njeriu, në krye të këtyre sprovave zë vend “frika”. Prova e frikës është e pranishme në çdo periudhë të jetës. Një prej frikërave më të mëdha, me të cilat përballon njeriu, është frika për të ardhmen. Ne duhet të mbështetemi te Allahu dhe të mos harrojmë se ndodhemi në provë.

Nëse e mendojmë edhe anën materiale, është më e përshtatshme që shërbyesit fetarë të zgjidhen nga familjet e pasura. Më lart thamë se kjo detyrë është një farz kifaje. Prandaj edhe mund të themi se të pasurit janë më të përshtatshëm se të varfrit për ta kryer detyrën e shërbyesit fetar. Nëse të pasurit i mbështesin materialisht shërbyesit fetarë, fitojnë shumë sevape. Por, nëse një i pasur ia kushton njërin prej fëmijëve të tij shërbimit të fesë, fiton edhe më shumë sevape. Nëse të gjithë të pasurit do të vepronin kështu, do të shihnim se sa bukur do të zgjidhej edhe ky problem kaq i vështirë.

Është mirë, që tevekkulin/mbështetjen në Allahun, më shumë se si një njohuri që merret, ta kuptojmë si një zakon apo ndjenjë që duhet fituar. Edhe kur futemi në një automobil të thjeshtë, në fillim përjetojmë njëfarë frike, por pastaj mësohemi. Njeriu, i cili nuk mund t’i kapërcejë frikërat, jo në aeroplan, por as në makinë

nuk mund të hipë. Edhe në hipjen në një automobil, ka një tevekkul. Pra, tevekkuli është sprova e njeriut me frikën. Tevekkuli mësohet brenda jetës. Tevekkulin mund ta përngjasim me një libër me shumë vëllime. Sa më shumë të lexojmë prej këtij libri, aq më "mutevekkil" bëhemi. Dhe jo vetëm kaq, por në të njëjtën kohë fitojmë po aq urtësi. Fuqinë e Allahut Teala, e kuptojmë aq sa kemi edhe tevekkul. Shtimi i tevekkulit, tregon edhe shtimin e njohjes së Allahut.

Cilësia e tretë e shërbyesit fetar, është edhe të qenët i durueshëm dhe i qëndrueshëm. Shërbimi fetar, është një punë, e cila ka vështirësi të shumta. Prandaj duhet treguar durim ndaj mundimeve që të shkaktojnë njerëzit. Shumë prej shërbyesve fetarë, në vitet e para të punës janë aktivë dhe entuziastë. Por në vitet në vazhdim, e humbasin entuziazmin, për shkak të disa vështirësive me të cilat përballen dhe bien në një gjendje ku punojnë vetëm sipërfaqësisht. Duhet të jemi si kuajt, që vrapojnë gjatë pa u lodhur e rraskapitur. Nuk është e drejtë që në vitet e para të punës të mbash ligjërata të zjarrta para xhematit, të punosh në mënyrë aktive në përhapjen e fesë dhe pastaj t'i ulësh velat në ujë, për shkak të disa presioneve me të cilat përballesh. Ne nuk duhet të heqim dorë nga standardi dhe kriteret tona, të cilat i ligjërojmë nëpër ligjërata. Ato që themi nuk duhet të kufizohen vetëm në ligjërata, por duhet t'i praktikojmë në të gjitha fushat e jetës. Pra, duhet të ligjërojmë edhe me gjuhën e veprave.

Besimi, singëriteti, tevekkuli dhe durimi, janë elementet themelore që ndërtojnë personalitetin e një myslimani. Personaliteti i një myslimani nuk mund të mendohet pa këto cilësi. Nga bashkimi i këtyre cilësive lind "qëndrueshmëria në rrugën e drejtë". Të shpjegosh në mënyrë konkrete "qëndrueshmërinë në rrugën e drejtë", është e vështirë. Ajo ose është, ose nuk është në rrjedhën e jetës. Ajo nuk duhet ta humbasë maturinë dhe nuk duhet të marrë plagë shpirtërore prej ndodhive të ndryshme me të cilat përballlet. Të mund të ecësh pa marrë plagë shpirtërore në këtë rrugë, mbase ajo është vetë "qëndrueshmëria në rrugën e drejtë". Kjo është rruga e drejtë e cila e mplat njeriun. Edhe vetë Pejgamberi (a.s.), ka thënë: "Më mplatku surja Hud". Urdhri në suren Hud, ku thuhet: "**Qëndro i patundur në udhën e drejtë, ashtu siç je i urdhëruar!..**" (Hud, 112.), është një punë aq e lodhshme, sa e ka vënë në pozitë të vështirë edhe Pejgamberin (a.s.).

Cilësia e katërt e një shërbyesi fetar të aftë është praktikimi me singëritet i atyre gjërave që ka mësuar. **Sufjan Theuri**, ka thënë: "Dituria fton punën. Nëse puna

vjen, s'ka më bukur, por nëse nuk vjen, atëherë ikën edhe dituria". Dituria e vërtetë është ajo që i kujton njeriut botën tjetër dhe e përgatit për të. Allahu i Madhëruar, në Kuranin Kerim, i qorton ata që e shohin me zili pasurinë materiale të Karunit, ndërsa ata të cilët thonë, se Karuni nuk ka asgjë për t'u pasur zili, i quan "**...njerëz të dijshtëm...**" (Kasas, 80.) Pra, dijetarët e vërtetë nuk janë ata që i shohin ndodhitë vetëm prej dritares së kësaj bote, por ata që arrijnë t'i shohin edhe nga dritarja e kësaj bote, edhe nga dritarja e botës tjetër.

Cilësia e pestë e një shërbyesi fetar, është edhe njohja e edukatës dhe rregullave të shërbimit. Disa gjëra mësohen brenda edukatës dhe rregullave. Në rast se gjatë një shërbimi, midis nesh ndodhet dikush më i ditur dhe më i moshuar, nuk duhet të veprojmë pa marrë lejen dhe pëlqimin e tij. Kur të jemi duke falur namazin me xhemat, nuk duhet të dalim si imam pa aprovimin e të mëdhenjve, ndërsa kur ata të na e kërkojnë këtë gjë, nuk duhet të refuzojmë. Nëse në një vend, xhemati ka kërkuar t'i mbahen ligjërata në ditë të caktuara dhe,

nëse në atë vend ka më shumë se një shërbyes fetar që mund ta bëjë këtë, personi që është përgjegjës zyrtar duhet të organizojë shërbimin dhe në mënyrë periodike duhet të ftojë për ligjërata hoxhallarët që janë të përshtatshëm. Hoxhallarët që ftohen, nuk duhet ta refuzojnë detyrën dhe, pa dalë shumë në plan të parë, duhet ta zhvillojnë punën në bashkëpunim me autoritetet zyrtare.

Ritmi i shërbimit fetar duhet të zhvillohet dy hapa para, një mbrapa.

Lind pyetja, pse të jetë kështu? Përgjigjja e kësaj pyetjeje fshihet brenda jetës, në përvojën e përftuar. Shërbimi fetar është një punë shumë delikate. Një punë me ekuilibra, të cilët duhen ruajtur shumë mirë.

Më sipër radhitëm disa cilësi që duhet të gjenden tek një shërbyes fetar i aftë. Shërbimi fetar është një punë sublime dhe e domosdoshme. Këtë shërbim duhet ta dashurosh shumë. Ndërsa shërbyesit fetarë duhet ta ndjejnë vetën shumë me fat që kryejnë këtë detyrë dhe të kënaqur që kanë zgjedhur këtë mision. Madje, lumturia duhet t'u lexohet në fytyrë. Në një hadith, Pejgamberi ynë (a.s.), e ka përngjasuar atë që përfiton prej udhëzimit me të cilin e ka dërguar Allahu (pra atë që edhe merr edhe jep dituri) me tokën, e cila mban ujë dhe rrit bimë. (shih. Buhari, Ilm, 20; Muslim, Fedail, 15.) Prandaj, shërbyesi fetar duhet të jetë si një tokë e begatshme. Një tokë, e cila e thith udhëzimin si ujë dhe i bën të tjerët të përfitojnë nga ky udhëzim.

Allahu Teala i shtoftë këta lloj shërbyesish fetar.

Amin!..

Prof. dr. M. Jashar Kandemir

Allahu Teala, i ka urdhëruar të gjithë robërit e Tij, duke u thënë:

“...S’ka Zot tjetër përveç Meje, andaj vetëm Mua më adhuron!” (Enbija, 25.)

Me anë të këtij urdhri të prerë, Allahu i Madhëruar na e bën të ditur se s’ka Zot tjetër përveç Tij¹. Dhe na thotë se ai që i beson Atij, ka siguruar lidhjen më të fortë, e cila nuk këputet kurrë².

Ai thekson se çdo krijesë në qiej dhe në tokë, me dëshirë apo pa dëshirë, i përulet Atij dhe se njeriu nuk duhet të kërkojë fe tjetër përveç Islamit³.

SHKURTIMISHT:

Të gjithë duhet t’i kthehen Zotit të tyre dhe të gjithë duhet të nxjerrin në pah ndjenjën e fesë, të cilën Allahu Teala e ka vendosur brenda njeriut, kur e ka krijuar⁴. Kjo, sepse ashtu siç ka thënë edhe Profeti ynë (a.s.), të gjithë kanë kapacitetin e duhur për të pranuar fenë

e Allahut⁵.

Në shumë ajete të Kuranit Kerim thuhet:

Ata që i besojnë Allahut dhe bëjnë punë të mira, përgëzohen me mirësitë e pafundme të xhenetit⁶. Ndërsa, ata që nuk besojnë Allahun, do të përballen me fatkeqësi, si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër⁷.

AJETI QË TREGON MË MIRË PËR ALLAHUN

Allahu Teala, në Kuranin Kerim, ka treguar për Vetën e Tij, aq sa ka dëshiruar që ne të dimë për Të. Ajeti që jep informacione më të qarta dhe më të organizuara në lidhje me besimin në një Zot të vetëm, është “ajetu’l-Kursi”. Profeti ynë (a.s.), ka thënë se ai është ajeti më i rëndësishëm i Kuranit⁸.

Kuptimi i këtij ajeti, është si më poshtë:

“Allahu! Nuk ka zot tjetër (që meriton adhurimin)

5. Shih Buhari, Xhenaiz 79, 92; EbuDaud, Sunnet 17; Tirmidhi, Kader 5.

6. Shih El-Bekare, 25, 62, 82, 277; Al-i Imran 57; Nisa 57, 122, 173; Maide 9, 93.

7. Shih El-Bakare 24, 90, 104, 161-162, 191, 257, 264; el-Maide 36, 67; el-En’am 31; el-Enfal 50. Junus 4; en-Nahl 107; Kehf 50, 103-15; el-Enbija 39-40, 98; Sebe’ 31-33; Zumer 71; Muhammed27.

8. Muslim, Musafirin 258; Ebu Daud, Vitir 60.

përveç Tij, të Gjallit, të Përrjetshmit, Mbajtësit të gjithçkaje! Atë nuk e kaplon as dremitja, as gjumi! Atij i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe gjithçka që gjendet në Tokë. Kush mund të ndërhyjë tek Ai për ndokënd pa lejen e Tij? Ai di çdo gjë që ka ndodhur përpara dhe çdo gjë që do të ndodhë pas njerëzve, kurse ata nuk mund të përvetësojnë asgjë nga Dituria e Tij, përveçse aq sa Ai dëshiron. Kursi-u i Tij shtrihet mbi qiejt dhe Tokën dhe Ai nuk e ka të rëndë t'i ruajë ato. Ai është i Larti, Madhështori!" (Bekare, 255.)

FORMULA E TEUHIDIT

Si do ta tregojë pra një rob që i ka besuar Allahut, se është besimtar? Sipas asaj që ka thënë Profeti ynë (a.s.), besimi ka deri në gjashtëdhjetë ose shtatëdhjetë degë. Në krye të këtyre, zë vend fjala, "La ilahe il-lallah"⁹.

Ai që thotë "La ilahe il-lallah", ka thënë se **"Allahu është Një dhe i Vetëm"**. Këtë shprehje e njohim ndryshe edhe si Formula e Teuhidit. Por le të dëgjojmë se çfarë ka thënë i Dërguari i Allahut (a.s.), në lidhje me rëndësinë e Formulës së Teuhidit dhe se çfarë përfitojmë prej saj:

"Kush thotë La ilahe il-lallah, hyn në xhenet."¹⁰

"Kush vdes duke besuar se nuk ka Zot tjetër përveç Allahut, hyn në xhenet."¹¹

"Ai që thotë fjalën e fundit të tij: "La ilahe il-lallah", hyn në xhenet."¹²

"Ai që thotë "La ilahe il-lallah", le të ketë bërë ç'të dojë më parë, një ditë kjo fjalë do ta shpëtojë atë."¹³

Profeti ynë (a.s.), kishte shumë dëshirë që xhaxhai i tij, Ebu Talibi, të bëhej mysliman. Dhe këtë dëshirë ia paraqiti shumë herë. Prandaj, kur xhaxhai i tij ishte në dyshekun e vdekjes, ai i tha edhe njëherë:

"Xhaxha! Thuaj La ilahe il-lallah, që në Ditën e Gjykimit të dëshmoj pro teje."

Mirëpo, xhaxhai i tha:

"Nipi im! Sikur ta dija se kurejshët nuk do të më akuzonin duke thënë se "u bë mysliman nga frika", do ta kisha plotësuar dëshirën tënde duke e thënë atë fjalë."

Mbi këtë ngjarje zbriti edhe ajeti i mëposhtëm:

"Vërtet, ti (Muhamed) nuk mund të udhëzosh kë të duash, por është Allahu Ai, që udhëzon kë të dëshirojë. Ai i njeh më mirë ata që janë të udhëzuar."

9. Buhari, Iman 3; Muslim, iman 58; EbuDaud, Sunnet 14; Nesai, iman 16; Tirmidhi, Birr 80; Muslim, Mukaddime 9, Edeb 7.

10. Ahmed b. Hanbel, Musned, III, 131.

11. Muslim, iman 43; Ahmed b. Hanbel, Musned, I, 65, 69.

12. EbuDaud, Xhenaiz 15, 16; Tirmidhi, Xhenaiz 7; Hakim, el-Mustedrek, I, 503, 678.

13. Albani, Sahihu't-Tergibue't-terhîb, II, 221; Albani, Silsiletu'l-ehadis'i-sahihah, IV, 566-568.

(Kasas, 56.)¹⁴

EMRAT E BUKUR TË ALLAHUT

Kur idhujtarët e Mekës i kërkuan Profetit tonë (a.s.), t'u tregonte për Zotin në të cilin besonte, zbriti surja el-ihlas, e cila e prezanton Allahun shkurt dhe me cilësitë më të spikatura:

"Thuaj: 'Ai është Allahu, Një dhe i Vetëm! Allahu është Absoluti, të Cilit i përgjërohet gjithçka në amëshim. Ai as nuk lind, as nuk është i lindur. Dhe askush nuk është i barabartë (a i krahasueshëm) me Të!'" (Ihlas, 1-4.)

Në Kuranin Kerim janë përmendur **"Emrat më të bukur të Allahut"**.

Këta emra, të cilat quhen edhe *"esmau'l-husna"*, janë përmbledhur në këto tre ajete:

"Ai është Allahu, përveç të Cilit nuk ka Zot tjetër. Njohësi i së dukshmes dhe i së padukshmes, Ai është i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti!"

"Ai është Allahu, përveç të Cilit nuk ka Zot tjetër. Ai është Sunduesi, i Shenjti (i pastër nga çdo e metë), Paqedhënësi, Dhënësi i sigurisë, Mbikëqyrësi mbi gjithçka, i Plotfuqishmi, Imponuesi, Madhështori. Qoftë i lartësuar Allahu mbi gjithçka që ia shoqërojnë Atij (në adhurim)!"

"Ai është Allahu, Krijuesi, Zanafillësi, Ai që i jep trajtë çdo gjëje. Atij i përkasin emrat më të bukur; Atë e përlëvdon gjithçka që ndodhet në qiej dhe në Tokë, Ai është i Plotfuqishmi dhe i Urti." (Hashr, 22-24)

Profeti ynë (a.s.), na ka përgëzuar, duke thënë: "Allahu ka nëntëdhjetë e nëntë emra. Njëqind pa një. Kush i mëson përmendsh, duke ua ditur edhe kuptimin, hyn në xhenet. Allahu është tek dhe e do tekun." (Buhari, Muslim, Nesai, Tirmidhi, IbënMaxhe)

AI ËSHTË KRIJUESI I ÇDO GJËJE

Sipas atyre që kemi mësuar prej shumë ajeteve, Allahu Teala është i Vetmi që mban gjithçka në dorë, që merr dhe jep, që lartëson dhe poshtëron, që vdes dhe ngjall. Këtë e tregojnë më së miri këto dy ajete:

"Thuaj (o Muhamed): 'O Allah, Zotëruesi i gjithë Pushtetit! Ti ia jep pushtetin kujt të duash dhe ia heq kujt të duash; Ti lartëson kë të duash dhe poshtëron kë të duash. Çdo e mirë është në Dorën Tënde! Ti je vërtet i Plotfuqishëm për çdo gjë'"

"Ti bën që nata të hyjë tek dita dhe dita të hyjë tek nata. Ti e nxjerr të gjallën prej së vdekurës dhe të vdekurën e nxjerr prej së gjallës. Ti i jep kujt të duash pa kufij." (Al 'Imran, 26-27.)

14. Muslim, iman 41-42; Tirmidhi, Tefsir 28; Ahmed b. Hanbel, Musned, II, 434, 441.

Melapsit dhe letrës...

Lejla Ipekçi

Nuk janë të rastësishme mënyrat se si fillojnë surret e para të shpallura: “Lexo!” dhe “Pasha lapsin”. Me fjalë e pa fjalë ekzistojnë ajete mbi qenien. Dhe më shtohet habia kur mendoj se ajo çfarë na bie ne përsipër, është të kuptojmë drejt domethënien e tyre. Herë pas here në mendje më sillen këto fjalë të Ibn Arabiut: “Qenia është një shkronjë, kurse ti je kuptimi i saj.” Vërtet, çdokush që merr në dorë një laps, i rendit shkronjat sipas një rendi që vendos vetë dhe përpiket që qasjen e vet ta vendosë në zbrazëtitë që krijon e vërteta.

Ç’të bëjmë që ky kuptim gjithmonë e ka një pengesë të caktuar. Sikur Krijuesi na ka lënë përballë një dritareje të turbullt. Sikur na ka thënë: “Nëse do të shikosh përtej kësaj, duhet të shohësh nëpërmjet zemrës.” Ja, kur mendoj kështu, nis të kuptoj se një artist, një shkrimtar, nuk mund të krijojë nga asgjëja, pasi Fjala është nga Allahu. Ajo çfarë na takon ne është që, në një farë kuptimi, të ko-

mentojmë Fjalën e Tij, me zërin tonë.

Nëse një njeri i lapsit përpiket të prishë Fjalën, duke e nënçmuar këtë koment, të thotë: “Unë mund ta shkruaj më mirë”, kështu ai do të nisë ta shenjtërojë shkrimin e vet. Kur shkrimtari nis e shenjtëron shkrimin e vet, ai në fakt po e kufizon perceptimin e së vërtetës, vetëm me atë çfarë ai mundet të shkruajë.

Në fakt, ajo çfarë kërkohet prej nesh është të thellohem në Fjalën e Shpallur, pasi, vetëm kështu mund të ruhem nga idhujtarizimi i lapsit dhe i përvojës sonë. Ajo çfarë na këshillohet në Fjalën Hyjnore, është se mund t’i zbulojmë përmes arsyetimit të zemrës dhe vullnetit tonë ato çfarë nuk arrijmë t’i përqafojmë përmes vetes sonë.

Ky zbulim është një dhunti e jashtëzakonshme. Fundja, çdo artist e ndjen se shkrimet e tij nuk janë sukses i tij; fjala e tij është e lidhur me një fije të padukshme me burimin e saj të vërtetë. Dhe, kur gjendet i hapur përballë frymës hyjnore, shpalljes hyjnore, shkrimtari ndjen dëshirën që fjalët dhe shkronjat që ai nxjerr, t’ia kthejë Pronarit të tyre të vërtetë. Atëherë ai e kupton se shkronjat që Allahu ia dha amanet, dëshiron t’ia kthejë mbrapsht Atij,

duke ia kthyer në ato forma që Ai pëlqen. Nuk është e kotë thënia e shkrimtarit latin Hulo Kortasar: *“Të mbështjell një frikë kur mendon se, do të mbetet fillikat dhe komike inkoherenca e mendimeve dhe gjithçka që përshkruan varfërinë.”*

Le të kuptojmë se çdo frymëmarrje, çdo shkronjë që na del nga lapsi, është një dhunti hyjnore, që do të na largojë nga arroganca. Pasi, kur një artisti t’i vishet arroganca, e bën atë rob të egos së vet dhe ia saboton të gjitha vertikalet e saj. Po, arti, shkrimi është një akt vertikal. Kështu, filloni të kuptoni se ajo çfarë shkruani, nuk është me qëllim fitimin e miratimit të të tjerëve, famës apo duartrokitjeve, por të shkruarit për hir të Tij, për të marrë pëlqimin e Tij.

Nga Krijuesi tek shkrimtari... Nga Pronari i lapsit te ai që mban lapsin në dorë... Dhe, nga mendja e shkrimtarit për në zemrën e tij, nga zemra e tij për në majat e gishtërinjve... Arti gjithnjë ka një rrugëtim vertikal. Dhe natyrisht, nga majat e gishtërinjve drejt e në letër... Ashtu sikurse Allahu, që bën shpalljen hyjnore, ashtu si Pejgamberi (a.s.), që merr shpalljen hyjnore dhe na e përcjell ne, dhe siç ne robërit e Tij, që zbatojmë ato çfarë ka përcjellë Pejgamberi i dashur. Kështu krijohet një cikël, dhe me kujdes krijohet një hierarki e caktuar mes lapsit dhe majave të gishtërinjve, mes letrës dhe lapsit dhe mes letrës dhe Pronarit të shkronjave...

Ndonjëherë, kur ndodhem në tryezë, shikoj dorën që gjendet mes fjalës dhe letrës dhe filloj të kuptoj se sa funksion të vogël ka ajo çfarë më bie mua përsipër. Sikur të ishte gjithçka si në Lehvi Mahfudh! Domethënë, ajo ç’ka për të ndodhur po ndodh përmes dorës sime, që po mban lapsin. Kaq! Letra është dëshmitarja e patjetërsueshme e këtij akti. Ndonjëherë është gjithësia e ndonjëherë është zemra. Letra është edhe hapësirë edhe kohë.

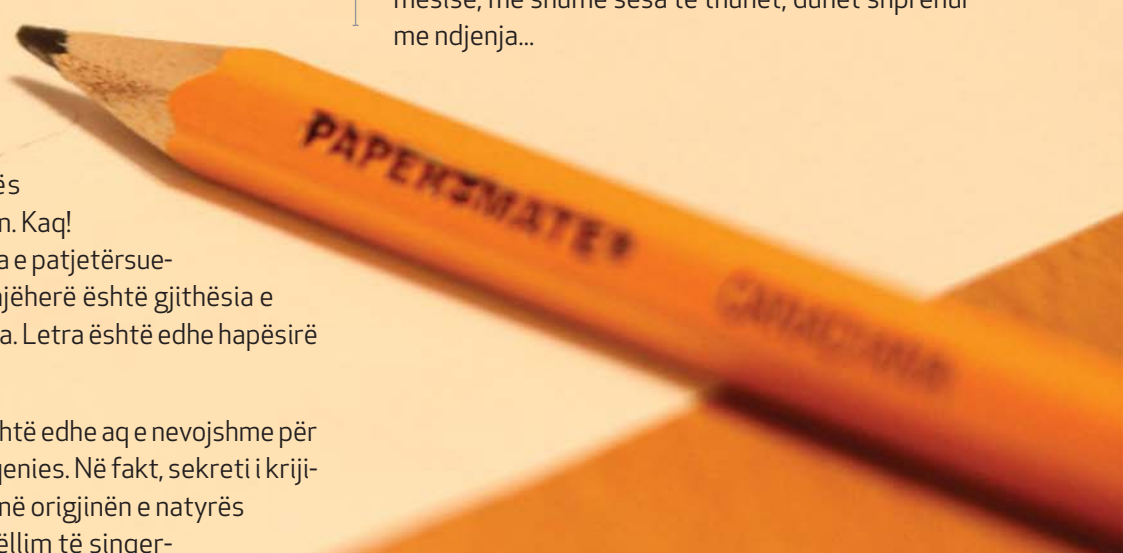
Ndoshta letra, nuk është edhe aq e nevojshme për njohjen nga brenda të qenies. Në fakt, sekretin e krijimit tonë është koduar në origjinën e natyrës sonë. Nëse kemi një qëllim të singërtë, atëherë mund t’i qasemi këtij

kodi, me enigmën që e karakterizon. Edhe sikur të mos e dëgjojmë a mësojmë nga të tjerët, edhe sikur të jemi analfabetë, edhe sikur të mos kemi ndonjë tingull a fjalë të caktuar të disa fjalëve të zemrës, sërish “mund të lexojmë”.

Mundet të mos e derdhim në fjalë enigmën e kësaj të vërtete të patjetërsueshme, që është manifestuar në tone të ndryshme, në çdo zemër mes robit dhe Zotit. Mirëpo, sidoqoftë ka njëfarë pasqyrimi të ndryshëm tek secili individ dhe, që të mund të flasim mbi këto pasqyrime, këtë herë kemi nevojë për letër, aq sa kemi nevojë edhe për lapsin. Mendoj se pa qenë letra është e pamundur të pasqyrohet ajo çfarë na bie në përsipër, nga pjesa e manifestimit hyjnor dhe të shprehet brenda një edukate të caktuar.

Sido që të jetë, gjithë ata libra të trashë, ato dorëshkrime, shkrime mbi rrasa gurësh, papiruse, shkrime me gdhendje dhe të gjithë ato fjali të shkruara brenda në shishe e të hedhura nëpër detra... Të gjitha do të mbesin në këtë botë. Një ditë do të mbarojë edhe letra, edhe boja. Kurse ne do të vazhdojmë.

Ndaj dhe duhen mbledhur shumë fjalë dhe shumica prej tyre duhet pastruar. Njëherë duhet të mësojmë mirë dijen e shkaqeve dhe pastaj duhet të shpëtojmë prej saj. Që të bashkojë lapsin me letrën, shkrimtari, më shumë se të flasë, duhet të heshtë. Ashtu sikurse thoshte edhe Shejh Galipi: *“O laps! Mbaje gjuhën, mbaje fjalën shkurt!”* Për të arritur në një bukuri të caktuar ajo çfarë shkruhet në letër, që të pëlqehet me meritë nga Ai, ky unitet brenda shumësisë, më shumë sesa të thuhet, duhet shprehur me ndjenja...

Shembull karakteristik i shtëpisë qytetare muslimane të Tetovës në fillim të shekullit XIX me tërë elementet hapësinore dhe dekorative, është shtëpia e Beut në Tetovë. Organizimi hapësinor i shtëpisë është në korelacion me kushtet dhe rrethanat ekonomiko-shoqërore të kohës kur është ndërtuar, mirëpo me vete bart edhe paradigmen e idesë së përjetshme mistike islame, e cila njëkohësisht është e përfaqësuar edhe në objektet sakrale të ndërtuara ose të rikonstruata në këtë periudhë në Tetovë. Si rrjedhojë, lirisht mund të thuhet se shtëpia e Beut, si nga aspekti i zgjidhjeve ndërtuese, ashtu edhe nga aspekti i dekorimit është në relacion të drejtë me Xhaminë e Larme dhe me kompleksin Harabati Baba Teqe.

Kushtet klimatike dhe relievi kanë ndikuar që ndërtuesit në konstruksionin e shtëpisë të përdorin drurin, mirëpo përdorimi i drurit njëkohësisht paraqet edhe dekorimin e objektit të ndërtuar me natyrën e gjallë. Druri është i gjallë, dhe në shtëpinë e Beut, xhaminë e Larme dhe Harabati Baba Teqenë, jeton së bashku me mikun e vet të përjetshëm gurin, të vendosura mbi shtresat e gurit të përpunuar mirë që është në pjesën e poshtme të objektit.

Shtëpia është e vendosur në trajtë të lirë, nuk është e ngulfatur, është e tërhequr në pjesën e pasme të kopshtit të gjerë, i cili ka një hortikulturë mahnitëse. Kopshti i gjerë është i rrethuar me mur të lartë dhe hyrja në kopsht është realizuar nëpërmjet katër dyerve, që në trajtë simetrike janë të vendosura në katër anët e kopshtit.

Liria e vendosjes së objektit dhe përjetimi i kësaj ndjenje të relaksimit dhe mosngulfatjes në Shtëpinë e Beut, por edhe në të ngjashmet në ndërtimtari-në osmane të kësaj periudhe, e simbolizon lirinë e shpirtit të njeriut brenda gjithësisë në tërësi. Shpirti i njeriut është i trazuar për shkak të rrethimit material dhe e vetmja gjë që ka mundësi ta qetësojë atë në këtë konstelacion ekzistencial është mundësia e përjetimit të pafundësisë së gjithësisë, yjeve, natyrës, luleve, gjelbërimit. Gjerësia e oborrit e mundëson meditimin dhe vatërzimin e shpirtit dhe arsyen në lartësitë dhe estetikën e yjeve dhe kozmosit, ndërsa hortikultura e afron atë me natyrën e gjallë. Muret përreth oborrit e mundësojnë intimitetin për të cilin ka nevojë njeriu, si në përmasën lëndore,

Simbolika dhe dekorative së Beut

hapësinore ve e Shtëpisë në Tetovë

ashtu edhe në atë tejëndore. Katër dyert njëkohësisht i kemi edhe në kompleksin Harabati Baba dhe përfaqësojnë katër gradët e ngritjes shpirtërore. Secila prej tyre simbolizon njërën trajtë të ngritjes shpirtërore dhe adhurimit të Zotit. E para është ligji fetar (sheriati), e dyta përshpirtshmëria fetare, rruga mistike (tarikati), e treta është sendërtimi real i të ekzistuarit (hakikati) dhe e katërta është njohja reale e qenësisë (marifeti).

Njëlloj si në pjesën e oborrit, ashtu edhe në katin e shtëpisë ka një çardak (holl) të gjerë me tavan të dekoruar bukur me gdhendje në dru dhe me ngjyra të ngjashme me ato të kupës qiellore. E kaltërta dhe e e arta janë ngjyrat më të spikatura në dekorimin e tavanit, por të përfaqësuara në platformën e drurit. Edhe këtu druri e paraqet gjallërinë që çdo lëndë në arenën e qenësisë e merr prej Zotit. Në këtë bëjnë pjesë edhe qielli dhe yjet. Njëkohësisht çardaku është edhe vendi ku të zotët e shtëpisë ose edhe mysafirët kanë bërë biseda të karaktereve të ndryshme, gjegjësisht një prej emrave të tij është edhe **divanhane**, që do të thotë vend bisede dhe diskutimi. Vetëm qëndrimi në një ambient të këtillë artistik dhe të gjallë e frymëzon njeriun. Gjithashtu edhe dhomat në pjesën e banimit janë katër, ashtu si edhe dyert e hyrjes në oborrin e shtëpisë dhe e kanë simbolikën e njëjtë.

Në dekorimin e tavaneve dhe mureve, për dallim nga objektet sakrale të asaj kohe të restauruara po nga pronari i kësaj shtëpie, Koxha Rexhep Pasha dhe i biri i tij Abdurrahman Pasha, më tepër janë të përdorura vijat e drejta dhe këndet, gjegjësisht figurat gjeometrike. Ndërsa në Xhaminë e Larmë dhe Harabati Baba Teqenë, më tepër është përfaqësuar vija e lakuar. Këndi dhe vija e drejtë janë karakteristike e profanes, e artit të njeriut, ndërsa e lakuara e artit të Zotit. Në natyrë nuk ka kënde as vija të drejta, por kryesisht të lakuara. Ngjyrat e përdorura në dekorimin mural janë të ngjashme dhe e përfaqësojnë periudhën e ndikimit të artit osman nga baroku perëndimor dhe krijim i një lloji të barokut osman, ku në pjesë të madhe format janë naturamorte, ndërsa prapavija dhe platforma e gjallë.

Për fund, lirisht mund të thuhet se Shtëpia e Beut në Tetovë, si nga aspekti ndërtimor ashtu edhe nga ai simbolik, paraqet një objekt përfaqësues të arkitekturës dhe përshpirtshmërisë islame të kohës së vet. Për pasojë, është “bir” i kohës, kur është ndërtuar, ndërsa tani “nënë” e ndjenjave tona.

A adhurojnë Myslimanët dhe të krishterët, të njëjtin Zot?

Husein Rizal

Feja është rrugë e caktuar nga Zoti, me anë të së cilës mësohen krijesat për qëllimin e krijimit, drejtohen nga udha e mbarë, duke u siguruar shpëtimin në të dyja botët e duke ua përmbushur atyre të gjitha nevojat materiale dhe shpirtërore. Brendia e të gjitha feve është e njëjtë, ndërsa parimet e tyre themelore ndryshojnë. Prandaj, atë besim që këshillon Kurani, po atë besim ka porositur edhe Ademi (a.s.), e të gjithë profetët pas tij, deri te Muhamedi (a.s.). Fe e vërtetë dhe e drejtë është vetëm një, sepse nuk ka arsye të jenë më shumë. Ajo është e përsosur. Parimet e saj janë të plota, të përhershme e të arsyeshme. Ato e udhëzojnë njeriun drejt të gjitha atyre që janë të mira dhe të dobishme për të dhe për bashkësinë e tij, janë parime të fuqishme, ndaj mund të udhëhiqen me dëshirën e njeriut. Ato e garantojnë arritjen e qëllimit për të cilin është krijuar. Feja e vërtetë është e tillë për qëllimet e veta, edhe sepse rrjedh nga Qenia e plotë dhe e përsosur.

Besimi është një ndër karakteristikat bazë të njeriut. Krijimi i një sistemi vlerash bëhet vetëm me besim, që është një domosdoshmëri shpirtërore dhe sociale për të gjithë njerëzit. Njeriu i cili beson, veçohet nga të gjitha krijesat e tjera, për shkak se kjo është diçka natyrore njerëzore. Historia e njerëzimit dhe hulumtimet shkencore tregojnë se feja dhe besimi ekzistojnë që kur ekziston njeriu, dhe se nuk mund të paramendojmë një njeri pa të.

Besimi në Zot ka forma të ndryshme, por objekti i

besimit është i njëjtë. Dallimi është në atë se rruga deri tek Ai është në forma të ndryshme, pikërisht siç thotë edhe hadithi i Pejgamberit (a.s.): *“Ka aq rrugë për te Zot, sa edhe numri i bijve të Ademit (a.s.)”*. Fetë nuk mund të jenë të njëjta, sepse njerëzit nuk janë të njëjtë, sepse vetëm Zoti është Absolut, d.m.th. i Pafund, pra i pakufizueshëm në mundësitë e krijimit, kështu edhe të adhurimit që i bëhet Atij. Ndaj kemi pluralitet fesh, sepse kemi pluralitet aftësish marrëse apo “mentalitetesh shpirtërore”. Rumi thotë: *“Një piktor i mirë pikturon edhe tablo të shëmtura edhe të bukura. Po të bënte vetëm të bukurën, nuk do të ishte i plotë”*

Sipas të dhënave që kemi nga librat e shenjtë, tregohet se fillimi i besimit te njerëzit ka qenë besimi në një Zot, por edhe kërkimet e fundit shkencore na tregojnë se besimi i parë ka qenë besimi në një Zot. Prej krijimit të njerëzimit e deri sot, ky besim është ruajtur dhe nuk ka pësuar ndryshime, por në aspektin e zbatimit të fesë ka hasur në disa ndryshime

Sipas shkrimeve të shenjta, nuk ka dyshim se njerëzimi fillon prej një nëne dhe babai, por me kalimin e kohës, me paraqitjen e shoqërive të ndryshme janë paraqitur mendime të ndryshme dhe praktikime të ndryshme, të cilat kanë marrë forma të ndryshme të besimit dhe janë emëruar si fe të ndryshme. Qëllimi i çdo feje është nënshtrimi ndaj Krijuesit, Absolutit dhe bindja e plotë ndaj Tij. Këtë më së miri e thekson ajeti kuranor, ku Ai i urdhëron myslimanët të shfaqin besnikërinë e tyre ndaj

Zotit të Abrahamit dhe udhëzimit të tij të përhershëm: **"Ju (besimtarë) thoni: 'Ne i besuam Allahut, atë që na u shpall neve, atë që iu shpall Ibrahimit, Ismailit, Is'hakut, Jakubit dhe pasardhësve (të Jakubit, që ishin të ndarë në dymbëdhjetë kabile), atë që i është dhënë Musait, Isait dhe atë që iu është dhënë nga Zoti i tyre pejgamberëve, ne nuk bëjmë dallim në asnjërin prej tyre dhe vetëm Atij i jemi bindur.'"**

Nga pikëpamja e parimeve të besimit, çdo fe thotë që vetë feja e vet është ajo me të cilën është i kënaqur Krijuesi. Edhe Islami është i tillë, për nga aspekti shoqëror. Islami i respekton edhe fetë e tjera e Kurani flet për praninë e tyre në shoqëri dhe njëkohësisht kërkon prej pjesëtarëve të vet t'i respektojnë besimtarët e feve të tjera. Këtë më së miri e shohim në traditën konstituive të Pejgamberit (a.s.), kur një herë kalonte pranë tij një xhenaze dhe ai u çua në këmbë. Të pranishmit i thanë se i vdekuri nuk ishte mysliman. Ai iu përgjigj: "A mos vallë nuk është njeri?"

Dhjetë urdhëresat që e përfaqësojnë thelbin e besimit të një feje, nëse analizohen mirë do të shohim se edhe fetë tjera janë përqendruar në këto parime. Pesë urdhrat e parë kanë karakter besimi, si: Uniteti i Zotit, njëshmëria, (Unë jam Zoti, i cili të nxori ty prej Egjipti, mos beso diçka tjetër veç Meje (Dalja 20/2-3), ndërsa pesë të tjera kanë të bëjnë me tematikën moral-shoqërore: mos gënje, mos vrit, mos e dëmto komshiun etj. Këto mund të vërehen edhe tek fjalët e Jezusit (Isai a.s.), i cili kur është pyetur se kush është urdhri i parë i thirrjes tënde, ai është përgjigjur: "Urdhëri i parë dhe kryesor është ta duash Zotin me gjithë qenien tënde, shpirtin dhe arsyen." (Matta. 22/36-38.) Në rastin tjetër, kur është pyetur, se ç'është urdhri i dytë pas besimit në Zot, ai ka thënë: "Ta duash fqinjin sikurse veten; të gjitha ligjet dhe pejgamberët janë të lidhur dhe të urdhëruar me këto urdhra." (Matta 22/39-40.)

Të njëjtën gjë e kemi edhe në Islam. Kurani në shumë ajete mundëson besimin në një Zot të vetëm, i cili nuk ka shok. Këtë më së miri e tregon edhe surja 112 e Kurani: **"Thuaj: Ai, Allahu është Një! Allahu është mbështetja (Atij i mbështetet çdo krijesë). As s'ka lindur kënd, as nuk është i lindur. E me Të askush nuk është i barabartë."** Lufën më të madhe Islami e ka bërë kundër idhujtarisë. Ndërsa në anën tjetër, ndihma reciproke, sjellja me njerëz urdhri në të mirë, ndihma, janë vlera universale të cilat çdo fe i promovon. Fjala e Muhamedit në Hutben e Lamtumirës është identike me deklaratën universale të të drejtave të njeriut.

"Mos debato me pasuesit e Librit, veçse në mënyrën më të mirë, me përjashtim të atyre që janë mizorë dhe thuajuni: 'Ne i besuam asaj që na u zbrit dhe që u zbrit juve dhe se Zoti ynë dhe Zoti juaj është një, dhe ne i jemi dorëzuar Atij.'"

Nga pikëpamja kuranore, myslimanët, të krishterët dhe hebrenjtë duhet të pajtohen pa vështirësi në faktin se të gjithë i kthehen Zotit, pavarësisht ndryshimeve rituale e teologjike. Diskutimet historike ndërmjet besimeve nuk kanë nxjerrë ndonjë përfundim se me çfarë emri ta thërrasin Zotin. Për myslimanët, koncepti islam i historisë së shpëtimit i ka rrënjët në bindjen se ekziston një kohë e gjatë midis shpalljes së Muhamedit (a.s.) dhe shpalljeve më të hershme të Ibrahimit (a.s.), Musait (a.s.), Isait (a.s.), dhe profetëve biblikë e jobiblikë. Kurani i udhëzon myslimanët të pranojnë hapur dhe menjëherë se Zoti i tyre dhe Zoti i pasuesve të Librit - hebrenjve dhe të krishterëve - është i njëjtë: **"Mos debato me pasuesit e Librit, veçse në mënyrën më të mirë, me përjashtim të atyre që janë mizorë dhe thuajuni: 'Ne i besuam asaj që na u zbrit dhe që u zbrit juve dhe se Zoti ynë dhe Zoti juaj është një, dhe ne i jemi dorëzuar Atij.'"** (Ankebut, 46.)

Si përfundim, pasi që Kurani në esencë i përmend me emër fetë e tjera, herë pas here kërkon që t'i respektojmë e të sillemi mirë ndaj ithtarëve të feve të tjera. Tradita e Pejgamberit e mishëron këtë sjellje, atëherë myslimanët e kanë për obligim që të jenë në kuadër të mirëkuptimit dhe dialogut me fetë e tjera. Nuk ka dyshim se kjo pritet edhe nga fetë e tjera në relacion me myslimanët.

Në Kuran thuhet **"Për secilin prej jush, Ne caktuam ligje, program (të posaçëm në çështje të veprimit). Sikur të donte Allahu, do t'ju bënte një popull (në fe e she-riat), por deshi t'ju sprovonte në atë që ju dha juve, andaj ju (besimtarë) përpikuni për punë të mira. Kthimi i të gjithë juve është tek Allahu, e Ai do t'ju njoftojë me atë që kundërshtoheshit."** (Maida, 48.)

Pra, nuk është e mirë që dallimet që i kemi t'i kthejmë në konkurrencë me njëri-tjetrin, për të luftuar dhe ballafaquar, por në garime në mirësi dhe pasuri shpirtërore.

Dëshironi, se do t'ju japim, kërkon, se do ta gjeni, trokitni në derë, se do t'ju hapet, sepse secili që dëshiron përfiton, secili që kërkon e gjen, dhe secili që troket në derë i hapet." (Matta/7-8.) Atëherë le të trokasim, që të na hapen dyert e paqes dhe mëshirës.

Diskutimin tim do ta mbaroj me vargjet e poetit të famshëm Mevlana Xhelaleddin Rumi, ku thotë:

"Kjo është çka jam, ndonjëherë i fshehur, ndonjëherë i hapur. Ndonjëherë mumin, ndonjëherë jehud, ndonjëherë i krishterë, i aftë të futem në çdo zemër, duke marrë përherë fytyrë të re."

Falënderimi

Allahu Teala na ka dhënë jetën.
 Na ka krijuar në formën më të bukur.
 Na ka bërë superiorë dhe na ka dhënë nder.
 Na ka bërë t'i hamë ushqimet me dorë dhe jo me gojë,
 duke u përkulur në tokë si kafshët e tjera.
 Ndërkohë që nuk dinim asgjë, në sajë të shqisave, mendimeve dhe ndjenjave të ndryshme që na ka dhënë, na ndihmoi të kuptojmë më mirë çdo gjë.
 Na mësoi të flasim dhe të shkruajmë. Na mësoi atë që nuk dinim.
 Tokën e bëri vendbanim për ne.
 Qiellin e bëri si tendë mbi ne.
 Lëshoi shi nga qielli dhe krijoi perime e fruta të ndryshme, në mënyrë që të jetojmë me rehati në këtë botë.
 Na ka dhënë gjumin, që të shtrihemi e të pushojmë pasi të hamë e të pimë.
 Na ka dhënë edhe shumë gjëra të tjera.

ÇFARË KËRKOHET SI KUNDËRVLERË PËR KËTO MIRËSI?

Allahu i Lartësuar na ka dhënë mirësi të pafundme dhe si kundërvlerë për to, kërkon nga ne të jemi të ndjeshëm.
 Kërkon t'i kujtojmë ato.
 Kërkon t'i përdorim në rrugë të mirë.
 Kërkon ta kuptojmë përgjegjësinë që kemi dhe të adhurojmë vetëm Atë (xh.xh.).
 Kërkon ta falënderojmë për mirësitë që na ka dhënë.
 Nëse e falënderojmë, na ka premtuar se do t'i shtojë mirësitë.
 Na ka njoftuar se do të japim llogari në ahiret për këto kënaqësi dhe mirësi nga të cilat përfitojmë në këtë botë.
 Na ka njoftuar se ne nuk e adhurojmë siç duhet dhe e falënderojmë shumë pak kundrejt gjithë këtyre mirësive që kemi.

MËNYRAT E PAFUNDME TË FALËNDERIMIT

Ka shumë mënyra për ta falënderuar Allahun Teala.
 Mënyra më sublimë është adhurimi ndaj Tij.
 I Dërguari i Allahut, (a.s.), nuk mjaftohej me ibadetet farz, por përveç tyre falte edhe namaz nafîle, madje shputat e këmbëve i çaheshin dhe pulpat i enjteshin për shkak të kësaj.
 Aishja, (r.a.), pandehte se bashkëshorti i dashur i saj bënte ibadet nga frika që kishte prej mëkateve apo nga dëshira për falje dhe e shikonte me admirim këtë qëndrim të të Dërguarit të Allahut, (a.s.). Ajo dëshironte ta dinte se përse e lodhte veten kaq shumë, ndërkohë që i ishin falur të gjitha gabimet e kaluara dhe të ardhshme.
 I Dërguari i Allahut, sallallahu alejhi ve sellem, iu përgjigj: *"A të mos jem unë një rob falënderues?"*
 Në këtë mënyrë, e shprehu se adhurimi është falënderimi më i lartë ndaj Allahut (xh.xh.).

DHIKRI ËSHTË FALËNDERIM

Një mënyrë tjetër për të falënderuar Allahun Teala është dhikri.
 Përkujtimi i Allahut me gjuhë, me zemër dhe me trup.
 Allahun e falënderon me gjuhën e tij ai që:
 -Thotë emrat e bukur të Zotit (xh.sh.).
 -E falënderon për mirësitë që i ka dhënë.
 -E lexon Kuranin Fisnik, i cili është si një letër e veçantë e dërguar për çdo rob.
 Në çdo moment në gjithësi ka arte hyjnore që shfaqen, edhe pse ne nuk i kuptojmë. Kur njeriu t'i shikojë këto, mediton mbi to, arrin të kuptojë mjeshttrinë e Atij që i ka bërë dhe e përkujton Zotin me zemrën e tij, duke thënë:
 "Në çdo punë që Allahu kërkon që unë ta bëj apo që ka urdhëruar të mos e bëj, edhe nëse e kuptoj apo nuk e kuptoj unë, patjetër ka urtësi të pafundme."
 Një njeri që ka një vetëdije dhe perceptim të tillë, e përkujton Zotin (xh.xh.), me trupin e tij duke e përdorur

dorën, këmbën dhe organet e tjera të trupit siç kërkon Allahu i Madhëruar.

Një njeri që e përkujton Allahun Teala me gjuhë, zemër dhe trup, e ka kryer detyrën e falënderimit kundrejt Tij.

LUTJE QË KA SUGJERUAR I DËRGUARI I ALLAHUT (A.S.)

I Dërguari i Allahut, (a.s.), ka njoftuar se dhikri më i mirë është **la ilahe illallah**, ndërsa lutja më e mirë është **el-hamdulillah**.

Kurani Fisnik fillon me **"elhamdu lillahi rabbi'l-alemin"**, domethënë, falënderimi i përket Allahut, i Cili është Zoti i botëve. Kjo, siç tregon atë që thamë më lart, tregon edhe se çdo punë duhet të fillojë me falënderim ndaj Allahut Teala.

Çdo gjë që marrim në dorë, mbi të cilën ecim, të cilën e shohim me sy dhe të cilën e dëgjojmë me veshë, nuk është e jona. Madje, edhe dora që i mban këto gjëra, këmba që ecën mbi to, syri që i shikon dhe veshi që i dëgjon, nuk është i yni.

Gjithë këtomirësi që i kemipadhënë asnjë grosh, e bëjnë të domosdoshëm falënderimin ndaj Allahut Teala.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), na ka njoftuar se ndryshimi ndërmjet atij që e përkujton Allahun Teala me atë që nuk e përkujton, është si ndryshimi i të gjallit me të vdekurin.

I Dërguari i Allahut (a.s.), kërkon që edhe ne të lutemi si Ai. Prandaj na ka mësuar shumë lutje dhe dhikër:

"Allahumme einni ala dhikrik ve shukrik ve husni ibadetik! O Zot! Më ndihmo të të përkujtoj, të të falënderoj për mirësitë dhe të të adhuroj në mënyrën më të mirë!"

Pejgamberi (a.s.), na këshillon ta falënderojmë Allahun Teala duke thënë **elhamdulillah** pasi të hamë apo të pimë diçka.

Gjithashtu na sugjeron që ta falënderojmë:

- Kur të veshim ndonjë rrobë, si këmishën, trikon, këpucët etj.

- Kur dëgjojmë ndonjë lajm që na gëzon.

- Kur shpëtojmë nga një vështirësi.

- Kur takojmë ndonjë njeri që është në vështirësi e halle.

- Kur shohim ndonjë gjë që e duam dhe na pëlqen.

Thënë me fjalë të tjera, i Dërguari i Allahut (a.s.), na sugjeron ta falënderojmë Allahun Teala dhe ta përkujtojmë kur na jep ndonjë mirësi. Në këtë mënyrë, e kryejmë detyrën e falënderimit që kemi kundrejt Zotit (xh.xh.).

Durimi në vështirësi është një mirësi, por edhe falënderimi kur gëzohemi është një gjë e tillë.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), na sugjeron ta përmendim dhe ta falënderojmë Allahun Teala në çdo moment.

Për shembull, kur të shtrihemi në shtrat, na këshillon të themi: **"Bismikellahumme ahja ve emut. O Zot! Me emrin Tënd vdes edhe ngjalletm."**

Ndërsa, kur të zgjohemi, na mëson të lutemi: **"El-hamdu li'l-lahi'l-ledhi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhi'n-nushur. Falënderimi i takon Allahut, që na ngjalli pasi na bëri të vdekur. Ai do na ringjallë dhe do na tubojë në audiencën e Tij."**

I Dërguari i Allahut, (a.s.), na ka njoftuar se Allahu Teala kënaqet kur robi i Tij thotë: **Subhanallahi ve bihamdih**. Pohoj se Allahu është larg cilësive që nuk i kanë hije madhështisë së Tij dhe e falënderoj Atë.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), gjithashtu na njofton se njeriu fiton shumë sevape kur pas namazit thotë tridhjetë e tri herë **subhanallah, el-hamdu li'l-lah dhe Allahu ekber**.

Falënderimi e lartëson njeriun

Falënderimi dhe lavdërimi ndaj Allahut Teala është një detyrë që engjëjt vazhdimisht e kryejnë me gjithë dëshirë. Kurani Fisnik na lajmëron se engjëjt që mbartin Arshu'l-A'la-në dhe engjëjt që gjenden përreth arshit, e lavdërojnë dhe e falënderojnë Allahun e Madhëruar.

Kur njeriu e lavdëron dhe e falënderon Zotin (xh.xh.), pothuajse zhvishet nga cilësitë njerëzore, shndërrohet në engjëll dhe i afrohet mëshirës së Tij.

Ata që e falënderojnë Allahun siç duhet ndërmjet robërve të Tij, janë shumë të pakët. Kjo tregon vlerën e fatlumëve që e falënderojnë Allahun Teala dhe fatkeqësinë e atyre që nuk e falënderojnë Atë.

Të gjithë duhet të mendojmë për rëndësinë dhe vlerën e mirësive që zotërojmë dhe ta falënderojmë Allahun Teala për ato mirësi.

Ndoshta njeriu e falënderon pak Allahun (xh.xh.), ngaqë shikon ata që notojnë në mirësi dhe mendon se atij nuk i është dhënë shumë.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), na këshillon të mos brengosemi duke parë ata që janë më lart nesh nga aspekti i pasurisë dhe i krijimit, por të kthehemi e të shohim ata që janë më poshtë dhe në këtë mënyrë, të kuptojmë vlerën e mirësive që kemi.

Thënë ndryshe, ne duhet ta falënderojmë Allahun Teala për mirësitë që na ka dhënë, qofshin të pakta apo të shumta. Sepse ai që nuk falënderon për mirësitë e pakta, nuk falënderon edhe për mirësitë e shumta.

Kur humbin disa mirësi që duken si të pavlefshme, kup-tohet më mirë se sa mirësi të mëdha kanë qenë ato.

Kur i Dërguari i Allahut, (a.s.), hante ndonjë gjë, e falënderonte Allahun duke thënë:

"Falënderimi i takon Allahut që na ka dhënë për të ngrënë e për të pirë, që e ka bërë të lehtë gëlltitjen e ushqimit dhe që e ka mundur daljen e tij." Në këtë mënyrë, na e ka kujtuar se edhe tretja dhe dalja e ushqimit është një mirësi e madhe.

Të gjithë duhet të mendojmë shumë për mirësitë që kemi dhe ta kuptojmë se sa duhet ta falënderojmë Zotin (xh.xh.).

Përkujtimi i Allahut Teala duke menduar për mirësitë e Tij, është një lloj falënderimi.

PËRSE DUHET TË ARRATISEMI NGA MENDIMI?

Në themel të jetësimit të të jetuarit të cilësdo qenie njerëzore qëndron botëkuptimi mbi pozicionin dhe statusin e njeriut në botë. Botëkuptimi i njeriut formohet natyrshëm përgjatë rritjes dhe vetëdijësimit të njeriut se është një qenie tërësisht e veçantë nga pjesa tjetër e krijesave. Njeriu është njeri, pikërisht sepse mund të zgjedhë dhe zgjedhja nënkupton vendosje përballë njeriut e rrugëve, sipas të cilave ngjyrosen rrugëtimi i njeriut drejt kthimit në banesën e parëhershme. Në përputhje me zgjedhjen e bërë fillon e trazohet rrugëtimi i të jetësuarit të *modus vivendi*. Përpjekjet dhe mundimet për jetësimin e *modus vivendi*, vijnë si rezultat i pasjes së një qëllimi të lartë për t'ia mbërritur. Të jetësuarit e *modus vivendi* në përputhje me parimet e epërme, në qoftë se zgjedhja është realizuar sipas këtyre parimeve, kërkon prej njeriut një jetesë të ekuilibruar dhe në harmoni me natyrën njerëzore. Jetesa e kësaj natyre nuk e detyron njeriun të arrijë të pamundurën, pasi që prej njeriut nuk kërkohet e pamundura. Prej njeriut kërkohet të jetësojë atë që është e mundur në përputhje me mundësitë që ka njeriu. Është prej rendit të natyrshëm të gjërave dallueshmëria midis qenieve njerëzore. Kjo dallueshmëri shpërfaqet si në sferën materiale, po ashtu edhe në atë intelektuale. Dallueshmëria intelektuale çon domosdoshmërisht në jokuptimësi të njëjtë ndaj parimeve të epërme dhe një njohje jo të njëjtë të këtyre parimeve. Kësisoj, ka njerëz të thjeshtë, njerëz të ditur dhe përmbi të diturit edhe më të ditur. Duke pasur këtë lloj diferencimi në raport me

dijen, pra me njohjen e gjërave në të vërtetën e tyre, është detyrë e atyre që nuk dinë të tregojnë interes për të ditur, duke iu drejtuar atyre që dinë. Në gjithë këtë proces, ku janë të implikuar ata që dinë dhe ata që kërkojnë të dinë, pyetjet e shtruar dhe përgjigjet e marra do të vërtiten rreth atyre çështjeve të cilat nuk janë dukshëm të qarta. Është e sigurt që përgjigja do të vijë në përputhje me atë që di dhe njeh përgjigjedhësi. Natyrisht që deri në këtë pikë të çështjes që kemi ndërmendur të trajtojmë, gjërat kanë rrjedhur natyrshëm. Por ku qëndron problematika shqetësuese atëherë?

Nuk duhet të harrojmë se parimet e epërme, të zbuluara përmes zbulesës ndahen në dy kategori të mëdha, të ndërlidhura ngushtësisht me njëra-tjetrën. Nga njëra anë kemi parimet e epërme, që flasin rreth çështjeve të besimit dhe nga ana tjetër parime që shtjellojnë rregulla se çfarë duhet dhe nuk duhet zbatuar, se çfarë duhet përmbushur e nga çfarë duhet hequr dorë. Gjërat të cilat duhet përmbushur ose jo nuk qëndrojnë në të njëjtën shkallë rëndësie. Disa janë më të rëndësishme dhe disa më pak të rëndësishme, disa bazike e disa periferike. Diferencimi në rëndësi vjen e bëhet më i qartë nëpërmjet klasifikimit në këto kategori: të urdhëruara qartësisht, të pëlqyera, të lejuara, të papëlqyera dhe të ndaluara qartësisht. Çdokush që ka pranuar me zemër të pastër dhe të sigurt parimet e epërme, nuk ndërmend të vendosë në peshoren e diskutimit dhe debatit çështjet që janë tërësisht të qarta. Natyra njerëzore kërkon të marrë një përgjigje për çështje të cilat nuk janë të qartësuar plotësisht, në mënyrë që të jetë sa më afër së vërtetës së çështjes që kërkon të qartësojë, për të mos shkelur aty ku nuk duhet shkelur. Pikërisht këtu nis e përviçhet problematika e arratisjes nga mendimi.

Faqeza qëndrojnë pyetësi dhe i pyeturi. Pyetësi, duke i shkuar nga pas me këmbëngulje idesë se i pyeturi di më shumë nga ai që pyet në lidhje me çështjet që duhen qartësuar, nis e krijon një hendek midis atyre që dinë apo që konsiderohen se dinë dhe atyre që kërkojnë të dinë. Në

këtë mënyrë, fillon e kristalizohet e merr formë kasta e të diturve nga njëra anë dhe ata që presin përgjigje për çështjet që i shqetësojnë nga ana tjetër. Ata që janë më të ditur se pjesa tjetër e njerëzve dhe ata që janë më të ditur se të diturit kanë ekzistuar dhe do të ekzistojnë, përdërisa të ketë njerëz mbi sipërfaqen e Tokës, por kristalizimi dhe formimi i kastës së të diturve na përball me një problematikë jo të vogël, madje shumë të mprehtë. Krijimi i një kaste që veçon veten apo që veçohet prej atyre që kërkojnë përgjigje, nënkupton pronësi mbi dijen, edhe në qoftë se diçka e kësaj natyre nuk pretendohet në mënyrë të drejtpërdrejtë. Gjithashtu, nënkupton uniformitet brendapërbrenda kastës dhe çimentim të uniformitetit. Uniformiteti nuk mund të lejojë prezencën e një *freethinker* dhe kësaj, dashur pa dashur të ditur besohet të jenë një numër tejet i përkufizuar njerëzish nga një numër i kufizuar vendesh. Prej këndej nis e harliset tendenca e përjashtimit dhe mospranimit të interpretimit që bie ndesh me frymën uniformiste të kastës, aty ku çështjet janë interpretative dhe diskutabile. Duke u përveçuar në këtë lloj mënyre, kasta i jep të kuptojë pjesës që kërkon përgjigje se ekskluzivitetin e përgjigjes e ka vetëm kasta dhe nuk duhet dyshuar në vërtetësinë e përgjigjes, pasi që kasta është më e dijshe mbi të vërtetën e parimeve të epërme dhe kundërshtimi i kastës do të thotë kundërshtim i parimeve, meqenëse kasta e legjitimon përgjigjen nëpërmjet këtyre parimeve. Duke i shkuar nga pas kësaj mendësie, tek disa mendje fillon e përvijohet besimi i patundur ndaj vërtetësisë së përgjigjeve që vijnë nga kasta. Por nuk përfundon me kaq. Meqenëse kasta përkujdeset ekskluzivisht për këto çështje, atëherë përse duhet të shqetësohemi për të hulumtuar, kur përgjigjet na vijnë si receta të gatshme? Përse duhet të mendojmë rreth këtyre çështjeve, kur është kasta që mendon për ne? Nevoja për t'iu shmangur mendimit, për t'iu shmangur hulumtimit rrjedh nga tmerri dhe frika se mosrakordimi me uniformitetin e kastës në çështjet interpretative mund të jetë herezi. Frika dhe tmerri për t'u përballur me të tilla konfliktualitete në raport me kastën, çmonton të menduarit nga njeriu dhe sjell nënshtrimin pa kushte ndaj përgjigjeve që vijnë prej kastës. I ndodhur në këtë gjendje, ky njeri mbetet të thotë *amin* për çfarëdolloj përgjigjeje të marrë, sepse kasta është "e pagabueshme". Njeriu që noton në të tilla mendësi, bie nën varësinë psikologjike të kastës. Për çfarëdo çështjeje që e shqetëson, ai nuk orvatet të mendojë aspak dhe ndihet i çliruar nga tmerri dhe frika vetëm kur përgjigja vjen nga kasta, sepse ndihet i pasigurt dhe i dërrmuar në aftësitë e tij për të menduar dhe zgjedhur mbi një çështje interpretative. Personaliteti i tij tashmë është rrënuar paq, pasi që të menduarit e tij është në varësi të kastës dhe në këtë pikë ai nuk ndërmend të ketë asgjë të vetën, përveç bindjes pa kushte. Madje dhe gjendja e tij emocionale është në varësi të autoritetit të kastës, përdërisa ndjen frikë dhe tmerr nga kundërshtimi i kastës dhe çlirim e qetësi nga përgjigjet e kastës. Frika, ankthi dhe tmerri sesi kasta do ta përcaktojë atë që mendon ndryshe, çekuilibron psikologjinë e të varësuarit, sepse

për këtë njeri impersonal mosveprimi sipas përgjigjeve të kastës, nënkupton shkelje të shenjtërisë së parimeve të epërme. Rënia në të tillë gjendje e bën këtë njeri të ndihet sikur e gjithë bota është shembur përmbi të dhe kjo shembje rrjedh nga mendja grishëse dhe kuturisëse. Prandaj, duke shpresuar shpëtimin nga ky çekuilibrim, bie në një çekuilibrim edhe më të rëndë, dorëheqjen nga të menduarit, sepse vetëm duke u dorëhequr në mënyrë të parevokueshme nga të menduarit garantohej respekti dhe bindja ndaj misticitetit dhe shenjtërisë së kastës.

Mendjet e kësaj natyre nxitojnë të marrin dhe pranojnë përgjigje për çështjet që i shqetësojnë vetëm nga kasta që kanë përzemër dhe që nuk dyshojnë në vërtetësinë e përgjigjes së saj. Në të njëjtën kohë, nxitojnë të hedhin poshtë dhe të mos pasojnë asnjë lloj qasjeje tjetër për çështje të caktuara, duke shfaqur qartësisht impersonalitetin e tyre në raport me dijen dhe janë të tilla mendje impersonale, hermetike, konservuese burim konfliktualitetesh. Janë burim konfliktualitetesh, sepse atë sferë të çështjeve që urtësia e të Urtit e ka lënë të diskutueshme, përpiqen ta standartizojnë dhe uniformizojnë me të njëjtat përmasa dhe ngjyra për të gjithë njerëzit, pa i marrë fare në konsideratë rrethanat dhe gjendjen në të cilat jeton njeriu. Kështu, përkundër gjerësisë dhe universalitetit të parimeve të epërme, cilësi që na ftojnë pandalshëm për të menduar rreth urtësive që përcjellin, mendjet e varësura kthehen në kategori operacionale dhe mekanicistike, pra në vatra të vdekjes së mendimit. Kjo kategori mendjesh hermetike, që nuk zotëron asnjë mendim autentik, mund ta etiketojë si deviator edhe një anëtar të kastës që mund të japë një përgjigje ndryshe nga kasta, sepse kjo ishte fryma sipas së cilës u frymuan këto mendje. Tmerri dhe frika e mospërnjështimit të mendimit personal me atë të kastës, shpërftyrojnë personalitetin e njeriut deri në nivelin e një automati. Kjo gjendje i siguron kastës me apo pa dashjen e saj, dominancë dhe privilegje në raport me të tilla mendje. Nuk duhet të harrojmë se edhe kasta ndihet e shqetësuar dhe e frikësuar nga mendjet grishëse, që pareshtur kërkojnë dhe hulumtojnë, aty ku kërkimi dhe hulumtimi, jo vetëm që janë të hapura për njeriun, por shtrohen si detyrë ndaj çdokujt që rreh të thellohet në urtësinë e zbulesës. Kjo frikë e kastës ndaj mendjes grishëse, e detyron atë të dashurojë mospraninë e të menduarit tek njeriu, sepse vetëm kështu nuk preket ekskluziviteti i kastës mbi njohjen e parimeve të epërme. Nga gjithësa shtruan më sipër, si problematikë nuk ndërmendim rrënimin e autoritetit të njerëzve të ditur. Njerëzit kanë nevojë të pashtershme për njerëzit e ditur, sikundërse të diturit kanë nevojë të pashtershme për më të diturit. Dija qëndron e hapur ndaj gjithkujt, në çdo kohë dhe në çdo vend dhe si e tillë, nuk mund të shndërrohet në pronë private të një kaste të caktuar. I fundmi që dëgjon dijen e transmetuar, mund ta kuptojë më mirë sesa ai që e transmeton. Nuk duhet rrënuar autoriteti i njerëzve të ditur. Duhet rrënuar miti mbi pronësinë ekskluzive të kastës përmbi të menduarit.

*"Çdo shpirt do ta shijojë vdekjen.
Shpërblimet do t'u plotësohen
vetëm në Ditën e Kiametit;
kushdo që shpëton nga zjarri i Xhehenemit
dhe hyn në Xhenet, ai ka fituar.
Ndërsa jeta e kësaj bote
është vetëm kënaqësi mashtruese."
(Al 'Imran, 185)*

FITUESIT — dhe — HUMBËSIT

All Riza Temel

Dëshira më e madhe e njeriut, i cili vjen në këtë botë për t'u sprovuar, është të fitojë, ndërsa frika e tij më e madhe është të humbasë. Njerëzit përpiqen të fitojnë, të mbrojnë atë që kanë fituar, ose të fitojnë përsëri atë që kanë humbur. Në këtë botë, fitimi dhe humbja janë përkrah njëra-tjetrës. Edhe fitimi apo humbja e botës tjetër, realizohet në këtë botë.

Në Kuranin Kerim, fjala e përdorur në mënyrë të përgjithshme për fitimin, i mirë apo i keq qoftë, është **"kesb"**. Ndërsa për fitimin që shpreh përfitim ose sukses, përdoret fjala **"feuz"**. Për të shprehur humbjen, përdoret

fjala **"husran"**. Fitimi dhe humbja finale, ndahet në tri pjesë. Të fitosh ose të humbësh vetëm këtë botë, vetëm në botën tjetër ose në të dyja... Për fitimin e të dyjave, përdoret termi **"feuz-i adhim** ose **feuz-i mubin"**, ndërsa për humbjen e të dyjave, përdoret **"husran-i mubin"**.

Megjithëse çdokush punon me shpresën për të fituar ose me frikën për të mos humbur, ndërmjet njerëzve nuk ka përputhshmëri në botëkuptimin e çështjes, se cili është fitimi apo humbja e vërtetë. Vlerësimet e ndryshme vijnë si shkak i besimeve dhe pikëpamjeve të ndryshme. Ndërkohë që, për ata që i besojnë Allahut dhe Ditës së

Gjykimit, fitimi i vërtetë është kënaqësia e Allahut dhe arritja e lumturisë së përvetshme, për ateistët, synimi kryesor është arritja e të gjitha mirësive dhe shijeve të kësaj bote. Allahu ia jep të plotë shpërblimin e punës atij që punon për diçka dhe nuk i bën padrejtësi askujt. **“Kush ka bërë ndonjë të mirë, qoftë sa një thërmijë, do ta shohë atë e kush ka bërë ndonjë të keqe, qoftë sa një thërmijë, do ta shohë atë.”** (Zelzele, 7-8.)

Meqenëse të fitosh dhe të ruash fitimin është diçka themelore, fitimi i vërtetë, është fitimi i të përvetshmes, sepse ato që nuk janë të përvetshme, do të humbasin një ditë. Në bazë të kësaj, fitimet që kemi vetëm prej kësaj bote, në fund do të zhduken. Dhe fitimet që janë të destinuara të humbasin, kthehen në dhimbje e pendesë. Humbja mbas fitimit, është shumëfish më e dhimbshme se mosfitimi. Padyshim se hidhërimi i atij që i vdes fëmija, nuk është i njëjtë me hidhërimin e atij që nuk ka fare fëmijë. Qerpiçi i përhershëm është më i vlefshëm se floriri i përkohshëm. **“Gjithçka që keni ju, është e përkohshme, ndërsa ajo që ndodhet tek Allahu, është e përhershme...”** (Nahl, 96.)

Të japësh të përhershmen dhe të marrësh të përkohshmen, nuk është zgjuars. Përfitimet e kësaj bote janë gjëra të çastit. Ata që nuk shohin të ardhmen me sytë e mendjes, vrapojnë pas çasteve që kanë para hundës. Nëse para një fëmije do të vendosej një grusht me karamеле dhe një grusht me flori, padyshim se nuk do të zgjidhte floririn, por karamelet. Kur mendja zhvillohet, e dallon më qartë se çfarë është më e dobishme dhe më e përhershme. **“Vërtet që jobesimtarët e duan jetën e këtushme dhe nuk e përfillin një Ditë të vështirë, që do t’u vijë.”** (Insan, 27) Në përgjithësi, kafshët nuk kanë shqetësime për të ardhmen. Ato jetojnë në mënyrë ditore. Një kâ, i cili shkon tek kasapi duke ndjekur një tufë bari, nuk e kupton se po shkon drejt vdekjes. Megjithatë, tek disa kafshë ekziston ndjenja e së ardhmes. P.sh., bletët dhe milingonat depozitojnë ushqim për të ardhmen. Kjo ndjenjë është një frymëzim hyjnor.

Ata që nuk e llogarisin të ardhmen, mundohen të shpëtojnë vetëm çastin. Por të gjitha përpjekjet e tyre janë vetëm për një botë disaditëshe. **“A ju premton ai që, kur të vdisni e të bëheni pluhur dhe eshtra, do të ringjallen në vërtetë? Sa premtim qesharak që është! Nuk ka jetë tjetër përveç jetës së kësaj bote, ne jetojmë e vdesim e nuk do të ringjallemi më.”** (Mu’minun, 35-37.)

Njeriu i mençur nuk mashtrohet me diçka, fundi i së cilës është asgjëja. Por përpjet që të vdekshmen tabëjë të përvetshme. Ai është i vetëdijshëm se, edhe nëse e zotëron të gjithë botën, një ditë gjithçka do ta lërë pas

dhe do të shkojë, duke e ditur se fitimi i tij i vërtetë është ai i botës tjetër. Sa bukur e thotë Mevlana:

“Syri me dhë do të mbushet në varr, a ke dritë që ta ndriçosh varrin? Kur dora dhe këmba të shkojë, a ke krahë që shpirti yt të fluturojë? Kur ky shpirt shtazor të mos mbetet më, a ke një shpirt të përvetshëm që ta zëvendësosh atë? Në këtë botë ke rroba dhe u pasurove. Po nëse ikën nga kjo botë, si do t’ia bësh?..”

“Sigurisht, ata që nuk shpresojnë se do të takohen me Ne, që janë të kënaqur me jetën e kësaj bote, duke gjetur prehjen në të dhe që janë të pavëmendshëm ndaj shenjave Tona, do të kenë si vendstrehim zjarrin, për atë që kanë bërë.” (Junus, 7-8.)

Të gjitha fitimet që nuk kanë lidhje me botën tjetër, në vetvete nuk janë shkak lumturie, por fatkeqësie. Fitimi që është larg Allahut dhe llogarisë së hallallit, e shkatërron edhe këtë botë edhe botën tjetër. Ajo që e kthen botën tuaj në xhehenem, është gara për fitim haram. Këto lloj fitimesh janë si lënda djegëse e xhehenemit

edhe në këtë botë, edhe në botën tjetër. **“Ata që grumbullojnë ar dhe argjend dhe nuk e shpenzojnë për hir të Allahut, paralajmëroji me dënim të dhembshëm. Do të vijë dita, kur (thesaret e mbledhura) do të digjen në zjarrin e Xhehenemit dhe me to do të damkoset balli, anët dhe shpina e tyre e do t’u thuhet: ‘Kjo është ajo që keni grumbulluar për veten; pra, shijoni atë që grumbulluat!’**” (Teube, 34-35)

Për atë që i beson Allahut dhe Ditës së Gjykimit nuk mund të flitet për humbje. Edhe nëse vuan në këtë botë, lumturia e jetës së përvetshme e bën që t’i harrojë të gjitha dhimbjet. Kurse ai që nuk i beson Allahut dhe botës tjetër, sado i lumtur të jetojë në këtë botë, kur të përballet me fatkeqësinë e përvetshme do t’i harrojë të gjitha shijet e përkohshme. Pastaj do të thotë: **“Ah sikur të isha dhé”**. Dhe punët e tij, që mbështeteshin në mohim, do të kthehen në shkak hidhërimi: **“...Kështu, Allahu do t’ua tregojë veprat e tyre si burim hidhërimi...”** (Bekare, 167.)

“Ditën, kur ata që kanë mohuar do të vihen para Zjarrit (do t’u thuhet): ‘Ju keni shfrytëzuar gjithë të mirat në jetën tuaj tokësore dhe jeni kënaqur me to, ndërsa sot do të ndëshkoheni me dënim poshtërues, sepse keni qenë arrogantë në Tokë pa kurrfarë të drejte dhe nuk i jeni bindur Allahut!’” (Ahkaf, 20.)

Botëkuptimi i fitimit dhe humbjes, dobisë dhe dëmit ndryshon nga njeriu në njeri. E thamë se kjo ndryshon në bazë të besimit dhe pikëpamjeve. Ai që fiton duke mashtruar të tjerët, pandeh se ka dobi prej kësaj. Ai që

“Kush ka bërë ndonjë të mirë, qoftë sa një thërmijë, do ta shohë atë e kush ka bërë ndonjë të keqe, qoftë sa një thërmijë, do ta shohë atë.”

fiton në kumar, kujton se është me fat. Ata pandehin se vdekja është humbje e përjetshme, ndërsa të jetojnë çastin apo tre ditë më shumë, e pandehin si fitim të madh. Ky është botëkuptimi i mohuesit të Allahut. Kurse besimtari e konsideron veten të fituar, kur ndihmon të tjerët të fitojnë, madje edhe kur jep jetën, nëse është nevoja. Në lidhje me këtë botëkuptim, po japim një tablo shumë domethënëse:

Katër muaj pas luftës së Uhudit, kryetari i fisit të Beni Amirit, Ebu Bera, erdhi tek Pejgamberi (a.s.), me dhurata të ndryshme. Mirëpo, për shkak se ishte idhujtar, i Dërguari i Allahut nuk ia pranoi dhuratat. Pejgamberi (a.s.), i propozoi atij të bëhej mysliman. Por Ebu Bera, nuk mbajti një qëndrim të qartë. Megjithatë, i kërkoi Pejgamberit (a.s.), të dërgonte në fisin e tij një njeri për t'u mësuar fenë.

Megjithëse i pasigurt, Pejgamberi (a.s.), u dërgoi atyre dyzet (sipas një transmetimi tjetër shtatëdhjetë) mësuës. Midis këtyre ishte edhe Haram b. Milhan, të cilin shokët e tij e dërguan si pararojë.

Kur u afrua tek fisi i Beni Amirit, tha: "Ju kam sjell lajme. Unë jam i dërguari i Pejgamberit tek ju. Më jepni siguri jete që të flas me ju." Ata i premtuan siguri dhe ai duke thënë shehadetin, filloi t'i ftojë në Islam. Gjatë ftesës, dikush nga pas e qëllloi me heshtë, e cila iu ngul në kurriz dhe i doli nga gjoksi. Në momentin kur heshta iu ngul në trup, tha: *"Allahu Ekber! Beto hem në Zotin e Qabes, ngadhënjeva!"* Pastaj ngjau duart me gjakun që po i gufonte nga trupi dhe me to fërkoj fytyrën dhe kokën. Pas kësaj tha këto fjalë për shokët që ishin pas: *"Njoftoni vëllezërit tuaj se ne u takuam me Zotin tonë. Ai është i kënaqur prej nesh dhe ne prej Tij".*

Padyshim se botëkuptimi i sahabit, i cili tha "ngadhënjeva" kur u guajti me heshtë dhe botëkuptimi i atij që thotë "ndihmë", nuk është i njëjtë. Sipas njerit, të japësh jetën e përkohshme në rrugë të Allahut dhe të arrish lumturinë e përjetshme, është fitimi më i madh, ndërsa sipas tjetrit, vdekja është humbja e përjetshme.

Në ditët tona, në njoftimet mortore, përdoret shprehja, *"humbi jetën"*. Por në fakt, nuk është humbje, përkundrazi, këtu bëhet fjalë për lidhje të jetës së përkohshme me jetën e përjetshme dhe arritje të pavdekësisë...

Le ta dëgjojmë prej Zotit tonë se çfarë është fitimi dhe shpëtimi i vërtetë:

"Çdo shpirt do ta shijojë vdekjen. Shpërblimet do t'u plotësohen vetëm në Ditën e Kiametit; kushdo që shpëton nga zjarri i Xhehenemit dhe hyn në Xhenet, ai ka fituar (gjithçka që mund të dëshirohet). Ndërsa jeta e kësaj bote është vetëm kënaqësi mashtruese." (Al 'Imran, 185.)

Allahu na bëftë prej atyre që arrijnë fitimin dhe shpëtimin e vërtetë!

Amin!..

Prof. dr. Ramazan Alltëntash

UNITETI I FORMË

Fjala ibadet ka kuptimet bindje, nderim, përlulje nënshtrim dhe adhurim ndaj Allahut. Në kuptimin e ngushtë, termi ibadet përkufizohet si tërësia e veprimeve të bëra në kohë dhe vende të caktuara, për të shprehur bindjen dhe dashurinë ndaj Allahut. Në këtë kategori përfshihen ibadete të tilla, si: abdesti, namazi, agjërimi, haxhi, zeqati, të cilët realizohen në kohë dhe vende të caktuara. Nga ana tjetër, termi ibadet, përveç riteve të lartpërmendura përfshin çdo veprim legjitim të njeriut, që bëhet për hir të Allahut. Në këtë këndvështrim, ibadeti është kryerja e urdhëresave hyjnore dhe distancimi i plotë nga ndalesat. Shembulli më i thjeshtë i këtij lloji ibadeti janë sjelljet sociale, si: buzëqeshja dhe përhëdetja midis myslimanëve, ndihma për të varfrit, heqja e pengesave dhe papastërtive nga rruga, paqëtimi midis të zemëruarve etj. Këtë kuptim të ibadetit Allahu e shpreh kështu në Kuran: ***"Në të vërtetë, namazi im, kurbani im, jeta ime dhe vdekja ime, i përkasin vetëm Allahut, Zotit të botëve."*** (En'am, 162.) Duke u nisur nga ky ajet, mund të themi se ibadetet në Islam nuk janë të kufizuara në forma dhe simbole të caktuara. Prej nesh kërkohet që ta shndërrojmë gjithë jetën e kësaj bote në ibadet. Në kuptimin e ngushtë dhe të gjerë, ibadeti përfshin të njëzetekatër orët e myslimanit. Nga ky këndvështrim, njeriu ose është në bindje ose në mosbindje ndaj Allahut.

Sipas sistemit islam, të gjitha krijesat pa përjashtim janë përgjegjëse për kryerjen e ibadeteve. Midis këtyre krijesave, e vetmja që zotëron vullnet të lirë është njeriu. Njeriu është i lirë të zgjedhë në hapësirën ku Allahu e ka bërë përgjegjës. Siç është i lirë në zgjedhjen e besimit, është i lirë edhe në kryerjen apo jo të ibadeteve. Për çdo gjë që do të bëjë, do të gjykohej. Nëse nuk do të ishte kështu, shpërblimi, mëkati, Xheneti dhe Xhehenemi do të ishin të pakuptimtë. Të gjitha krijesat e tjera të gjalla dhe jo të gjalla, si dielli, hëna, yjet, planetet, malet,

IS DHE PËRMBAJTJES NË IBADETE

kafshët janë të detyruara në ibadetin e tyre.

Ibadeti në kuptim e ngushtë, është i lidhur ngushtë me aspektin formal dhe zyrtar të fesë. Forma në ibadet luan rolin e enës që ruan ujën. Nga kjo pikëpamje, ruajtja dhe respektimi i formës është e rëndësishme. Formën e ibadeteve e ka caktuar Allahu. Askush nuk ka të drejtë të shtojë apo t'i pakësojë ibadetet. Në lidhje me këtë, Allahu në Kuran shprehet: ***"Ne kemi caktuar për çdo popull rregulla fetare, sipas të cilave ata shkojnë, prandaj mos lejo kurrësi (o Muhamed) që të diskutojnë me ty për atë çështje."*** (Haxh, 67.) Forma e ibadeteve është përcaktuar nga shpallja hyjnore dhe praktikuar nën kujdesin e Pejgamberit (a.s.). Pejgamberi (a.s.), në lidhje me namazin thotë: ***"Faluni siç falem unë."*** (Buhari, Ezan, 18.) kurse në lidhje me haxhin thotë: ***"Merreni prej meje mënyrën e bërjes së haxhit"*** (Nesai, Menasik, 220.) Prandaj si myslimanë, jemi përgjegjës për kryerjen dhe pasqyrimin në jetë të ibadeteve sipas Kuranit dhe Sunetit.

Në ibadete, po aq sa forma është e rëndësishme edhe përmbajtja. Nëse njëra nga këto dy përmasa të ibadetit neglizhohet, atëherë ibadeti nuk e realizon dot qëllimin e vet, i cili është përsosja shpirtërore dhe morale. Shpirtin e ibadetit e përbën qëllimi i pastër, sinqeriteti, përqendrimi, qetësia, kujdesi dhe devotshmëria ndaj ibadetit. Myslmani duhet ta dallojë ibadetin nga zakoni dhe kjo arrihet përmes qëllimit të pastër. Qëllimi dhe sinqeriteti janë shpirti i të gjithë ibadeteve. Prandaj duhet qëndruar larg syfaqësisë, shtirjes dhe veprimeve që i shndërrojnë ibadetet në zakon, sepse të gjitha këto ulin në minimum shpërblimin që mund të përfitohet prej tyre. Ajeti: ***"Tek Allahu nuk arrin as mishi, as gjaku i tyre, por arrin përkushtimi juaj"*** (Haxh, 37), thekson pikërisht rëndësinë e sinqeritetit dhe çiltërsisë në ibadete. Edhe Hadithi i Pejgamberit (a.s.): ***"Sa agjërues ka që prej agjërimit nuk përfitojnë asgjë përveç etjes***

dhe urisë" (Ibn Maxhe, Sijam, 21.), thekson të njëjtën gjë. Këto dhe shumë porosi të tjera na tërheqin vëmendjen për përmasën kauzale të ibadeteve. Myslmani mund ta arrijë shkallën e ihsanit vetëm përmes përsosmërisë në ibadete. Kjo i jep atij ndjesinë e të qenit vazhdimish me Krijuesin e gjithësisë.

Rreziku më i madh i ibadeteve është shirku. Prandaj myslimani duhet të jetë shumë i kujdesshëm në zbatimin e ibadeteve, në mënyrë që të mos i ndotë ato me shirk. Ajeti kuranor: ***"Kush shpreson takimin me Zotin e vet, le të bëjë vepra të mira dhe të mos i shoqërojë askënd në adhurim Zotit të vet!"*** (Kehf, 110.), thekson kujdesin dhe rëndësinë e njësimi të Allahut në ibadete. Vetëm në këtë mënyrë ibadeti mund ta luajë rolin e tij për përmirësimin moral dhe shpirtëror të individit. Ibadeti është i plotësuar, kur realizohen të dyja përmasat e tij që përmendëm më lart; nëse njëra nga përmasat neglizhohet, atëherë ibadeti mbetet i mangët. Prandaj është shumë i rëndësishëm gërshtimi i këtyre dy përmasave.

Ibadetet e pjekin dhe përsosin njeriun nga ana morale dhe shpirtërore. Siç thotë Imam Gazaliu, Islami i personit nuk shfaqet vetëm në namaz dhe agjërime, por edhe në vlerat morale. Kjo arrihet duke qenë i kujdesshëm në respektimin e të dy përmasave të ibadetit. Çdo mysliman duhet të dijë mirë domethënien dhe urtësinë e ezanit, abdestit, namazit, zeqatit, agjërimit dhe të gjitha riteve të tjera fetare, të përcaktuara qartë. Prandaj dijetarët kanë shkruar libra të shumtë në lidhje me urtësitë e ibadeteve. Ata që janë të vetëdijshëm për ibadetin në kuptimin e gjerë të tij, mund të ndryshojnë botën për mirë.

Sa mirë për ata që e kanë mbushur jetën plot me ibadet dhe përpiqen ta shndërrojnë botën në lulishte ibadeti!

Sulbe të zgjedhura

Alban Gorishti

CILËSITË e besimtarit

Në botën, në të cilën jetojmë sot, ku shumë situata janë përmbysur, shumë rregulla janë thyer dhe shumë të tjera janë kuptuar sipas ligjit të më të fortit dhe ku padyshim karakteri njerëzor, duke përfshirë dhe atë moral, është në-përkëmbur, del në pah një karakter, të cilin nuk e ndryshkin dot kohërat dhe nuk e kompromentojnë dot situatat.

Vërtet, këto cilësi e bëjnë këtë karakter si ajo lulja e bukur me erë të mirë, e cila dallon në mesin e shumë të tjerave, ku ndoshta të gjithë që e shohin e lakmojnë, por shumë pak marrin mundimin ta rrisin në kopshtin e tyre. Dhe, padyshim se kjo lule aromatike shëmbëllet në cilësitë dhe karakterin e myslimanit të vërtetë. Sa më larg të qëndrojnë një popull apo shoqëri nga sjellja e mirë dhe sa më afër të jenë bijtë e tij nga sjellja e ulët, aq më shumë do të vuajë ai popull nga poshtërimi dhe mungesa e lumturisë.

Islami, si fe gjithëpërfshirëse përkujdeset plotësisht për atë që i bën dobi individit dhe shoqërisë. Pejgamberi (a.s.), një herë e ka krahasuar besimtarin me bletën dhe ka thënë: *"Shembulli i besimtarit është sikurse shembulli i bletës! Ha atë që është e pastër (e mirë, hallall), prodhon atë që është e pastër, qëndron (në lule) dhe nuk e thyen e as nuk e shkatërron."* (Hadithi hasen, Sahihu Xhami'a 5847, Albani). Ndërsa në një vend tjetër, e ka krahasuar atë me palmën. Profeti, (a.s.), thotë: *"Shembulli i besimtarit, është si shembulli i një peme, të cilës nuk i bien gjethet."* Të gjithë të pranishmit filluan të përmendin emrat e pemëve që gjendeshin në shkretëtira dhe lugina. Abdullah ibn Umer tregon: *"Në atë çast, ma diktoi zemra se ajo pemë është palma (hurma arabe). Unë u mata disa herë ta them, por prezenca dhe autoriteti i figurave më të shquara të Islamit më bëri me turp. Kur të gjithë heshtën dhe nuk e gjetën dot, i Dërguari i Zotit, (a.s.), tha: "Ajo pemë është palma."*

Allahu i Lartësuar thotë në Kuran: ***"Pasha shpirtin dhe për Atë që e ka përsosur, duke ia bërë të njohur atij të keqen e të mirën! Vërtet, kushdo që e pastron shpirtin, do të shpëtojë, ndërsa kushdo që e shtyp atë (me punë të këqija), do të dështojë."*** (Shems, 7-10)

Padyshim që këto sjellje e cilësi e kanë shoqëruar besimtarin që në zanafillën e krijimit të tij dhe po ashtu në popujt e mëparshëm, siç na tregon Allahu në Kuran: ***"Muhamedi është i Dërguari i Allahut. Ata që janë me të,***

janë të ashpër ndaj jobesimtarëve e të mëshirshëm midis tyre. I sheh ata si përkulen dhe bien në sexhde, duke kërkuar dhuntinë dhe kënaqësinë e Allahut. Në fytyrat e tyre shihen shenjat e sexhdes. Ky është përshkrimi i tyre në Teurat. Ndërsa në Ungjill, shembulli i tyre përshkruhet si një farë e mbjellë që lëshon filiza e forcohet e pastaj ngrihet e fortë me kërcellin e vet, duke i gëzuar mbjellësit. (Kështu përshkruhen ata) me qëllim që, nëpërmjet tyre, Ai t'i zemërojë mohuesit. Për ata midis tyre që besojnë dhe kryejnë vepra të mira, Allahu ka premtuar falje dhe shpërblim të madh." (Fet'h, 29.)

Të gjithë njerëzit kërkojnë lumturinë në këtë botë, por vetëm besimtarët e kërkojnë atë në të dyja botët. Të gjithë e kërkojnë, por vallë a e arrijnë? Për ta arritur, duhen ndjekur rrugët që të shpien tek ajo dhe të mos ketë devijim prej tyre. Prej këtyre rrugëve, veçanërisht për besimtarin, është të qenët modest (i thjeshtë) me njerëzit dhe i përlurur ndaj Krijuesit dhe ligjeve të Tij. Njeriu e kërkon lumturinë dhe rrizkun gjatë gjithë jetës së tij dhe shpeshherë me gjëra apo cilësi, që ai mendon se do t'i japin lumturinë dhe mirësinë, duke ngatërruar virtytin me vesin sidomos në shoqërinë e sotme ku është përmbysur ky ekulibër dhe ku virtyti kuptohet më shumë si dobësi. Duke harruar ky njeri se Allahu e ka krijuar në formën më të bukur: ***"Në të vërtetë, Ne e krijuam njeriun në trajtën më të përkryer..."*** (Tin, 4.) me cilësitë dhe virtytet më të mira dhe nuk e ka lënë atë të painformuar rreth këtyre cilësive, por i ka dërguar atij profetë, që ta udhëzojnë drejt këtyre virtyteve **(2:213): Dikur, të gjithë njerëzit përbënin një bashkësi të vetme. Pastaj Allahu u dërgoi profetët me lajme të mira dhe paralajmërime. Bashkë me ata, Ai zbriti edhe Librin me të vërtetën, për t'i gjykuar njerëzit në çështjet për të cilat nuk pajtoheshin. Mirëpo, njerëzit u grindën midis tyre, pasi u erdhën shenjat e qarta, nga zilia që kishin për njëri-tjetrin."** (Bekare, 213.)

Në Kuran po ashtu, thuhet: ***"Se ti (Muhamedi) je me virtyte madhështore..."*** (Kalem, 4) Gjithashtu, Profeti, (a.s.), thotë: *"Jam dërguar që të përsos vetitë më të larta të moralit."*

Për cilësitë që duhet të ketë një besimtar, mund të flasim shumë dhe të përmendim shumë prej tyre dhe dobitë

e tyre; por, duke iu referuar librit të Allahut, Kuranit. Zoti i Madhëruar i përmend cilësitë e besimtarëve në dy ajete në Kuran, si dhe përfundimin e mirë të këtyre cilësive dhe zotëruesit e tyre. Në Kuran thuhet: **“Me të vërtetë, janë të shpëtuar besimtarët, të cilët janë të përlulur në namazin e tyre, të cilët shmangen nga fjalët e kota, të cilët japin zeqatin, të cilët e ruajnë nderin e tyre (nga marrëdhëniet e jashtëligjshme), përveçse me gratë e tyre ose me skllavet që kanë në zotërim -dhe, për këtë, nuk janë fajtorë, ndërsa ata që kërkojnë përtej kësaj, pikërisht ata janë shkelës (të kufijve), të cilët u përmbahen amaneteve dhe detyrimeve të marra dhe të cilët i kryejnë rregullisht faljet. Pikërisht ata do të jenë trashëgimtarë, që do ta trashëgojnë Firdeusin, ku do të qëndrojnë përjetësisht.”** (Muminun 1-11)

I Dërguari i Allahut, (a.s.), e qartësoi rëndësinë e këtyre ajeteve në një hadith, të cilin e përcjell imam Ahmedi, (Allahu e mëshiroftë), i cili thotë se i Dërguari i Allahut, alejhi salatu ue selam, ka thënë: “Mua më zbritën dhjetë ajete dhe kush punon me to hyn në xhenet”, e pastaj i lexoi ajetet e para të sures Muminun.”

Po ashtu edhe në ajetet e mëposhtme Allahu na kujton: **“Robërit e të Gjithëmëshirshmit janë ata që ecin thjesht nëpër Tokë dhe, kur të paditurit i sulmojnë me fjalë, ata përgjigjen: “Paqe qoftë!”, dhe ata që e kalojnë natën duke iu falur Zotit të tyre në sexhde dhe në këmbë; dhe ata që thonë: “O Zoti ynë, largoje prej nesh ndëshkimin e Xhehenemit, sepse, me të vërtetë, dënimi i tij është i përjetshëm e ai është vendbanim dhe vendstrehim i keq”; dhe ata që, kur shpenzojnë, nuk janë as dorëshpuar, as dorështrenguar, por i përmbahen të mesmes; dhe ata që, pos Allahut, nuk adhurojnë zot tjetër, nuk vrasin njeri, gjë që Allahu e ka ndaluar, përveçse me të drejtë dhe që nuk bëjnë kurvëri. E kush i bën këto, do të marrë gjynahe. Ndëshkimi do t'i dyfishohet në Ditën e Kiametit dhe ai do të qëndrojë përherë në këtë fatkeqësi i poshtëruar. Përrjashtim bën ai që pendohet, beson dhe punon vepra të mira. Një njeriu të tillë Allahu ia ndërron veprat e këqija në të mira. Allahu është Falës e Mëshirëplotë. Ndërsa, ai që pendohet dhe bën vepra të mira, është i kthyer krejtësisht nga Allahu. (Kështu janë) edhe ata që nuk dëshmojnë në mënyrë të gënjeshtërt e, kur kalojnë pranë kotësive, kalojnë me dinjitet; edhe ata, që, kur paralajmërohen nga shpalljet e Zotit të tyre, nuk bëhen as të shurdhër, as të verbër; edhe ata që thonë: “O Zoti ynë, dhurona nga gratë tona dhe trashëgimtarët tanë, ç'është prehe për sytë tanë dhe bëna shembull për të mirët!“. Njerëz të tillë do të shpërblehen me Xhenet të lartë për durimin e tyre dhe do të mirëpriten e do të gjejnë paqe. Aty do të qëndrojnë përherë; sa vendbanim dhe vendstrehim i mrekullueshëm që është ai!”** (Furkan 63-76.)

Një nga kuptimet e fjalës Islam është dhe nënshtrim ndaj ligjeve dhe urdhrave të Allahut, ashtu siç i nënshtrohen Atij galaktikat dhe mikrogalaktikat, ashtu edhe njeriu i logjikshëm i bindet Zotit të vet për atë që i bën dobi njeriut: **“Dhe të gjithë do t'i vijnë Rahmanit në Ditën e Gjykimit si robër...”** Dhe padyshim, nëse njeriu kërkon suksesin në këtë jetë, i mjafton t'u përmbahet këtyre vir-

tyteve morale që përmenden në këto ajete dhe, nëse ai kërkon shpëtimin në botën tjetër, ka për ta gjetur në këto pak reshta. Dhe, nëse i kërkon në të dyja, atëherë, sa rob i mirë ka për t'u bërë ky njeri.

Cilësitë e atyre që janë përmendur në ajetet e sures Muminun, ku Allahu i Madhëruar e fillon me premtimin e shpëtimit para se të përmendë cilësitë, ku rrallë e gjejmë këtë renditje në Kuran, që do të thotë se ato janë me rëndësi, janë:

1. Falja e Namazit. 2. Lënia e çdo lloj kotësie që e shpie atë në shturje dhe në mëkat.

3. Dhënia e zekatit dhe pastrimi i shpirtit. 4. Ruajtja nga imoraliteti, përveç asaj që Allahu ka lejuar. 5. Ruajtja e besës dhe mosthyerja e saj, përmbushja e premtimit dhe e marrëveshjes. 6. Dhe, përsëri, namazi, shtylla e Islamit. Dhe shikoni çfarë premtimi madhështor ka në fund: **“Ata janë trashëgimtarë të denjë, të cilët, do ta trashëgojnë (xhenetin) Firdeusin. Ata do të banojnë përherë në të.”**

Ndërsa ajetet e sures Muminun fillojnë me atë që e bën një njeri besimtar apo jo:

1. Besimi tek Allahu, përveç të cilit s'ka hyjni tjetër dhe adhurimi i Tij i vetëm, pa rival; pendimi dhe kthimi te Allahu, (subhanehu ve teala), duke u larguar nga mëkatet. 2. Lënia e kryelartësisë dhe tiranisë mbi rruzullin tokësor. Pejgamberi (sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem), ka thënë: “Allahu më shpalli që të jemi modest; që të mos mburremi dhe të mos bëjmë padrejtësi ndaj njeri-tjetrit.” 3. E falin namazin e natës, duke e plotësuar dhe duke kërkuar mbrojtje nga zjarri i xhehenemit. 4. Dhënia e lëmoshës nga pasuria e tyre, kudo që të kërkohej, i jep përparësi farefisit, pastaj jetimëve, pastaj nevojtarëve, pastaj atyre që kanë mbetur në rrugë, lypësve dhe njerëzve, duke u ruajtur nga koprancia e nga shpërdorimi. 5. Nuk vrasin njeriun pa faj. 6. I largohen imoralitetit. 7. Largimi nga dëshmia e rrejshme. 8. Dinjiteti i lartë i tyre përpara gjërave të ulëta e të vogla. 9. Meditimi në argumentet e Allahut, shkak për forcimin e bindjes në fuqinë e Allahut, ku thotë i Lartësuar: **“A nuk e meditojnë ata Kuranin apo në zemrat e tyre ka mbulesë?”** 10. Kujdesi për edukimin e familjes së tyre nëpërmjet lutjes. 11. Shembulli i mirë që ata lënë.

Dhe si u përgjigjet Zoti i Madhnueshëm atyre: **“Njerëz të tillë do të shpërblehen me Xhenet të lartë për durimin e tyre dhe do të mirëpriten e do të gjejnë paqe. Aty do të qëndrojnë përherë; sa vendbanim dhe vendstrehim i mrekullueshëm që është ai!”**

Dhe përfundimi i të tillëve. Allahu (subhanehu ve teala), thotë: **Thuaj (o Muhamed!): “A doni t'ju tregoj për gjëra më të mira se ato? Për ata që janë të devotshëm, te Zoti i tyre do të ketë kopshte, nëpër të cilat rrjedhin lumenj dhe ku do të banojnë përgjithmonë. Aty do të kenë bashkëshorte të pastra dhe kënaqësi nga Allahu”. Allahu i vrojton robërit e Vet që thonë: “Zoti ynë! Me të vërtetë kemi besuar, andaj na i fal gjynahet tona dhe na ruaj nga dënimi i zjarrit!”, që janë të durueshëm, të sinqertë, të devotshëm në adhurimin e Allahut; që japin lëmoshë dhe që kërkojnë faljen e gjynaheve para agimit.** (Ali Imran, 15-17.)

Dhe lutja e fundit është për Allahun, Zotin e Botëve.

LËNGJET E GAZUARA DËMTOJNË TRURIN

Nëse konsumoni rregullisht lëngje të gazuara, truri juaj do të përjetojë disa ndryshime negative, paralajmërojnë shkencëtarët.

Një studim i ri, ka treguar se pirja e shpeshtë e lëngjeve të gazuara çon deri te hiperaktiviteti dhe ndryshimet e proteinave në tru. Ekspertët thonë se ndryshime të ngjashme ndodhin edhe te sëmundjet, si karcinoma apo sëmundja Alzheimer.

Edhe pse studimi është realizuar te minjtë, shkencëtarët australianë besojnë se sheqeri në

pijet e gazuara ka veprim shumë të ngjashëm edhe mbi shëndetin njerëzor.

“Në shumicën e shoqërive perëndimore është shqetësuese rritja e sasisë së konsumimit të lëngjeve të gazuara. Shumë njerëz marrin sasi të mëdha kalorish me këto pije. Studimi ynë tregon se lëngjet e gazuara nxisin ndryshime në tru”, ka thënë njëri nga studiuesit. Duke u bazuar në rezultatet e tyre, studiuesit rekomandojnë që të pihet sa më shumë ujë, e sa më pak pije të gazuara.

GJUHA E FYTYRËS

Kur sheh një puçërr në fytyrë, në vend që të ankohesh siç bën gjithmonë është më mirë të pyesësh veten, përse pikërisht aty. Sipas mjekësisë kineze çdo zonë korrespondon me një organ të trupit.

Hunda: Nëse ajo është e skuqur, pankreasi nuk është mirë. Ndoshta e ke ekzagjeruar me pijet. Nëse lëkura anës hundës është e thatë, atëherë është faji i kapsllëkut.

Mjekra: Puçrrat e shpeshta në këtë zonë tregojnë intolerancë ndaj disa lloj ushqimesh, ose ndonjë çrregullim hormonal. Mbase është koha të bësh një kontroll tek mjeku.

Buzët: Nëse ato janë të thata e të skuqura, mbase ju pini pak ujë dhe nuk e treni mirë ushqimin. Prandaj pas çdo vakti pini çaj kamomili. Nëse keni të çara anës buzëve, do të thotë se keni mungesë të vitaminës B12. Për këtë arsye, duhet të hani më shumë mish dhe të pini më shumë qumësht.

Faqet: Nëse në këtë zonë dalin shpesh puçrra, kini kujdes me zorret. Nëse i keni tek mollëzat, atëherë problemet janë tek tëmthi apo në mëlçi. Prandaj duhet të pini sa më shumë lëngje.

Balli: Aknet dhe puçrrat në ballë sinjalizojnë probleme me tretjen e ushqimeve. Ndoshta e keni ekzagjeruar me yndyrat ose me djathërat. Ndërsa shenja të ndryshme të vogla, tregojnë se po konsumon shumë sheqer dhe ke marrë shumë ilaçe.

Rreth syve: Nëse rrathët e syve i keni të theksuara, është për shkak se nuk bëni gjumë të mirë, vuani nga sinusiti ose keni lodhje të veshkave. Nëse rrathët e syve janë të fryra, do të thotë që nuk e treni mirë ushqimin ose keni ndonjë alergji.

SHURUPI NATYRAL NDAJ KOLLËS

Fillimi i të ftohtit, pasohet edhe me shumë viroza, ftohje, rrjedhje hundësh dhe kollë të pashmangshme. Që t'i parandaloni këto shqetësime të padëshirueshme, kujdesuni për vogëlushët tuaj me një shurup tërësisht natyral.

Kolla tek fëmijët, por edhe tek të rriturit mund të jetë mjaft e mundimshme dhe mërzitshme, e po ashtu mund të zgjasë edhe me ditë të tëra. Kur bëhet fjalë për fëmijët, kryesisht blejmë shurupe me bazë bimore, mirëpo edhe atëherë kur shkruan, se të gjithë përbërësit janë natyralë, gjithmonë gjendet një përbërës për të cilin nuk dimë se çfarë është.

Për këtë arsye, këtu do t'ju këshillojmë një recetë

shumë të efektshme, të shijshme dhe tërësisht natyrale për të përgatitur një shurup kundër kollës, të cilin mund ta përdorin si të rriturit, ashtu edhe fëmijët mbi moshën një vjeçare.

Përbërësit që ju duhen për të përgatitur këtë shurup janë:

- 1 gotë e gjysmë mjaltë organik,
- Gjysmë gote vaj ulliri ekstra të virgjër,
- 1 deri në 5 limonë (varësisht sa doni të shtoni ju vetë).

Përzieri mirë të gjithë përbërësit në një enë dhe lëreni të ziejë. Pasi të ketë zierë, hiqeni nga zjarri dhe lëreni të ftohen në temperaturë të dhomës. Pastaj, lëngun e përfutur vendosini në një kavanoz të thatë dhe të pastër, të cilin do ta ruani në frigorifer. Shurupi përdoret nga një lugë disa herë brenda ditës, sipas nevojës.

ARRIHET MARRËVESHJE FILLESTARE MES GRUPIT 5+1 DHE IRANIT

Ministri i Jashtëm francez thotë se Irani dhe gjashtë fuqitë botërore kanë arritur një marrëveshje të fazës së parë për të vënë nën kontroll programin bërthamor të Iranit në shkëmbim për lehtësimin e sanksioneve. Ministri Laurent Fabius e bëri njoftimin pa dhënë hollësi të tjera, në ditën e pestë të negociatave.

Në komentet në Twitter, Ministri i Jashtëm i Iranit Mohamad Javid Zarif dhe zëdhënësi evropian Michael Mann thanë se ishte arritur marrëveshja për hapat fillestarë për të reduktuar programin bërthamor të Iranit dhe për zbutjen e sanksioneve. Sekretari i Shtetit John Kerry iu bashkua homologëve nga Rusia, Britania, Franca, Kina dhe Gjermania dhe në Gjenevë në vazhden e përpjekjeve për të bindur Teheranin të reduktojë programin për pasurimin e uraniumit. Zoti Kerry u takua kokë më kokë me Ministrin e Jashtëm rus Sergei Lavrov gjatë qëndrimit të Gjenevë.

Ndërsa Ministri i jashtëm gjerman, Guido Westerwelle, tha se bisedimet për programin bër-

thamor të Iranit ende "nuk janë punë e kryer". Zoti Westerwelle më tutje ka theksuar se "ka gjasë reale për marrëveshje, por ende duhet të kryhen shumë punë".

Këto komente ai i bëri në Gjenevë të Zvicrës, ku ministrat e jashtëm të gjashtë fuqive botërore janë mbledhur, duke shpresuar se në bisedime me Iranin, do të arrihet kthesë vendimtare lidhur me programin e kontestuar atomik të këtij vendi.

Më herët është raportuar se përfaqësuesja e lartë e Bashkimit Evropian për politikë të jashtme dhe siguri, Catherine Ashton, dhe ministri i jashtëm i Iranit, Javad Zarif, kanë arritur "progres në çështjet thelbësore" gjatë bisedimeve të djeshme.

Grupi P5+1, që përbëhet nga Shtetet e Bashkuara, Rusia, Britania, Franca, Kina dhe Gjermania, i ofron Iranit zbutje të kufizuar të sanksioneve ndërkombëtare në këmbim të pezullimit të disa aspekteve të programit të tij bërthamor.

ARMËT KIMIKE TË SIRISË DO SHKATËRROHEN NË SLLOVAKI

Presidenti i SHBA-ve, Barack Obama ka mirëpritur interesin e Sllovakisë për të dhënë kontribut në shkatërrimin e armëve kimike të Sirisë.

Në një komunikatë të Shtëpisë së Bardhë thuhet se në takimin me kryeministrin sllovak, Robert Fico, ku merrte pjesë dhe zv.presidenti, Joseph Biden, Obama ka diskutuar mundësitë e shkatërrimit të këtyre armëve dhe ka mirëpritur interesin e Sllovakisë për të kontribuar në përpjekjen e ndërkombëtareve për

realizimin e këtij qëllimi.

Shqipëria, që shihej si vend i mundshëm për shkatërrimin e këtyre armëve, refuzoi kërkesën e SHBA-së javën e kaluar. Organizata Botërore për Parandalimin e Armëve Kimike (OPCË) në planin e miratuar, parashikon që armët kimike të largohen nga Siria deri në fund të këtij viti dhe të shkatërrohen deri në qershor 2014-të.

SIRI, FORMOHET "FRONT ISLAMIK"

Shtatë fraksione islamike të kryengritjes siriane bashkuan forcat në një front të përbashkët kryengritës, një lëvizje alarmuese mbi zhvillimet e luftës civile në Siri.

Në një deklaratë të përbashkët, ditën e premte, organizatat e Ahrar al-Sham, Jaysh al-Islam, Suqour al-Sham, Liwa al-Tawhid, Liwa al-Haqq, Ansar al-Sham dhe Fronti Islamik Kurd vendosën që të shkriheshin në një lëvizje që do të quhet tashmë "Fronti Islamik".

Sipas deklaratës, "Fronti Islamik" do të jetë një forcë e "pavarur politik, ushtarake dhe shoqërore, e vendosur për të rrëzuar regjimin e Bashar al-Assad dhe krijuar një shtet islamik në Siri".

Ndonëse një prej mbështetësve kryesorë të kryengritësve, Uashingtoni ka paralajmëruar në të shkuarën mbi mundësinë e "pengmarrjes" së revolucionit të popullit sirian nga grupet e ekstremistëve.

Sipas ekspertëve, bashkimi i radikalëve në një front të përbashkët përbën një lëvizje që ka fuqinë potenciale për të ndryshuar situatën gjeopolitike mbi mbështetjen e superfuqive ndaj palëve ndërluftuese në vend.

Ndërkohë, gjatë të premtes, forcat e ushtrisë së rregullt të presidentit Bashar al-Assad regjistruan përparime të rëndësishme në disa nga territoret e zotëruara prej kryengritësve.

Mediat ndërkombëtare raportuan se ushtria ka gjetur energji të reja dhe po vazhdon mësymjen e saj të suksesshme, që i ka sjellë gjatë muajit të fundit rritimin nën kontroll të disa qytezave pranë kryeqytetit Damask dhe kryeqendrës ekonomike Aleppo.

Forcat ushtarake po ndihmohen edhe nga Lëvizja Islamike Shiite e Hezbollahut dhe nga Garda Revolucionare Iraniane.

NDËRTOHET AUTOSTRADA PËR AUTOMJETET ELEKTRIKE

Koreja ka qenë qendra e zhvillimeve infrastrukturore. Kohët e fundit është duke punuar për një sistem transiti, i projektuar për të karikuar automjetet elektrike. Sistemi është quajtur OLEV, që do të thotë, "Online Electric Vehicle" dhe punon duke përdorur teknologji të ngulitura poshtë rrugës. Tashmë një seksion i autostradës në Korenë e Jugut me sistemin e ri është vënë në shërbim të publikut. OLEV, i zhvilluar nga Instituti i avancuar Koreja e Shkencës dhe Teknologjisë, është një automjet elektrik që mund të karikohet në lëvizje, duke e eliminuar nevojën për të ndaluar në ndonjë stacion.

Teknologjia: Sistemi është shumë i inteligjent dhe punon duke përdorur kabllot e energjisë që janë vendosur nën rrugë. Kabllot punojnë në bashkëpunim me Automjetet Elektrike Online, për të karikuar makinat, duke përdorur transferim magnetik. Në mënyrë të veçantë, teknologjia punon duke gjeneruar frekuenca 20kHz në një fushë elektromagnetike. Automjetet OLEV janë të pajisura me rregullatorë dhe këmbyses, që janë në përputhje me këtë, duke e kthyer atë në energji elektrike për automjetet. Ndërsa sistemi ka aplikime të gjera, ai është zbatuar aktualisht për publikun në 15 milje të autostradës në qytetin Gumi të Koresë. Dy autobusë OLEV janë vënë në punë me teknologjinë e re, me një plan për ta rritur numrin e autobusëve në 10 deri në vitin 2015. inovacion

Ndërtimi: Kostoja e ndërtimit për pesëmbëdhjetë

kilometra rrugë është rreth 4.320.000 \$, me një kohë ndërtimi prej gjashtë muajsh. Dy vjet ishin mëse të nevojshme në treg për zbatimin e teknologjisë. Teknologjia OLEV kapërcen problemet që makina tradicionale elektrike kanë me baterinë e litiumit. Përveç kësaj, burimet e litiumit janë pakësuar dhe kërkesat e larta për makinat tradicionale elektrike do t'i dërgonin çmimet drejt qiellit. Kjo është një zgjidhje efikase dhe pa shumë kosto.

DISA JAVË ME NJË KARIKIM TË VETËM

Shkencëtarët në Universitetit Vanderbilt në Nashville, SHBA kanë zhvilluar një kondensator të bërë nga silici. Kondensatori prej silici mund të ndërtohet brenda një qarku, i cili mund t'iu japë celularëve disa javë jetëgjatësi me një karikim të vetëm.

Botuar në Raportet Shkencore, kondensatori i parë prej silici ruan energjinë me mbledhjen e joneve në sipërfaqen e materialit poroz. Ndryshe nga bateritë, të cilat punojnë me anë të reaksioneve kimike, kondensatori prej silici mund të karikohet brenda pak minutave dhe zgjat më shumë. Silici kishte qenë konsideruar si i papërshtatshëm për kondensatorët, për shkak të mënyrës se si reagojnë me elektrolitet që formojnë jonet për ruajtjen e energjisë.

"Nëse ju pyesni ekspertët se si mund të bëni një kondensator nga silici, ata do të thonë se kjo është një ide e çmendur," tha profesori Pint Cary, i cili kryesoi ekipin e zhvillimit në Vanderbilt. "Por ne kemi gjetur një mënyrë të lehtë për ta bërë atë." Ekipi i Pint ka veshur silicin me karbon dhe kjo ka stabilizuar sipërfaqen e silicit, duke e bërë atë të përsosur për ruajtjen e energjisë.

"Të gjitha gjërat që na përcaktojnë në një mjedis modern kërkojnë energji elektrike", tha Pint. "Sa më shumë që ne mund të integrojmë ruajtjen e energjisë në materialet ekzistuese dhe pajisjet, më kompakte dhe efikase do të bëhen ato."

Arbëria
Design

Të gjitha në një vend!

- Studio dizajni
- Shtypshkronjë
- Shtyp - sitë (screen printing)
- Shtypi në format të madh
PVC • Tekstil • Billboard
- Reklama ndriçuese
- Organizimi i fushatave
promovuese
- PR dhe Marketing

TETOVË - R. e Maqedonisë
Tel. +389 44 35 33 70
www.arberiadesign.com

N.T.P. MAHMUT-HOLDING

Samettin Taç - Nazim Taç

Dewilux®
SPECIALIST IN PAINT
NGJYRA DHE LLAQE E SPECIALIZUAR

NGJYRNA - LLAQE - PJESE TË MOBILAVE DHE MEDIJAPAN
BOYA - VERNIK - MOBILYA AKSESUARI VE MEDIYAPAN

- SAMET LLAGERA PËR FIOKA
- MEDIJAPAN
- KËND MALLTERIT
- KËND ME RRJET
- KËNDE KNAUFIT NGJA ALUMINI
- RRJETA PËR FASADË

KALE
SUNTA VIDASI

YapaS

MOBELLUX

eskim

smirdex
COATED ABRASIVES INDUSTRY

Lagja Arbanë Prizren
mahmut_holding@hotmail.com

Mob: +377 044 242 468
+377 044 230 751
+377 044 339 452
+377 044 390 538
Turk/Mob: +90 537 887 1210

BASHKËSIA ISLAME E KOSOVËS
Këshilli i Bashkësisë Islame në Gjakovë
dhe

SHOQATA NDËRKOMBËTARE HUMANITARE DHE KULTURORE E STAMBOLLIT

Konkurs

Për rregjistrimin e kandidatëve për HAFIZ (mësimin e Kuranit përmendësh) në institutin e hifzit, Medreseja e Madhe në Gjakovë.

Në institut mësohet Kurani përmendësh, shkollimi zgjatë katër vjet dhe është falas.

Kandidati, shkollimin do të vazhdon po ashtu në njërën nga shkollat shtetërore në Gjakovë.

Gjatë këtyre katër viteve mësohet Kurani përmendësh dhe në fund nxënësi merë diplomë për Hafiz.

APLIKIMI:

1. TË JETË NË KLASËN 5 - 9.

2. TË JETË NË MOSHËN 10 - 15 VJEQ.

Afati i rregjistrimit është prej datës 15 Qershorë deri me 30 Gusht. (përparësi do të kenë ata të cilët kanë sukses të lartë, pastaj sipas rënditjes së aplikimit).

Për informacionet më të hollësishme mund të kontaktoni në: 0390/327 106, 044 535 735.

email: hafizat@live.com.

"LUX DEKOR"

Lux Dekor është firmë private e specializuar për prodhimin e kuzhinave si dhe orendive të ndryshme shtëpiake dhe të zyreve. Bën shitjen e materialit: iverëpllaka, MDF, folje për vakumpress, dhe të aksesuarëve përcjellëse për mobiljeri. Bën prodhimin e balloreve – mvëshjen me ultrplast – laminat, si dhe plastifikimin vakumpres – ballonpress të balloreve me folje të pvc-se në dimensione të kerkuara nga klienti, gravirimin e fronteve me makinë CNC, kandimin –qitjen e shiritëve pvc dhe abs, prerjen e pllakave, të gjitha keto kryhen me makina të persosur kualitet dhe cilësi të lart.

Gravirimin e fronteve
me makinë CNC
Aksesora për mobiljeri
Folje për vakumpress
Shirit PVC
Shirit ABS
Iverëpllaka
MDF

Kuzhina

Paradhoma

Komoda

Tavolina

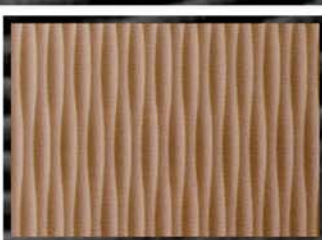

Dhomat e thjeshtë

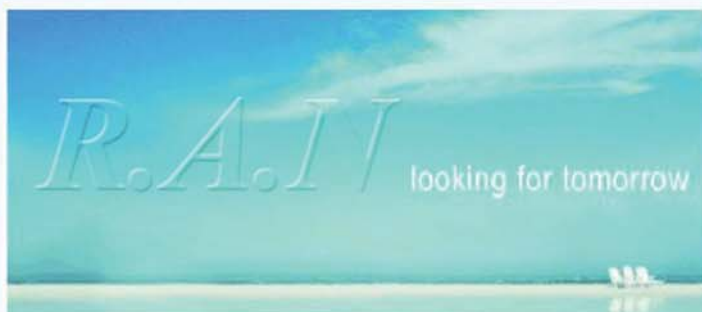

MDF panelet dekoruese

*Blerësi / kënaqur
ne edhe më të kënaqur!*

ÇAPAMUSLUK

REYHAN

Kosovë për herë të parë
me 5 vjet garanci

N.T.SH. REYHAN
Distributor për KOSOVË

Të gjitha llojet e baterive, rubinetave të CAPA mund
t'i gjeni tek firma N.T.Sh. REYHAN - Prizren.
Si dhe mund të gjeni edhe nëpër lokale të tjera
në KOSOVË

**ELEGANCË, BUKURI, CILËSI
DHE 5 VJET GARANCI
ME ÇMIME TË VOLITSHME**

ISO 9001

5 ★★★★★
Yıl Garanti

www.capamusluk.com.tr

www.reyhan-ran.com

Armatürde Dünyaya Uurulan Marka

Rr:UCK, Pn Tel: + 381 29 225 555
Prizren - KOSOVË Mob: + 377 44 115 238

Shitje me shumicë mund të kontaktoni
përmes telefonave dhe web faqes.

Prodhimet me të cilat kemi fituar SHPËRBLIMIN KOSOVAR TË PRODUKTIT TË QUMËSHTIT 2005

KONSUMONI PRODUKTE ME CILËSI TË VËRTETUAR

CILËSI E VËRTETUAR

Jogurtat me përmbajtje
të kulturave *Bio Active*
Në Kosovë prodhohet
vetëm nga qumështorja "ABI"

Probiotic
drink

www.abimilk.com

Industria e qumështit "ABI" Prizren-Kosovë

Adresa-Address: "Tirana" N:9, Prizren
Tel & Fax: +381 29 622 356
E-mail: abi@abimilk.com

www.abimilk.com

Industria e qumështit "ABI" Prizren-Kosovë

"ABI" është licensuar nga ana e Agjencisë Veterinare e Ushqimit të Kosovës
Numri i licencës : AVUK-001
"ABI" ka fituar të drejtën për eksport me numrin eksportues : KS-033